

Selma Lagerlöf Julberättelser

[Klassisk svensk litteratur från Textalk](#)

Julberättelser.

DEN HELIGA NATTEN

När jag var fem år gammal, hade jag en så stor sorg. Jag vet knappast om jag har haft någon större alltsedan.

Det var då, som min farmor dog. Allt intill dess hade hon varje dag suttit i hörnsoffan i sitt rum och berättat sagor.

Jag kan inte minnas annat, än att farmor satt och berättade och berättade från morgon till kväll och att vi barn satt stilla bredvid henne och hörde på. Det var ett härligt liv. Inga andra barn hade det som vi.

Det är inte mycket jag kommer ihåg om min farmor. Jag minns, att hon hade vackert, kritvitt hår och att hon gick mycket krokig och att hon alltid satt och stickade på en strumpa.

Så minns jag även, att när hon hade berättat en saga, brukade hon lägga sin hand på mitt huvud, och så sade hon: "Och allt det där är så sant, som att jag ser dig och du ser mig."

Jag kommer också ihåg, att hon kunde sjunga visor, men det gjorde hon inte alla dagar. En av de där visorna handlade om en riddare och ett sjörå, och den hade till omkväde: "Blåser kallt, kallt väder över sjö."

Så kommer jag ihåg en liten bön, som hon lärde mig, och en psalmvers.

Av alla de sagor, som hon berättade mig, har jag blott ett svagt och oredigt minne. Det är endast en enda av dem, som jag minns så väl, att jag skulle kunna berätta den. Det är en liten berättelse om Jesu födelse.

Se, detta är nästan allt, som jag kommer ihåg om min farmor, förutom det, som jag minns bäst, och det är den stora saknaden, när hon var borta.

Jag minns den morgonen, då hörnsoffan stod tom och då det var omöjligt att begripa hur dagens timmar skulle få ett slut. Det minns jag. Det glömmet jag aldrig.

Och jag minns, att vi barn fördes fram för att kyssa den dödas hand. Och vi var rädda för att göra det, men då sade någon till oss, att det var sista gången, som vi kunde tacka farmor för all den glädje, som hon hade gjort oss.

Och jag minns hur sagor och visor körde bort från gården, inpackade i en lång, svart kista, och hur de aldrig kom igen.

Jag minns, att det var något borta ur livet. Det var, som om dörren till en hel vacker, förtrollad värld, där vi förr fritt kunde gå ut och in, hade blivit stängd. Och nu fanns det ingen, som förstod sig på att öppna den dörren.

Och jag minns, att vi barn så småningom lärde oss att leka med dockor och leksaker och leva som andra barn, och då kunde det ju se ut, som om vi inte mer saknade vår farmor eller kom ihåg henne.

Men ännu i denna dag, efter fyrtio år, då jag sitter och samlar ihop de legender om Kristus, som jag har hört borta i österlandet, vaknar den lilla sägnen om Jesu födelse, som min farmor brukade berätta, upp inom mig. Och jag får lust att tala om den än en gång och låta den komma in i min samling.

Det var en juldag, då alla hade rest till kyrkan utom farmor och jag. Jag tror, att vi var ensamma i hela huset. Vi hade inte tagits med, därför att den ena var för ung och den andra var för gammal. Och vi var ledsna bada två över att vi inte hade fått fara tillottesången och se julljusen.

Men när vi satt där i vår ensamhet, började farmor att berätta.

--Det var en man, sade hon, som gick ut i mörka natten för att låna eld. Han gick från stuga till stuga och knackade på. "Kära, hjälp mig!" sa han. "Min hustru har nyss fött ett barn, och jag måste göra opp eld för att värma henne och den lille."

Men det var djup natt, så att alla människor sov. Ingen svarade honom.

Mannen gick och gick. Till sist fick han se ett eldsken lysa på långt hall. Han vandrade då i den riktningen och såg, att elden brann ute i det fria. En mängd vita får låg och sov omkring elden, och en gammal herde satt och vakade över hjorden.

När mannen, som ville låna eld, kom fram till faren, såg han, att tre stora hundar låg och sov vid herdens fötter. De vaknade alla tre, när han kom, och öppnade sina vida gap, som om de ville skälla, men det hördes inte ett ljud. Mannen såg, att håren reste sig på deras ryggar, han såg, att deras vassa tänder lyste glimmande vita i eldljuset och att de störtade emot honom. Han kände, att en av dem bet om hans ben och en om hans hand och att en hängde sig vid hans strupe. Men käkarna och tänderna, som hundarna skulle bita med, ville inte lyda dem, och mannen led ingen den minsta skada.

Nu ville mannen gå vidare för att få vad han behövde. Men fåren lag så tätt intill varandra, rygg vid rygg, att han inte kunde komma fram. Då steg mannen upp på djurens ryggar och vandrade på dem fram till elden. Och inget av djuren vaknade eller rörde sig.

Så långt hade farmor fått berätta ostörd, men nu kunde jag inte låta bli att avbryta henne.

--Varför gjorde de inte det, farmor? frågade jag.

--Det får du veta om en stund, sade farmor och fortsatte sin historia.

--När mannen var nära nog framme vid elden, såg herden opp. Han var en gammal, vresig man, som var ovänlig och hård emot alla människor. Och när han såg en främmande komma, ryckte han till sig en lång, spetsig stav, som han brukade hålla i handen, då han vallade sin hjord, och kastade den emot honom. Och staven for vinande rätt emot mannen, men innan den träffade honom, vek den åt sidan och susade förbi honom långt utåt fältet.

När farmor hade hunnit så långt, avbröt jag henne på nytt.

--Farmor, varför ville inte käppen slå mannen? Men farmor brydde sig inte om att svara mig, utan hon fortfor med sin berättelse.

--Nu kom mannen fram till herden och sa till honom: "Käre, hjälp mig och låt mig låna litet eld ! Min hustru har nyss fött ett barn, och jag måste göra opp eld för att värma henne och den lille."

Herden hade helst velat säga nej, men då han tänkte på att hundarna inte hade kunnat skada mannen, att fåren inte hade sprungit för honom och hans stav inte hade velat fälla honom, blev han en smula rädd och tordes inte neka honom vad han begärde.

"Ta så mycket du behöver !" sa han till mannen.

Men elden var nära nog utbrunnen. Där fanns inte kvar några stockar eller kvistar, utan endast en stor glödhög, och den främmande hade varken skyffel eller skopa, som han kunde bära de röda kolen i.

När herden såg detta, sa han på nytt: "Ta så mycket du behöver !" och han var glad åt att mannen inte skulle kunna bära med sig någon eld.

Men mannen böjde sig ner, plockade kol ur askan med bara händer och la dem i sin mantel. Och varken svedde kolen hans händer, då han rörde vid dem, eller svedde de hans mantel, utan mannen bar bort dem, såsom om det hade varit nötter eller äpplen.

Men här blev sagoberätterskan avbruten för tredje gången.

--Farmor, varför ville inte kolen bränna mannen?

--Det ska du få höra, sade farmor, och så berättade hon vidare.

--När den där herden, som var en så elak och vresig människa, såg allt detta, började han undra för sig själv: "Vad kan detta vara för en natt, eftersom hundarna inte biter, fåren inte rädes, spjutet inte dödar och elden inte bränner?" Han ropade den främmande tillbaka och sa till honom: "Vad är detta för en natt? Och varav kommer det sig, att alla ting visar dig barmhärtighet?"

Då sa mannen: "Jag kan inte säga dig det, om du inte själv ser det." Och han ville gå sin väg för att snart kunna få tända opp eld och värma sin hustru och barnet.

Men då tänkte herden, att han inte ville förlora mannen alldeles ur sikte, innan han hade fått reda på vad allt detta kunde ha att betyda. Han reste sig opp och gick efter honom, ända till dess att han fann hans hem.

Då såg herden, att mannen inte hade så mycket som en stuga att bo i, utan han hade sin hustru och barnet liggande i en berggrotta, där det inte fanns annat än nakna, kalla stenväggar.

Men herden tänkte, att det stackars oskyldiga barnet kanske skulle frysa till döds där i grottan, och fastän han var en hård man, blev han rörd och tyckte, att han ville hjälpa barnet. Och han lossade sin ränsel från skuldran, och ur den tog han fram ett mjukt och vitt farskinn, gav det till den främmande mannen och sa, att han skulle låta barnet sova på det.

Men i detsamma som han visade, att också han kunde vara barmhärtig, blev hans ögon öppnade, och han såg vad han inte förut hade kunnat se och hörde vad han inte förut hade kunnat höra.

Han såg, att runtomkring honom stod en tät ring av små silvervingade änglar. Och var och en av dem höll ett strängospel i sin hand, och alla sjöng de med hög röst, att i natt var frälsaren född, som skulle frälsa världen från dess synder.

Då förstod han, att alla ting var så glada denna natt, att de inte ville göra något ont.

Och det var inte bara runtom herden, som det fanns änglar, utan han såg

dem överallt. De satt inne i grottan, och de satt utanför på berget, och de flög under himmelen. De kom gående på vägen i stora flockar, och när de gick förbi, stannade de och kastade en blick på barnet.

Det var sådant jubel och sådan glädje och sang och lek, och allt detta såg han i mörka natten, där han förut ingenting hade kunnat varsna. Han blev så glad över att hans ögon hade blivit öppnade, att han föll på sina knän och tackade Gud.

Men när farmor hade kommit så långt, suckade hon och sade:

--Men vad den herden såg, det kunde vi också se, för änglarna flyger under himlen varje julnatt, om vi bara förmådde urskilja dem.

Och så lade farmor sin hand på mitt huvud och sade:

--Detta ska du komma ihåg, för det är så sant, som att jag ser dig och du ser mig. Det är inte på ljus och på lampor, som det kommer an, och det ligger inte vikt vid måne och sol, utan det, som är nödvändigt, det är, att vi äger sådana ögon, som kan se Guds härlighet.

LEGENDEN OM FÅGELBOET

Hatto, eremiten, stod i ödemarken och bad till Gud. Det var storm, och hans långa skägg och tovigga hår fladdrade omkring honom som de vindfarna grästuvorna på krönet av en gammal ruin. Dock strök han inte håret ur ögonen eller stack skägget inom bältet, ty han höll sina armar upplyfta till bön. Alltifrån soluppgången hade han lyft sina knotiga, håriga armar mot himlen lika outtröttligt, som ett träd ditåt sträcker sina grenar, och han ämnade stå kvar så alltintill kvällen. Han hade en stor sak att be om.

Han var en man, som hade erfarit mycket av världens ondska. Han hade själv förföljt och plågat, och förföljelser och plågor från andra hade kommit på hans del, mer än hans hjärta hade kunnat bära. Så drog han ut på den stora heden, grävde sig en håla i flodstranden och blev en helig man, vars böner hördes vid Guds tron.

Hatto, eremiten, stod där vid flodstranden utanför sin håla och bad sitt livs stora bön. Han bad Gud, att han måtte låta domens dag inbryta över denna onda värld. Han kallade på de basunblåsande änglarna, som skulle förkunna slutet på syndens välde. Han ropade på blodhavets vågor, som skulle fördränka de orättfärdiga. Han kallade på pesten, som skulle fylla kyrkogårdarna med högar av lik.

Runtomkring honom var öde hed. Men ett litet stycke högre upp vid flodstranden stod en gammal pil med kort stam, som överst svällde ut till en stor, huvudlik knöl, från vilken nya, färskgröna grenknippen växte ut. Varje höst blev den plundrad på dessa friska årsskott av invånarna i det bränslefattiga slättlandet. Varje vår sände trädet ut nya, smidiga skott, och under stormiga dagar sågs dessa fladdra och svänga kring det, liksom hår och skägg fladdrade kring Hatto, eremiten.

Ärleparet, som brukade lägga sitt bo överst på pilens stam inne bland de uppspirande kvistarna, hade ämnat börja sitt byggnadsföretag just denna dag. Men bland de våldsamt piskande grenarna fann fåglarna ingen ro. De kom flygande med sävstrån och rottågor och vinterstånden starr, men de måste vända om med oförrättat ärende. Just då märkte de den gamle Hatto, som anropade Gud om att stormen måtte varda sju gånger våldsammare, på det att småfågelvästet måtte bortsopas och örnaredet förödas.

Naturligtvis kan ingen nu levande begripa hur mossig och förtorkad och knotig och svart och olik en människa en sådan där gammal hedbo kunde vara. Skinnet satt så stramt över panna och kinder, att han närmast liknade en döds-kalle, och man såg blott på ett litet glimmande i botten av ögonhålorna, att han ägde liv. Och kroppens förtorkade muskler gav den ingen rundning, utan den uppsträckta, bara armen bestod endast av några smala benpipor, klädda med tillskrynklad, hårdnat, barkliknande skinn. Han bar en gammal, tätt åtsittande, svart kåpa. Han var brunbränd av solen och svart av smuts. Endast hans har och skägg var ljusa, bearbetade av regn och solsken, tills de hade kommit att få samma gröngråa färg som

pilbladens undersida.

Fåglarna, som for omkring och sökte boplats, tog Hatto, eremiten, för en annan gammal pil, stäckt i sin himmelssträvan av yxa och såg liksom den verkliga. De kretsade omkring honom många gånger, for och kom igen, tog märke på vägen till honom, beräknade hans läge med avseende på rovfåglar och stormar, fann honom rätt ofördelaktig, men bestämde sig ändå för honom på grund av hans närhet till floden och starttuvorna, till visthuset och materialboden. En av dem sköt pilsnabbt ner i hans utsträckta hand och lade där sin rottåga.

Det var ett uppehåll i stormen, så att rottågan inte genast blev borttryckt ur handen, men i eremitens böner var intet uppehåll.

--Måtte Herren snart komma och förgöra denna fördärvets värld, så att människorna inte hinner samla över sig mera synd ! Måtte han frälsa de ofödda från livet ! För de levande finns ingen frälsning.

Så började stormen åter, och den lilla rottågan fladdrade bort ur eremitens stora, knotiga hand. Men fåglarna kom igen och försökte kila in det nya hemmets grundpelare mellan fingrarna. Plötsligt lade sig då en klumpig och smutsig tumme över stråna och fasthöll dem, och fyra fingrar välvde sig över handytan, så att den blev en lugn vrå att bygga i. Men eremiten fullföljde sina böner.

--Herre, var är de skyar av eld, som förhärjade Sodom? När öppnar du de himmelens källor, som lyfte arken till Ararats topp? Är inte ditt tålamods kar uttömda och din nåds skålar tomma? Herre, när kommer du ur din rämnande himmel?

Och för Hatto, eremiten, visade sig febersyner från domens dag. Marken bävade, himlen glödde. Under den röda skyn såg han svarta moln av flyende fåglar, över marken vältrade sig rytande och vrålände en flod av flyktande djur.

Men på samma gång som hans själ var upptagen av dessa eldsyner, började hans ögon att följa de små fåglarnas flykt, där de blixtnabbt for fram och åter och med ett litet pip av tillfredsställelse flätade in ett nytt strå i nästet.

Den gamle tänkte inte på att röra sig. Han hade avgivit ett löfte att bedja stillastående med uppsträckta händer hela dagen för att på detta sätt tvinga vår Herre till bönhörelse. Ju mera utmattad hans kropp blev, dess livligare syner fyllde hans hjärna. Han såg städernas murar störta och människoboningarna rämna. Skriande, skräckslagna människohopar rusade förbi honom, och efter dem jagade hämndens och förödelsens änglar, höga gestalter med stränga, sköna anleten, bärande silverrustningar, ridande svarta hästar och svängande gissel, flätade av vita blixtar.

De små ärlorna byggde och timrade flitigt hela dagen, och arbetet gjorde stora framsteg. På denna tuviga hed med dess styva starr och vid denna flod med dess vass och säv var det ingen brist på byggnadsämnen. De hade varken tid till middagsrast eller aftenvardsvila. Glödande av iver och nöje, for de från och till, och innan kvällen kom, var de nära nog uppe vid takåsen.

Men innan kvällen kom, hade eremiten råkat att alltmer fästa ögonen på dem. Han följde dem på deras färd, han grälade på dem, då de bar sig dumt åt, han harmades, då vinden gjorde dem skada, och tålde minst av allt, att de inte arbetade.

Så sjönk solen, och fåglarna gick till vila på sina kända sovplatser inne bland vassen.

Den, som om kvällen går över heden, må böja sig ner, så att hans ögon kommer i jämnhöjd med tuvorna, och han ska få se en underlig syn avteckna sig emot den ljusa västern. Ugglor med stora, runda vingar jagar över fältet osynliga för den, som står upprätt. Huggormar ringlar fram där, smidiga, snabba, med smala huvuden upplyfta på svanlikt krökta halsar. Stora paddor kryper trögt framåt, harar och sorkar flyr för

rovdjuren, och räven tar språng efter en läderlapp, som jagar myggor över floden. Det är, som om varje tuva hade fått liv. Men under allt detta sover småfåglarna på de gungande vassstråna, säkra för allt ont på dessa viloplats, som ingen fiende kan nalkas, utan att vattnet måste plaska eller vassen darra och väcka dem.

När morgonen kom, trodde ärlorna först, att gårdagens händelser hade varit en skön dröm.

De hade tagit sina landmärken och flög rätt på sitt bo, men det var borta. De jagade sökande utåt heden och steg rätt upp i luften för att speja. Det fanns inte spår av bo eller träd. Till sist satte de sig på ett par stenar vid flodstranden och funderade. De vippade på den långa stjärten och vände på huvudet. Vart hade träd och bo tagit vägen?

Men knappt hade solen hunnit en handsbredd över skogsbältet på andra flodstranden, förrän deras träd kom vandrande och ställde sig på samma plats, som det förra dagen hade intagit. Det var lika svart och knotigt som då och bar deras bo på toppen av något, som måste vara en torr, upprättstående gren.

Då började ärlorna åter bygga utan att vidare grubbla över naturens många under.

Hatto, eremiten, som jagade de små barnen bort från sin håla, sägande dem, att det hade varit bäst för dem, att de aldrig hade sett dagen, han, som rusade ut i dyn för att slunga förbannelser efter de glada, unga människor, som rodde uppför floden i vimplade båtar, han, för vilkens onda ögon hedens herdar vaktade sina hjordar, återvände inte till sin plats vid floden för småfåglarnas skull. Men han visste, att inte blott varje bokstav i de heliga böckerna har sin dolda, mystiska betydelse, utan så har ock allt, som Gud låter ske ute i naturen. Nu hade han funnit ut vad det kunde betyda, att ärlorna byggde sitt bo i hans hand. Gud ville, att han skulle stå kvar, bedjande med upplyfta armar, till dess fåglarna hade hunnit uppfostra sina ungar, och mäktade han detta, skulle han bli hörd.

Men under denna dag såg han allt färre domedagssyner. I stället följde han allt ivrigare fåglarna med sina blickar. Han såg boet snabbt fulländas. De små byggmästarna fladdrade runt det och avsynade det. De hämtade några små lavar från den verkliga pilen och satte fast utanpå. Det skulle vara i stället för rappning eller färg. De hämtade den finaste ängsull, och ärlehonan tog dun från sitt eget bröst och klädde boet invändigt. Det var inredning och möblering.

Bönder, som fruktade för den fördärvliga makt, som hedbons böner kunde ha vid Guds tron, brukade bära till honom bröd och mjölk för att blidka hans vrede. De kom även nu och fann honom stående orörlig med fågelboet i sin hand.

--Se, hur den fromme mannen älskar de små djuren ! sade de och fruktade inte mer för honom, utan lyfte mjölkkämbaret till hans mun och förde brödet inom hans läppar. När han hade ätit och druckit, drev han bort människorna med onda ord, men de log blott åt hans förbannelser.

Hans kropp hade för länge sedan blivit hans viljas tjänare. Med hunger och slag, med dagslånga knäfall och veckolång vaka hade han lärt den lydnad. Nu höll järnhårda muskler hans armar uppsträckta under dagar och veckor, och då ärlehonan låg på äggen och inte mer lämnade nästet, uppsökte han inte sin håla ens under natten. Han lärde sig att sova sittande med uppsträckta armar. Bland öknens vänner finns nog de, som har gjort större ting.

Han vande sig vid de två små oroliga fågelögon, som blickade ner till honom över nästets rand. Han gav akt på hagel och regn och skyddade boet så gott han kunde.

Så slipper honan en dag lös från sin vakt. Båda ärlorna sitter på boets kant, vippar med stjärten och rådslår och ser hjärtligen nöjda ut, fastän hela nästet tycks vara fullt av ett ängsligt pipande. Efter en liten stund sätter de åstad på den allra vildaste myggjakt.

Så fångas mygga efter mygga och föres hem till detta, som piper uppe i hans hand. Och då maten kommer, pipes där just allra värst. Den fromme mannen störes i sina böner av detta pipande.

Och sakta, sakta sjunker hans arm på leder, som nästan har mist förmågan att röra sig, och hans små eldögon stirrar ner i boet.

Aldrig hade han sett något så hjälplöst fult och uselt: små nakna kroppar med några glesa dun, inga ögon, ingen flygkraft, egentligen blott sex stora, gapande munnar.

Det var underligt, men han tyckte om dem, just sådana de var. Deras far och mor hade han aldrig fritagit från den stora undergången, men då han hädanefter åkallade Gud för att av honom begära världens frälsning genom förstörelsen, gjorde han ett tyst undantag för dessa sex värnlösa.

När bondkvinnorna nu bragte honom mat, tackade han dem inte med att önska deras undergång. Eftersom han var nödvändig för de små där uppe, var han glad, att de inte lät honom svälta ihjäl.

Snart syntes sex runda huvuden hela dagen sträcka sig utom boets kant. Den gamle Hattos arm sjönk allt oftare ner till hans ögon. Han såg fjädrarna sticka fram ur det röda skinnet, ögonen öppnas, kroppsformen avrundas. Lyckliga arvingar till den skönhet, som naturen har skänkt de luftfärdande djuren, utvecklade de sig snart i sin fågning.

Och under allt detta steg bönerna om det stora fördärvet allt tveksammare från den gamle Hattos läppar. Han menade sig ha Guds löfte, att det skulle inbryta, då fågelungarna var flygfärdiga. Nu stod han och liksom sökte en undflykt för Gud Fader. Ty dessa sex små, som han hade värnat och omhuldat, kunde han inte uppföra.

Det var en annan sak förut, när han inte hade något, som var hans eget. Kärleken till de små och värnlösa, som det har blivit varje litet barns uppgift att lära de stora, farliga människorna, kom över honom och gjorde honom tveksam.

Han ville stundom slunga hela boet i floden, ty han menade, att det är gott för dem, som får dö utan sorg och synd. Skulle han inte rädda de små undan rovdjur och köld, undan hunger och livets mångahanda hemsökelse? Men när han tänkte så, kom sparvhöken susande rätt ner mot boet för att förgöra ungarna. Då grep Hatto den djärve med sin vänstra hand, svingade honom runt över sitt huvud och slungade honom med vredens makt ut i floden.

Den dag kom, då de små var flygfärdiga. En av ärlorna arbetade inne i boet för att knuffa ungarna ut på kanten, medan den andra flög omkring, visande dem hur lätt det var, om de blott vågade försöka. Och då ungarna envisades med att vara rädda, for de båda fullväxta åstad, visande dem sin allra vackraste flygkonst. Sprittande till med vingarna, flög de fram i långa bukter, eller också steg de rätt upp som lärkor och höll sig stilla i luften med häftigt dallrande vingar.

Men då ungarna alltjämt envisades, kunde Hatto, eremiten, inte låta bli att blanda sig i saken. Han gav dem en varlig knuff med tummen, och så var allt avgjort. Ut for de fladdrande och osäkert, piskande luften som läderlappar, sjönk, men höjde sig, fattade vari konsten låg och använde den till att så snart som möjligt nå boet igen. Föräldrarna kom stolta och jublande ner till dem, och den gamle Hatto smålog.

Det var han, som hade gjort slag i saken i alla fall.

Han undrade nu på allvar om det inte kunde finnas någon undflykt för vår Herre.

Kanske, när allt kom omkring, att Gud Fader höll denna jord på sin högra hand som ett stort fågelnäste, och kanske han hade kommit att hysa kärlek

för alla dem, som där bygger och bor, för alla jordens värnlösa barn. Kanske han ömkade sig över dem, som han hade lovat att förgöra, liksom hedbon ömkade sig över fågelungarna.

Visserligen var eremitens fåglar mycket bättre än vår Herres människor, men han kunde nog förstå, att Gud Fader ändock hade hjärta för dem.

Nästa dag stod fågelboet tomt, och ensamhetens bitterhet lade sig över eremiten. Långsamt sjönk hans arm ner till hans sida, och det tycktes honom, som om all naturen höll andan för att lyssna efter domsbasunens dån. Men i detsamma kom alla ärlorna åter och satte sig på hans huvud och axlar, ty de var inte alls rädda för honom. Då for en ljusstråle genom den gamle Hattos förvirrade hjärna. Han hade ju sänkt armen, sänkt den var dag för att se på fåglarna.

Och stående där med alla sex ungarna fladdrande och lekande runtom honom, nickade han belåtet åt någon, som han inte såg.

---Du slipper, sade han, du slipper. Jag har inte hållit mitt ord, så behöver du inte heller hålla ditt.

Och det syntes honom, som om hällebergen upphörde att darra och som om floden lade sig ner till makligt lugn i sin fåra.

LUCIADAGENS LEGEND

För många hundra år sedan bodde i södra delen av Värmland en rik och girig gammal kvinna, som kallades fru Rangela. Hon ägde en borg, eller kanske att man rättare borde säga en befästad gård, vid den smala mynningen av en vik, som Vänern sänder långt in i landet, och över denna mynning hade hon byggt en bro, som kunde fällas upp på samma sätt som vindbryggan över en vallgrav. Här vid bron höll fru Rangela en stark vakt av knektar, och för de vägfarande, som bekvämade sig att lämna de bropengar hon begärde,

fällde vakten genast ner bryggan, men för andra åter, som för fattigdoms skull eller av något annat skäl nekade att betala, förblev den uppdragen, och då ingen färja fanns, återstod för dessa ingenting annat än att göra en omväg på flera mil för att komma runt viken.

Fru Rangelas tilltag att på detta sätt uppbära skatt av de vägfarande väckte mycken harm, och det är troligt, att de trotsiga bönder, som hon hade till grannar, för länge sedan skulle ha tvingat henne att ge dem fri genomfart, om hon inte hade ägt en mäktig vän och beskyddare i herr Eskil till Börtsholm, vars ägor gränsade till fru Rangelas. Denne herr Eskil, som bebodde en verklig borg med både murar och torn, som var så rik, att hans samlade jordagods utgjorde ett helt härad, som red genom landet, åtföljd av sextio väpnade tjänare, och som därtill var en konungens välbetrodde rådgivare, var inte bara god vän till fru Rangela, utan det hade också lyckats henne att göra honom till sin svärson, och under sådana förhållanden var det helt naturligt, att ingen skulle våga störa den giriga frun i hennes åtgöranden.

År efter år fortsatte fru Rangela oantastad sin hantering, då en händelse inträffade, som vållade henne rätt mycken oro. Hennes stackars dotter dog helt oväntat, och fru Rangela förstod, att en man som herr Eskil med åtta minderåriga barn och en hovhållning, som kunde jämföras med en konungs, snart nog skulle komma att ingå ett nytt äktenskap, i all synnerhet som han alls inte var lastgammal. Men om den nya frun skulle bli avogt sinnad mot fru Rangela, kunde detta medföra mycket obehag. Det var nästan nödvändigare för henne att vara vän med frun på Börtsholm än med hennes man, ty herr Eskil, som hade många stora ting att omhändertaga, låg jämt borta på resor, och under tiden tillkom det hans hustru att ordna och regera i hemmet och hemtrakten.

Fru Rangela övervägde saken väl, och när begravningen var överstånden, red hon en dag över till Börtsholm och uppsökte herr Eskil i hans lönnkammare. Där inledde hon samtalet med att påminna honom om de åtta barnen och den vård de behövde, om hans tallösa tjänarskara, som måste efterhållas, förplägas och klädas, om hans stora gästabud, till vilka han inte tvekade att inbjuda kungar och kungasöner, om den stora avkastningen från hans hjordar, hans åkrar, hans jaktmarker, hans bislag, hans humlegårdar, hans fiskevatten, vilken avkastning på huvudgården måste tillvaratagas och bearbetas, om allt med ett ord, som hans hustru hade haft att syssla med, och framkallade på detta sätt en rätt ängslande bild av de stora svårigheter, som han nu gick till mötes efter hennes hädanfärd.

Herr Eskil lyssnade med den vördnad, som man är skyldig en svärmor, men också med en viss oro. Han fruktade, att allt detta skulle betyda, att fru Rangela ämnade erbjuda sig att bli hans husförestånderska på Börtsholm, och han måste säga sig, att denna gamla kvinna med sin dubbelhaka och höknäsa, med sin grova röst och sitt bondska sätt inte skulle bli något behagligt sällskap i hans hus.

--Käre herr Eskil! fortsatte fru Rangela, som möjligen inte var omedveten om denna verkan av sitt tal. Jag vet, att det nu för eder yppar sig tillfälle till det allra betydligaste gifte, men jag vet också, att ni är rik nog att mer se på edra barns välfärd än på hemgift och arv, och därför ville jag föreslå eder att välja ett av min dotters unga syskonbarn till hennes efterföljerska.

Herr Eskils ansikte ljusnade märkbart, när han hörde, att det var en ung släkting, som hans svärmor ville förorda, och denna fortsatte med ökad tillförsikt att övertala honom att gifta sig med hennes broders, lagman Sten Folkessons, dotter Lucia, som skulle fylla aderton år till vintern på Sankta Lucia dag. Hon hade allt hittills blivit uppfostrad hos de fromma fruarna i Riseberga kloster och hade där inte endast blivit inövad till goda seder och sträng gudsfruktan utan hade också genom att delta i det stora klosterhushållet fått lära sig att förestå ett herrskapligt hus.

--Om inte ungdom och fattigdom stod henne i vägen, sade fru Rangela, så borde ni välja henne. Jag vet, att min bortgångna dotter med lätt hjärta skulle till henne ha överlämnat vården av sina barn. Hon behöver inte vända åter ur graven till sina små som fru Dyril på Örehus, om ni ger dem hennes syskonbarn till styvmor.

Herr Eskil, som minst av allt hade tid att tänka på sina egna angelägenheter, kände stor tacksamhet mot fru Rangela, som föreslog honom ett så lämpligt giftermål. Han utbad sig visserligen ett par veckors betänketid, men redan på andra dagen gav han fru Rangela fullmakt att underhandla å hans vägnar. Och så snart som det var möjligt i anseende till utrustning, bröllopsförberedelser och anständighet, firades bröllopet, så att den unga frun höll sitt intåg på Börtsholm tidigt på

vårvintern, några månader efter att hon hade fyllt sitt adertonde år.

När fru Rangela betänkte vilken tacksamhet som denna hennes brorsdotter var henne skyldig, därför att hon hade gjort henne till fru på en rik och ståtlig borg, kan man säga, att hon kände större trygghet, än då hennes egen dotter regerade där. I sin glädje höjde hon avgifterna vid bron med ett par penningar och förbjöd strängeligen någon av grannarna att hjälpa de resande i båt över sundet, på det att ingen måtte slippa undan avgälden.

Hände sig nu en vacker vårdag, då fru Lucia hade bott några månader på Börtsholm, att ett tåg av sjuka pilgrimer, som var på väg till Helga Trefaldighetskällan vid Sätra by i Västmanland, begärde att bli släppta över bron. Dessa människor, som hade gett sig ut för att återvinna sin hälsa, var vana, att de vid vägen boende på allt sätt underlättade deras vandring, och det hände dem oftare, att de fick ta emot pengar, än att de behövde ge ut några. Fru Rangelas brovaktare hade emellertid sträng befallning att inte visa någon efterlåtenhet, allra minst mot detta slag av vandrare, som hon misstänkte för att vara mindre sjuka, än de ställde sig, och för att dra kring landet av ren lättja.

När de sjuka alltså blev nekade fri överfart, uppstod bland dem en jämmer utan like. De lama och ofärdiga pekade på sina förtvinade lemmar och frågade hur någon kunde vara nog hård att vilja förlänga deras färd med en hel dagsresa, de blinda föll på knä på vägen och försökte leta sig fram till brovaktarna för att kyssa deras händer, medan några de sjukas fränder och vänner, som bistod dem under färden, vände ut och in på sina påsar och pungar inför väktarnas ögon för att visa, att de verkligen var tomma.

Men knektarna stod alldeles omedgörliga, och de fattigas förtvivlan kände ingen gräns, då till deras lycka frun på Börtsholm kom roende framåt viken i sällskap med sina styvbarn. Hon skyndade till vid oväsendet, och så snart hon hade fått reda på vad det var fråga om, utbrast hon:

--Detta är verkligen den allra lättaste sak att avhjälpa. Här går nu barnen i land en stund för att besöka sin mormor, fru Rangela, och under

tiden ska jag föra dessa sjuka vandrare över sundet i min båt.

Både väktarna och barnen, som visste, att fru Rangela inte var att skämta med, när det gällde hennes kära bropengar, sökte med miner och tecken varna den unga frun, men hon märkte intet eller ville kanske ingenting märka. Ty denna unga kvinna var i allt olik sin fränka fru Rangela. Alltsedan hon var ett litet barn, hade hon älskat och vördat den helgonkrönta sicilianska jungfrun Lucia, som var hennes skyddspatronessa, och haft henne bofast i sitt hjärta som en förebild. Till gengäld hade helgonet genomträngt hela hennes varelse med ljus och värme, vilket visade sig redan i hennes yttre, som var av en skimrande genomskinlighet och en finhet, som man nästan räddes att vidröra.

Under många vänliga ord till de sjuka förde hon dem nu över sundet, och när den sista av skaran var landsatt på den efterträdda stranden, lämnade hon dem, så överhöljd av välsignelser, att om sådant gods vore lika tyngande, som det är värderikt, skulle hennes farkost ha gått till botten, innan hon hade hunnit föra den över sundet.

Av välsignelser och goda önskningar gjordes henne också stort behov, ty alltifrån denna stund började hennes fränka fru Rangela misstänka, att hon inte hade något stöd att vänta av sin brorsdotter, och ångrade bittert, att hon hade gjort henne till herr Eskils gemål. Hon, som med sådan lätthet hade upphöjt den fattiga jungfrun, fattade det beslutet, att innan denna hade hunnit göra vidare skada, rycka henne ner från den höga ställningen och försätta henne i hennes forna obemärkthet.

För att kunna komma sin brorsdotter till livs fördolde hon likväl tills vidare sina onda avsikter och besökte henne rätt ofta på Börtsholm. Där gjorde hon sitt allra bästa att stifta sådan ofred mellan hemfolket och den unga husfrun, att denna kanske skulle komma att tröttna på sitt kall. Men till sin stora förundran misslyckades hon fullkomligt häri. Detta torde delvis ha berott på att fru Lucia oaktat sin ungdom förstod att hålla sitt hus i god ordning, men egentliga anledningen torde väl ha varit den, att både barn och tjänare hade trott sig märka, att den nya husfrun ägde ett mäktigt himmelskt beskydd, som straffade hennes motståndare och skaffade alla dem, som villigt och väl tjänade henne, oväntade fördelar.

Fru Rangela förstod snart, att hon ingenting kunde åstadkomma på detta sätt, men hon ville inte uppge hoppet, förrän hon också hade gjort ett försök med herr Eskil. Han låg emellertid denna sommar mestadels vid kungahovet, uppehållen av långa och brydsamma underhandlingar. Kom han någon gång hem på ett par dagar, så ägnade han sin mesta tid åt sina fogdar och jaktvårdare. De kvinnliga invånarna på Börtsholm skänkte han blott en förströdd uppmärksamhet, och även när fru Rangela kom på besök, höll han sig undan, så att hon aldrig lyckades träffa honom ensam.

En skön sommardag, när herr Eskil befann sig på Börtsholm och just satt i sin lönnkammare i samspråk med sin stallfogde, genljöd emellertid borgen av så högljudda skrik, att han måste avbryta sitt samtal med fogden och skynda ut för att ta reda på anledningen.

Han fann då, att hans svärmor, fru Rangela, satt till häst utanför borgporten och tjöt värre än en hornuggla.

--Det är edra arma barn, herr Eskil ! ropade hon. De har råkat i sjönöd. De kom roende till min strand denna morgon, men på hemvägen måste de ha fått båten full av vatten. Jag såg hemifrån mitt hur svårt de hade det och har ridit hit för att varsko. Jag säger också, fastän eder hustru är min egen brors dotter, att det var illa gjort av henne att släppa ut barnen ensamma i en så klen båt. Det ser i sanning ut som ett styvmorsstreck.

Herr Eskil skaffade sig med några snabba frågor kunskap om åt vad håll barnen befann sig och skyndade därpå, åtföljd av fogden, ner till båtstaden. Men de hade inte hunnit långt, förrän de fick se fru Lucia med hela barnskaran närma sig på den branta stigen, som från sjön ledde upp till Börtsholm.

Den unga husfrun hade denna gång inte varit barnen följ aktig på deras resa, utan gått hemma vid sina sysslor. Men det tycktes, som skulle hon ha fått mottaga en varning genom den mäktiga himmelska hjälpare, som vakade över henne, ty hon hade helt plötsligt gått ut ur borgen för att se efter dem. Därvid hade hon märkt hurusom de med viftande och ropande sökte kalla till sig hjälp från stranden, hon hade skyndat ut till dem i sin

egen båt och hade i sista stund lyckats flytta dem över i denna ur den sjunkande farkosten.

När nu fru Lucia och hennes styvbarn kom vandrande uppåt strandvägen, var hon så upptagen av att spörja barnen om hur de hade kommit i sådant brydsamt läge och de av att berätta, att de inte alls såg, att herr Eskil kom dem till mötes. Men han, som hade blivit något undersam genom fru Rangelas ord om ett styvmorsstreck, gav helt hastigt sin fogde en vink och ställde sig med honom bakom en av de vildrosbuskar, som, stora och väldiga, täckte nästan hela strandberget, på vilket Börtsholm var beläget.

Där hörde herr Eskil hur barnen förklarade för fru Lucia, att de hade givit sig av hemifrån i en god båt, men medan de hade gästade fru Rangela, hade deras farkost blivit utbytt mot en gammal och dålig. De hade inte märkt bytet, förrän de redan var ute på sjön och vattnet hade begynt forska in från alla kanter, och helt säkert skulle de ha förgåtts, om inte deras kära fru moder så skyndsamt hade kommit till deras hjälp.

Det tycktes, som om fru Lucia skulle ha fått en aning om hur det rätteligen förhöll sig med detta utbyte av båtar, ty hon blev dödsblek stående mitt i branten med tårade ögon och händerna tryckta mot hjärtat. Barnen trängde sig omkring henne för att trösta henne. De sade henne, att de hade kommit oskadda ur faran, men hon förblev maktlös och orörlig.

Då lade de två äldsta av styvbarnen, ett par kraftiga ungersvenner i fjorton- och femtonårsåldern, sina händer samman till en liten bår och bar henne på gullstol uppför branten, medan de yngre följde efter, skrattande och klappande händer.

Medan den lilla skaran sålunda mellan blommande rosor i triumf tågade upp mot Börtsholm, stod herr Eskil rätt betänksam och blickade efter hustru och barn. Den unga kvinnan hade tyckts honom ljuv och sällsamt strålande, då hon bars förbi honom, och måhända önskade han, att ålder och värdighet hade tillåtit honom att ta henne i sina armar och bära henne in i sin borg.

Kanske att herr Eskil också i det ögonblicket betänkte hur klen lycka och hur mycken vedermöda han inhöstade i de höga herrskapernas tjänst, medan måhända frid och glädje väntade honom här vid hans egen härd. Under hela denna dag stängde han sig åtminstone inte mer inne i lönnkammaren, utan använde tiden till att samtala med sin hustru och åse barnens lekar.

Fru Rangela däremot såg allt detta med stort obehag och skyndade sig att lämna Börtsholm, så fort som anständigheten tillät. Men som ingen på allvar vågade misstänka henne för att ha äventyrat sina barnbarns liv för att skaffa fru Lucias hennes herres och mans onåd, så avbröts inte det vänskapliga umgänget, och hon kunde som förut anstränga sig för att beröva den unga borgfrun hennes höga ställning.

Länge nog såg det dock ut, som skulle den gamla frun misslyckas i alla sina försök, ty fru Lucias goda hjärta och oklanderliga uppförande tillsammans med hennes himmelska skyddspatronessas hjälp gjorde henne oåtkomlig för alla angrepp. Men fram på hösten inlät sig till fru Rangelas stora glädje hennes brorsdotter på ett företag, som herr Eskil knappast kunde underlåta att ogilla.

Detta år hade skörden på Börtsholm blivit så riklig, att den överträffade föregående årets, ja, alla de föregående årens, så långt man kunde minnas tillbaka. Likaså hade jakt och fiske visat sig mer än dubbelt så givande som vanligt. Bislagen överflödade av honung och vax liksom humlegårdarna av humle. Korna skänkte mjölk i ymnighet, fårens ull blev lång som gräs, och svinen åt sig så feta, att de knappt förmådde röra sig. Alla, som bodde på borgen, lade märke till denna välsignelse, och de var inte sena att påstå, att det var för den unga fru Lucias skull, som den strömmade ner över gården.

Men medan man nu på Börtsholm som bäst höll på att tillvarata och bereda allt årets goda, visade sig där en stor mängd nödställda människor, som alla sade sig vara komna från östra eller nordöstra stranden av den stora sjön Vänern. De skildrade med många tårar och ömkansfulla åtbörder hurusom hela bygden, därifrån de kom, hade blivit härjad av en fiendehär, som där dragit fram brännande, plundrande och mördande. Krigsknektarna hade visat sådan ondska, att de till och med hade satt eld på kornet, som ännu stod

oskördat ute på åkern, och hade drivit bort med sig all boskap. De människor, som hade sluppit undan med livet, gick vintern till mötes utan tak över huvudet och utan livsmedel. Somliga hade givit sig ut på tiggeri, andra höll sig undandolda i skogarna, andra åter vandrade omkring på de avbrända tomterna, ur stånd att företa sig något arbete, endast sörjande över allt det, som de hade förlorat.

När fru Lucia hörde om dessa lidanden, pinade henne åsynen av alla de livsmedel, som nu hopade sig på Börtsholm. Till sist blev tanken på de svältande människorna på sjöns andra strand henne så övermäktig, att hon knappt kunde föra en bit mat till sina läppar.

Varje dag tänkte hon på berättelser, som hon hade hört föreläsa i klostret, om heliga män och kvinnor, som hade plundrat sig in på bara kroppen för att hjälpa de fattiga och elända. Och framför allt påminde hon sig hur hennes egen skyddspatronessa, den heliga Lucia av Syrakusa, hade gått så långt i barmhärtighet mot en hednisk yngling, som älskade henne för hennes sköna ögons skull, att hon hade ryckt ut sina ögon ur deras hålor och skänkt honom dem blodiga och utslocknade för att därigenom bota honom från hans kärlek till henne, som var en kristen jungfru och inte kunde tillhöra honom. Den unga frun ängslades och pinades på det högsta vid dessa minnen, och hon kände stort förakt för sig själv, som kunde höra talas om så mycken nöd utan att göra något allvarligt försök att avhjälpa den.

Mittunder det hon plågades av dessa tankar, kom bud från herr Eskil, som förmålde, att han måste i konungens ärenden göra en resa till Norge och inte var att hemförvänta förrän till julen. Men då skulle han ledsagas inte bara av sina egna sextio män utan också av en stor skara fränder och vänner, varför han bad fru Lucia göra sig beredd på ett stort och långvarigt gästabad.

Samma dag, som fru Lucia sålunda fick höra, att hennes man inte skulle komma hem under hösten, grep hon sig an med att stilla den ängslan, som länge hade plågat henne. Hon lät befalla sitt folk att till stranden föra ner alla de livsmedel, som var hopade på Börtsholm. Så blev då borgens hela vinterförråd inlastat på skutor och pråmar, helt säkert till mycken undran för alla borgens inbyggare.

När källare och visthusbodas väl var tömda, begav sig fru Lucia, åtföljd av sina barn, sina tjänare och tjänarinnor, ombord på ett välbemannat skepp, och under det hon på Börtsholm endast kvarlämnade några gamla väktare, som skulle ta hand om borgen, lät hon med all sin egendom ro sig ut på den stora sjön, som låg framför henne strandlös som ett hav.

Om denna fru Lucias resa förefinnes många gamla sägner och anteckningar. Så berättas det, att den delen av Vänerstranden, där fienden hade härjat som värst, vid hennes ankomst hade varit nästan övergiven av sina invånare. Fru Lucia hade rott fram där ganska modfälld och spanat efter något tecken till liv och rörelse, men ingen rök hade stigit mot skyn, ingen tupp hade galit eller ko råmat.

Här bodde dock i en socken kvar en gammal präst, som kallades herr Kolbjörn. Han hade inte tyckt sig kunna följa med sina församlingsbor, när dessa flydde bort från sina ödelagda hem, därför att han hade både prästgård och kyrka fulla av i striden sårade. Han hade stannat hos dessa, skött deras sår och delat ut bland dem det lilla han ägde utan att själv unna sig varken mat eller vila. Härav hade han blivit så utmattad, att han kände sig nära döden. Så hade då under en av de mörkaste höstdagarna, då tunga skyar släpade ner mot sjön, då vattnet vältrade fram med svarta vågor och naturens dysterhet bidrog att öka hopplösheten och nöden, den stackars herr Kolbjörn, som inte mer förmådde läsa en mässa, försökt att dra i snöret till kyrkklockan för att därmed nerkalla Guds välsignelse över hans sjuka. Och se ! Knappt hade de första klockljuden förklingat, förrän en liten flotta av små skepp och pråmar kom roende mot land. Och från dessa skepp landsteg en skön ung kvinna med ett ansikte, som genomskimrades av ljus. Framför henne gick åtta härliga barn, och efter henne följde en lång rad av tjänare, som bar bördor av alla slags livsmedel: helstekta kalvar och får, långa spett fulla av torra brödkakor, kaggar med dricka och säckar med mjöl. Hjälpen hade kommit i yttersta stund liksom genom ett under.

Inte långt från herr Kolbjörns kyrka, på ett näs, som sköt vasst ut i sjön och kallades Saxudden, hade sedan långliga tider legat en gammal bondgård. Den var nu nerbränd och utplundrad, men ägaren, som var en sjuttioåring, hade sådan kärlek för gården, att han inte kunde förmå sig att lämna den. Hos honom hade stannat hans gamla hustru, en liten sonson och en sondotter. Dessa hade en tid uppehållit livet med fiske, men stormen hade

en natt förstört deras don, och sedan dess satt de bland spillrorna och väntade på hungersdöden. Medan de så bidade, kom bonden att tänka på sin hund, som låg ibland dem, taligt försmäktande. Han rev till sig en påk, och med sina sista krafter slog han hunden för att driva bort honom, ty han ville inte, att djuret skulle dö för vad som inte angick det. Men vid slaget tjöt hunden högt och sprang undan. Hela natten strök han under ihärdigt tjut runtom gården. Och han hördes långt ut på sjön, och innan ännu dagen var ljus, rodde fru Lucia, som vägletts av skallet, in mot land med räddning och hjälp.

Ännu längre bort lag ett litet muromgivet hus, där några heliga kvinnor bodde, som hade lovat Gud att aldrig lämna det. För dessa fromma systrar hade de krigförande haft så mycken försyn, att de inte hade skadat dem själva eller deras hus, men allt deras vinterförråd hade de berövat dem. Det enda, som de hade fått behålla, var ett duvslag fullt av duvor, och dessa hade de slaktat en för en, tills bara en enda återstod. Men denna duva var mycket tam, och de fromma kvinnorna höll den så kär, att de inte ville förlänga livet genom att äta den, utan öppnade buren för den och skänkte den friheten. Då steg den vita duvan först högt mot skyn, sedan slog den ner och satte sig på takåsen. Men när fru Lucia rodde förbi utmed stranden, spanande efter någon, som behövde hjälp, såg hon duvan och förstod, att där den fanns, där måste det ännu finnas människor. Och hon landsteg och skänkte de fromma kvinnorna så mycken mat, som de behövde för att genomleva vintern.

Ännu längre mot söder hade utmed Vänerstranden legat en liten köpstad, som nu var både plundrad och bränd. Allenast de långa pålbryggorna, där skeppen i forna dagar hade landat, fanns ännu kvar. Här under bryggorna hade i förstörelsens dagar en man, som kallades Lasse krämare, stuckit sig undan med sin hustru, och mittunder det att stridstumultet rasade ovan dem, hade hon där fött ett barn. Men alltsedan dess hade hon känt sig så svårt sjuk, att hon inte hade kunnat fly, och mannen hade stannat hos henne. Nu var deras elände rätt stort, och var dag bad hustrun mannen, att han måtte tänka på sig själv och överge henne, men han kunde inte förmå sig till detta, utan nekade. Då försökte hon en natt att lämna sitt gömställe och gå ner i vattnet med barnet, i det hon tänkte, att vore de väl döda, då skulle han fly bort och rädda sitt liv. Men barnet skrek högt till i det kalla vattnet, och man nen vaknade. Han fick dem bada upp på land igen, men barnet hade blivit så förfärat, att det skrek hela natten. Och ljudet bars bort över vattnet och kallade tillstädes den redobogna hjälpare, som sökande och bidande rodde fram ute på sjön.

Så länge som hon hade gåvor kvar, for fru Lucia fram utmed Vänerstranden och var under resan så glad och lätt om hjärtat som aldrig förr. Ty liksom det intet tyngre ges än att förbli stilla och överksam, när man hör berättas om andras tunga olyckor, så skänkes den största lycka och ett ljuvt lugn åt var och en, som i den allra minsta mån försöker avhjälpa dem. Samma lättnad och glädje, utan minsta aning om att något ont kunde förestå henne, kände hon ännu, då hon vände tillbaka till Börtsholm, dagen före Sankta Luciae dag rätt sent på kvällen. Vid aftonmåltiden, som inte bestod av annat än några muggar mjölk, talade hon med sina reskamrater om den sköna färd de hade gjort, och alla var ense om att de aldrig hade upplevat mer fröjdefulla dagar.

--Men nu väntar oss en bråd tid, fortsatte hon. I morgon får vi inte fira Sankta Lucia- dag med ätande och drickande som andra år. Vi får hålla i med att brygga och slakta och baka utan uppehåll, så att vi må få julkosten färdig till herr Eskils hemkomst.

Detta sade den unga frun utan minsta ängslan, ty hon visste ju, att hennes boskapsstall och lador och bodar var fulla av Guds goda gåvor, fastän för ögonblicket ingenting därav var berett till människoföda.

Så lycklig än färden hade varit, var dock alla deltagarna ganska uttröttade och gick i god tid till vila. Men knappt hade fru Lucia hunnit sluta sina ögonlock till sömn, förrän utanför borgen hördes buller av hästramp, slammer av vapen och höga tillrop. Borgporten vred sig gnissslande på sina hakar, stenläggningen på gården trampades av ivriga fötter. Hon förstod, att herr Eskil var hemkommen med sin ryttarskara.

Fru Lucia sprang med all hast upp ur bädden för att gå honom till mötes. När hon hade hunnit att nödtorftigt ordna sin klädsel, skyndade hon ut på höganloftsbron för att nå trappan, som ledde ner till borggården. Men längre än till översta trappsteget hann hon inte, ty herr Eskil stod redan mitt i trappan på färd upp till hennes kammare.

En fackelbärare gick före honom, och i ljusskenet trodde sig fru Lucia se, att herr Eskils ansikte var på ett förfärligt sätt stämplat av vrede. Ett

ögonblick hoppades hon, att det var det röda, röksvårtade fackelskenet, som gjorde hans ansikte så mörkt och hotfullt, men då hon såg hur barn och tjänare med ömkliga miner och nerslagna blickar drog sig undan för honom, måste hon säga sig, att hennes man hade kommit hem mycket vred, färdig att hålla dom och utdela straff.

Medan fru Lucia stod och såg ner på herr Eskil, fick även han syn på henne, och med växande ångest märkte hon, att hans ansikte därvid förvreds av ett tilltvunget leende.

--Kommer ni nu, hulda husfru, för att bjuda mig en välkomstmåltid? hånade han. Men denna gång har ni gjort ert kära besvär förgäves, för jag och mina män har intagit vår kvällsvard hos er fränka fru Rangela. Men i morgon, tillade han, och här tog vreden honom, så att han slog handen mot trappträcket, väntar vi, att ni till ert skyddshelgons, Sankta Lucias, ära må undfagna oss med en frukost så god, som huset förmår, och inte heller må ni glömma att låta mig få min morgondryck vid första hanegället.

Inte ett ord förmådde den unga husfrun svara. På samma sätt som förra sommaren, då hon första gången hade anat, att fru Rangela lade onda råd mot henne, blev hon stående med händerna tryckta mot hjärtat och tårade ögon. Ty hon kunde knappast undgå att förstå, att det var fru Rangela, som hade kallat hem herr Eskil i otid och att hon hade retat upp honom genom att berätta för honom hur fru Lucia hade förfarit med hans ägodelar.

Men herr Eskil gick ännu ett par steg uppåt trappan, och utan att bli på minsta sätt bevekt av sin hustrus ångest böjde han sig fram mot henne och sade med en förfärlig röst:

--Vid vår Herres kors, fru Lucia, kom det ihåg, att om inte den frukosten blir mig till lags, så kommer ni att ångra det i all er tid.

Därpå lade han sin hand tungt på sin hustrus axel och sköt henne före sig in i sovkammaren.

Under denna vandring till sovrummet tyckte fru Lucia, att något, som förut på ett besynnerligt sätt hade varit fördolt för henne, med ens hade blivit henne uppenbart. Hon förstod, att hon hade handlat självrådigt och tanklöst och att herr Eskil väl kunde ha skäl att vredgas på henne, som utan hans hörande hade förfogat över hans egendom. Hon försökte också nu, då de var ensamma, att ångrande säga honom detta och bedja honom förlåta hennes ungdoms obetänksamhet, men han lät henne inte komma till ordet.

--Lägg er nu till sängs, fru Lucia, sade han, och akta er för att stiga upp förrän vid vanlig tid ! Om inte er morgondryck och ert välkomstmål blir mig till behag, så torde ni få en väg att löpa, vartill ni behöver alla era krafter.

Med detta svar måste hon låta sig nöja, fastän det endast ökade hennes fruktan, och väl kan man förstå, att ingen sömn kom i hennes ögon under hela denna natt. Hon låg och påminde sig vad hennes man hade yttrat, och ju mer hon övertänkte hans ord, desto klarare blev det henne, att han därmed hade uttalat ett strängt hot emot henne. Säkert hade han inom sig bestämt, att han inte ville döma henne, förrän han själv hade erfårit om hon hade handlat så illa, som fru Rangela torde ha påstått. Men var hon inte i stånd att undfägna honom så, som han hade begärt, då var det för visso tydligt, att ett förskräckligt straff väntade henne. Det minsta var väl, att hon skulle bli förklarad ovärdig att längre vara hans gemål och bli hemskickad till sina föräldrar, men av de sista ord han yttrat tyckte hon sig förstå, att han därtill ämnade döma henne att springa gatlopp mellan hans knektar som en simpel tjuvkona.

När hon hade utgrundat, att det så förhöll sig, vilket det ock verkligen gjorde, ty fru Rangela hade retat herr Eskil till en vansinnig vrede, började fru Lucia att skälva och hacka tänder och tyckte sig döden nära. Hon visste, att hon borde använda nattens timmar för att finna hjälp och utvägar, men hennes stora rädsla förlamade henne, så att hon blev liggande orörlig. "Hur skulle det vara möjligt för mig att nästa morgon bespisa min herre och hans sextio män?" tänkte hon i sin hopplöshet. "Likaså gärna kan jag ligga stilla och vänta, tills olyckan kommer över mig."

Det enda, som hon förmådde göra för sin räddning, var att timme efter timme sända brinnande böner till Sankta Lucia av Syrakusa.

--O, Sankta Lucia, min kära skyddsmoder, bad hon, det är i morgon den dag, då du led martyrdöden och inträdde i det himmelska paradiset. Påminn dig hur mörkt och kallt och hårt det är att leva på jorden ! Kom till mig i denna natt, och för mig med dig bort härifrån! Kom och slut mina ögon i dödens sömn ! Du vet, att det är min enda utväg att undslippa vanära och nesligt straff.

Medan hon på detta sätt påkallade Sankta Lucias hjälp, förgick nattens stunder, och den fruktade morgonen närmade sig. Långt förr, än hon hade väntat det, hördes det första hanegället, de svenner, som skötte boskapen, vandrade över borggården till sina sysslor, och hästarna reste sig bullrande i sina spiltor.

"Nu vaknar också herr Eskil", tänkte hon. "Han lär strax befälla mig att hämta hans morgondryck, och jag måste då erkänna, att jag har handlat så ovisligt, att jag varken äger öl eller mjöd att värma åt honom."

I denna stund av högsta fara för den unga borgfrun kunde hennes himmelska vän, Sankta Lucia, som torde ha besinnat, att hennes skyddsling endast hade felat av alltför stor barmhärtighet, inte längre motstå sin lust att bispringa henne. Den heligas jordiska kropp, som i hundratal av år hade vilat i den trånga gravkammaren i Syrakusas katakomber, uppfylldes med ens av en levande anda, återtog sin skönhet och sina lemmars bruk, iklädde sig en dräkt vävd av stjärnljus och begav sig åter ut i den värld, där hon fordom hade lidit och älskat.

Och endast få ögonblick därefter såg den häpne väktaren i porttornet på Börtsholm, att ett nattens under, en eldkula, dök upp längst i söder. Den genomskar rymden snabbare, än att ögat kunde följa dess färd, kom rätt mot Börtsholm, for förbi väktaren på så nära håll, att den nästan vidrörde honom, och var försvunnen. Men på detta klot av eld, så tyckte åtminstone väktaren, färdades en ung jungfru på så sätt, att hon stödde sig mot det med tåspetsen, under det hon höll armarna högt upplyfta och liksom lekande och dansande begagnade sig av den glödande farkosten.

Nära nog i samma stund såg den i ångest och bävan vakande fru Lucia ett skimmer tränga igenom en springa i dörren till sovkammaren. Och när dörren strax därpå uppläts, trädde till hennes undran och glädje en skön jungfru, iförd kläder så vita som stjärnljus, in i rummet. Hennes långa, svarta hår var tillbundet med en växtslinga, men på denna slinga satt inte vanliga blad och blommor, utan små blinkande stjärnor. Dessa stjärnor upplyste hela kammaren, och dock tyckte fru Lucia, att de var för intet att räkna mot den ljuva främlingens ögon, som inte endast var av den klaraste glans utan också utstrålade himmelsk kärlek och barmhärtighet.

I sin hand bar den främmande jungfrun en stor kopparkanna, ur vilken trängde en mild doft av ädel druvsaft, och med denna svävade hon genom kammaren fram till herr Eskil, höllde upp av vinet i en mindre skål och bjöd honom dricka.

Herr Eskil, som hade sovit gott, vaknade, då ljusskenet föll över hans ögonlock, och förde skålen till sin läppar. I det halvvakna tillstånd, vari han befann sig, uppfattade han knappt något mer av undret, än att det vin, som bjöds honom, var mycket välsmakande, och han tömde skålen till sista droppen.

Men detta vin, som knappast kunde vara något annat än det ädla malvoasir, Söderns ära och alla vinsorters krona, var så sömngivande, att han knappt hade lagt ner skålen, förrän han sjönk sovande tillbaka på bädden. Och i samma stund svävade den sköna, heliga jungfrun ut ur rummet, lämnande fru Lucia i ett tillstånd av bävande förundran och nyvaknat hopp.

Den ljusa hjälperskan åtnöjde sig inte med att undfägna endast herr Eskil. I den mörka, kalla vintermorgonen genomvandrade hon den svenska borgens dystra salar, och till var och en av de sovande krigsknektarna bjöd hon en skål av Söderns glädjebbringande vin.

Alla dem, som drack, föreföll det, att de hade fått smaka himmelsk vällust. De underlät inte heller att genast insomna i en sömn, uppfylld av drömmar om trakter, där evig sommar och evigt solljus var rådande.

Men fru Lucia hade knappt sett den ljusa uppenbarelsen försvinna, förrän den ångest och oförmåga, som hade tryckt henne under hela natten, helt och hållet skingrades. Hon iförde sig hastigt kläderna och kallade därpå allt hemfolket till arbete.

Under den långa vintermorgonen sysslade sedan alla med att bereda herr Eskils välkomstmåltid. Unga kalvar, grisar, gäss och höns fick i hast sätta livet till, degar bereddes för jäsning, eldar tändes under stekspetten och i bakugnarna, kål bryntes, rovor skalades, och honungskakor bakades till söträtt.

Borden i gästbudssalen höljdes med dukar, de dyra vaxljusen packades upp ur djupa kistor, och på bänkarna utbreddes blåa fjäderbolstrar och bonader.

Under alla dessa förberedelser fortfor borgherren och hans män att sova. När herr Eskil äntligen vaknade, såg han av solens läge, att middagsstunden var inne. Han förvånade sig inte blott över sin långa sömn utan kanske än mer över att han hade sovit bort den förtrytelse, som förra kvällen hade plågat honom. Hans hustru hade under morgonens drömmar visat sig för honom i stor mildhet och ljuvhet, och han förundrade sig nu över sig själv, som hade känt sig hågad att döma henne till ett hårt och nesligt straff.

"Kanske att det inte står så illa till, som fru Rangela har intalat mig", tänkte han. "Visserligen kan jag inte behålla henne som min hustru, om hon har förskingrat min egendom, men det må vara tillräckligt att sända hem henne till föräldrarna utan annat straff."

När han utträdde ur sin kammare, möttes han av sina åtta barn, som förde honom med sig till gästbudssalen. Där satt hans män redan bänkade och inväntade otåligt hans ankomst för att få gripa sig an med måltiden. Ty borden framför dem dignade under allt slags härlig mat.

Fru Lucia satte sig utan att visa någon ängslan vid sin mans sida, dock var hon inte befriad från all oro, ty fastän hon hade kunnat i hast laga till mat, var hon alldeles utan öl och mjöd, som inte så fort kunna framställas. Och hon var rätt oviss om herr Eskil skulle anse sig väl förplägad vid en frukost, där dryckesvarorna fattades.

Men då märkte hon på bordet framför sig den stora kopparkannen, som den heliga jungfrun hade burit. Den stod där, fylld till randen av doftande vin. Åter kände hon sig innerligen glad över det barmhärtiga helgonets beskydd, och hon bjöd herr Eskil av vinet, allt under det att hon berättade honom hur det hade kommit till Börtsholm, vartill han lyssnade med allra största förundran.

När herr Eskil ett par gånger hade smakat på vinet, som dock denna gång inte verkade sövande, utan endast livande och förädlande, tog fru Lucia åter mod till sig och berättade för honom om sin resa. Herr Eskil satt mycket allvarsam till en början, men när hon kom att berätta om prästen, herr Kolbjörn, utbrast han:

--Herr Kolbjörn är en trogen vän till mig, fru Lucia. Jag är av hjärtat glad, att ni kunde stå honom bi.

På samma sätt befanns det, att storbonden på Saxudden hade varit herr Eskils kamrat i många fälttåg, att ibland de fromma kvinnorna hade funnits en av hans fränkor och att Lasse krämare i köpstaden var den, som brukade skaffa honom kläder och vapen från utlandet. Innan fru Lucia hade slutat tala, var herr Eskil inte blott färdig att förlåta henne, utan var henne innerligen tacksam för att hon hade hulptit så många av hans vänner.

Men den ångest, som fru Lucia hade genomgått under natten, trängde sig på henne än en gång, och hon hade gråt i rösten, då hon till sist yttrade:

--Nu tyckes det mig själv, käre herre, att jag har handlat mycket illa, som utan att spörja er om lov har skänkt bort er egendom. Men jag ber er

betänka min stora ungdom och oerfarenhet och fördenskull förlåta mig.

När fru Lucia talade så och herr Eskil nu besinnade, att hans hustru ägde så stor fromhet, att en av himlens bebyggare hade återtagit sin jordiska skepnad för att komma henne till hjälp, och när han vidare betänkte hur han, som ville gälla för att vara en vis och genomskådande man, hade misstänkt henne och varit färdig att låta sin vrede bryta ut över henne, erfor han en sådan hjärtans blygsel, att han sänkte ögonen och inte var i stånd att svara henne med ett ord.

När fru Lucia såg honom sitta tyst med nerböjt huvud, blev hon åter förskräckt och hade helst velat fly gråtande från sin plats. Men då kom, osedd av alla, den barmhärtiga Sankta Lucia in i salen, smög sig intill den unga frun och viskade i hennes öra vad hon vidare borde säga. Och dessa ord var just de, som fru Lucia hade önskat uttala, men utan himmelsk tillskyndelse hade hon i sin blyghet väl aldrig kommit sig för därmed.

--Än en sak ville jag be er om, min käre herre och husbonde, sade hon, och det är, att ni mera ville dväljas i hemmet. Då skulle jag aldrig komma i frestelse att handla mot er vilja, och likaså skulle jag då kunna visa er all den kärlek jag känner för er, så att ingen förmådde tränga sig emellan er och mig.

När dessa ord var sagda, märkte alla, att de var högeligen i herr Eskils smak. Han höjde huvudet, och den stora glädje han kände förjagade hans blygsel.

Han ämnade just ge sin hustru det huldaste svar, då en av fru Rangelas fogdar rusade in i gästbudssalen. Han förtäljde med skyndsamma ord, att fru Rangela i tidig morgonstund hade rest till Börtsholm för att hinna övervara fru Lucias bestraffning. Men på vägen hade hon mött några bönder, som länge hade hatat henne för bropenningarnas skull, och när dessa hade råkat henne i nattens mörker, åtföljd av en enda tjänare, hade de först skrämt denne på flykten, sedan hade de dragit fru Rangela av hästen och jämmerligen mördat henne.

Nu var fru Rangelas fogde ute på jakt efter mördarna, och han begärde, att herr Eskil måtte sända ut män, också han, för att bistå vid sökandet.

Men då reste sig herr Eskil och talade med sträng och hög röst:

--Det förefaller, som vore det mest passande, att jag gav min hustru svar på hennes böner, men innan jag gör detta, vill jag först vara färdig med fru Rangela. Och då säger jag, att för min skull må hon gärna ligga ohämnad, och ingalunda vill jag sända ut mina tjänare till att öva blodsvärk för hennes skull, ty jag tror för visso, att hon är fallen på sina gärningar.

När detta var sagt, vände han sig till fru Lucia, och nu var hans röst så mild, att man knappt hade kunnat tro, att en sådan ton bodde i hans strupe.

--Men min kära husfru vill jag svara, att jag gärna förlåter henne, liksom jag hoppas, att hon måtte urskulda min häftighet. Och eftersom det så är hennes önskan, ska jag be konungen, att han väljer en annan än mig till sin rådgivare, ty jag vill nu inträda i tjänst hos två ädla damer. Den ena av dessa är min hustru, den andra den heliga Lucia av Syrakusa, åt vilken jag vill uppsätta altaren i alla de kyrkor och kapell, som jag äger på mina gods, bedjande henne, att hon hos oss, som i Nordens köld försmäktar, måtte bibehålla brinnande den själens flamma och ledstjärna, som heter barmhärtighet.

Den 13 december i tidig morgontimme, då köld och mörker hade väldet över det värmländska landet, kom ännu i min barndom Sankta Lucia av Syrakusa intågande i alla de hem, som låg spridda mellan Norges fjäll och Gullspångsälven. Hon bar ännu, åtminstone i de små barnens ögon, en dräkt, vit av stjärnljus, hon hade på håret en grön krans med brinnande ljusblommor, och hon väckte alltjämt de sovande med en varm, doftande dryck ur sin kopparkanna.

Aldrig såg jag på den tiden en härligare syn, än när dörren uppläts och

hon trädde in i kammarens mörker. Och jag ville väl önska, att hon aldrig måtte upphöra att visa sig på de värmländska gårdarna. Ty hon är ljuset, som betvingar mörkret, hon är legenden, som övervinner glömskan, hon är hjärtevärmern, som gör förfrusna nejder tilldragande och soliga mitt i vintern.

KEJSARINNANS KASSAKISTA

Biskopen hade låtit kalla inför sig pater Verneau. Det var fråga om en högst ledsam affär.

Pater Verneau hade varit utsänd att predika i fabriksdistriktet i trakten av Charleroi, men hade råkat mitt upp i en stor arbetsinställelse, då arbetarna hade varit skäligen vilda och tygellösa. Han berättade för biskopen, att han genast vid sin ankomst till den "svarta jorden" hade fått brev från en arbetarledare, med innehåll att det stod honom fritt att tala, men om han tillät sig att nämna Gud i sin predikan, rätt fram eller på krokvägar, så skulle det ställas till spektakel i kyrkan.

--Och när jag kom upp på predikstolen och såg församlingen, sade patern, tvivlade jag inte, att de skulle utföra sin hotelse.

Pater Verneau var en liten, hoptorkad munk. Biskopen såg ner på honom som på en varelse av lägre art. En sådan där orakad, litet snuskig munk med det obetydligaste ansikte måste tydligen vara feg. Han var till och med rädd för honom, biskopen.

--Det har också blivit anmält för mig, sade biskopen, att ni uppfyllde arbetarnas önskan. Men jag behöver väl inte påpeka . . .

--Monseigneur, avbröt pater Verneau i all ödmjukhet.

Jag trodde, att kyrkan, om möjligt, ville

undvika störande uppträden.

--Men en kyrka, som inte törs nämna Guds namn . . .

--Har monseigneur hört min predikan?

Biskopen gick fram och tillbaka i rummet för att lugna sig.

--Ni kan den naturligtvis utantill? sade han.

--Naturligtvis, monseigneur.

--Låt mig då höra den, som den framfördes, pater Verneau, ord för ord, alldeles som den framfördes !

Biskopen satte sig i sin länstol. Pater Verneau förblev stående.

--Medborgare och medborgarinnor, började han, ögonblickligen fallande in i sin föredragston.

Biskopen spratt till.

--De tycker om att benämnas så, monseigneur.

--Gör ingenting, pater Verneau, sade biskopen, fortsatt ! Biskopen

genomförs av en lätt rysning; dessa två ord hade på ett underbart sätt satt honom in i situationen. Han såg för sig denna församling av den "svarta jordens" barn, som pater Verneau hade talat till. Han såg många råa ansikten, mycket lumpor, mycken vild lustighet. Han såg det folket, för vilket ingenting hade blivit gjort.

--Medborgare och medborgarinnor, började pater Verneau på nytt, det finns här i landet en kejsarinna vid namn Maria Teresia. Hon är en utmärkt regent. Hon är den visaste och förträffligaste regent, som har funnits i Belgien.

Andra regenter, medborgare, andra regenter får efterträdare vid sin död och förlorar allt välde över sina folk. Inte så den stora kejsarinnan Maria Teresia. Kanske har hon förlorat tronen i Österrike och Ungern, kanske har Brabant och Limburg övergått till andra herrar, men inte hennes goda grevskap Västflandern. I Västflandern, där jag har bott dessa sista år, känner man ännu i dag inte till någon annan regent än Maria Teresia.

Vi vet, att kung Leopold bor i Bryssel, men han kommer oss inte vid. Det är Maria Teresia, som fortfar att regera där borta vid havet. Framför allt i fiskarbyarna. Ju längre ut mot havet man kommer, dess allsmäktigare regerar hon.

Inte den stora revolutionen och inte kejsardömet och inte holländarna har haft makt nog att störta henne. Hur skulle de? De har inte gjort något för havets barn, som kan förliknas vid hennes verksamhet.

Men vad har hon inte skänkt folket på dynerna? Det är ovärderligt, medborgare.

För omkring hundrafemtio år sedan, under hennes första regeringstid, gjorde hon en resa genom Belgien. Då kom hon till Bryssel och Brügge, hon kom till Lüttich och Löwen, och när hon äntligen hade sett nog av stora städer och bildprydda rådhus, kom hon även ut till kusten för att se havet

och dynerna.

Det var ingen glad syn för henne. Hon såg havet större och mäktigare, än att en människa kan strida med det. Hon såg kusten hjälplös och oskyddad. Där var dynerna, men havet hade gått över dem förr och kunde göra så än. Där var också några dammar, men de var förfallna och hopsjunkna.

Där såg hon igensandade hamnar, där såg hon marskländer, så vattensjuka, att endast vass och starr ville växa där, där såg hon stormvridna fiskarhyddor, byggda nedom dynerna, liksom utkastade åt havet, och där såg hon fattiga gamla kyrkor, som hade flyttats undan havet långt bort bland flygsand och strandhavre i oåtkomliga ödemarker.

Den stora kejsarinnan satt en hel dag ute vid havet. Hon lät berätta för sig om översvämningar och om bortsköljda byar. Hon lät visa sig platsen, vare sig en hel landsträcka hade sjunkit i havet. Hon lät ro sig dit ut, där det stod en gammal kyrka på sjöbottnen. Och hon lät räkna upp för sig de människor, som hade drunknat, och den boskap, som hade gått förlorad, när havet sist var innanför dynerna.

Under hela dagen tänkte kejsarinnan för sig själv: "Hur ska jag hjälpa detta arma folket på dynerna? Jag kan ju inte förbjuda havet att höja och sänka sig. Jag kan inte förbjuda det att undergräva stranden. Inte heller kan jag binda vinden eller förneka den att stjälp omkull fiskarnas båtar. Och alls inte kan jag föra fisken i deras garn eller förbyta strandhavren till närande vete. Det är ingen monark i världen, som är så stark, att han kan hjälpa detta fattiga folk från dess olycka."

Nästa dag var en söndag, och kejsarinnan hörde mässan i Blankenberghe. Då var allt kustfolket ända från Dünkirchen till Sluis kommet dit för att se henne. Men före mässan gick kejsarinnan omkring och talade med folket.

Den första hon råkade var hamnfogden i Nieuport. "Vad nytt hörs det från din stad?" sade kejsarinnan.--"Ingenting nytt", sade hamnfogden, "annat än att Cornelis Aartsen fick sin bat kullvräkt i går natt av en kastvind och

blev funnen i morse utanför var kust, ridande på båtkölen."--"Det var ju gott han frälsade livet", sade kejsarinnan.--"Det kan ingen veta", sade hamnfogden, "för han var vansinnig, då man förde honom i land."--"Var det av rädsla?" sade kejsarinnan.--"Ja", sade hamnfogden, "det var därför, att vi i Nieuport inte har något att lita till i nödens stund. Cornelis visste, att hans hustru och de små barnen skulle få svälta ihjäl, om han förgicks, och den tanken skrämde väl vettet från honom."--"Det är således det, som ni behöver här ute på dynerna", sade kejsarinnan, "något att lita på?"--"Det är det", sade hamnfogden, "havet är osäkert, marken är osäker, fiske och förtjänst är osäkra. Något att lita på, det är vad vi behöver."

Kejsarinnan gick vidare, till dess hon kom till prästen i Heyst. "Vad nytt från Heyst?" sade hon till honom.--"Ingenting nytt", svarade han, "annat än att Jacob van Ravesteyn har upphört med att dika ut marsklandet och gräva ut hamnen och resa fyren och med allt annat nyttigt arbete, som han hade för händer."--"Hur kan det komma sig?" sade kejsarinnan.--"Han har fått ett arv", sade prästen, "och nu synes det honom mindre, än han hade väntat."--"Men då har han dock något säkert", sade kejsarinnan.--"Ja visst", sade prästen, "men då han har pengarna i sin hand, törs han inte våga några storverk, av fruktan att de inte ska förslå." --"Alltså vore det något gränslöst stort, som behövdes för att hjälpa er i Heyst", sade kejsarinnan.--"Så är det", sade prästen, "där är oändligt mycket att göra, och ingenting kan bli gjort, förrän man vet, att man har oändligt mycket att ta av."

Kejsarinnan gick vidare, tills hon kom till lotsåldermannen i Middelkerke och kunde fråga honom om nyheter från hans stad.--"Ingenting nytt vet jag att omtala", sade lotsåldermannen, "annat än att Jan van der Meer har kommit i strid med Luca Neerwinden." --"Verkligen?"--"Ja, de har funnit det där torskgundet, som de båda har sökt efter i hela sitt liv. De hade hört berättas om det från gammalt och jagat omkring på havet för att finna det och har varit de bästa vänner hela tiden, men nu sedan de har funnit det, har de blivit ovänner."--"Således hade det varit bättre, om de aldrig hade funnit det?" sade kejsarinnan.--"Ja", sade lotsåldermannen, "förvisso hade det varit bättre."--"Det, som skulle hjälpa er i Middelkerke", sade kejsarinnan, "det borde således vara så väl dolt, att ingen kunde finna det."--"Just så", sade åldermannen, "väl dolt måste det vara, ty om någon funne det, bleve det bara fiendskap och strid om det, eller ock bleve det genast förbrukat, och då gjorde det ingen nytta mer."

Kejsarinnan suckade och kände, att hon ingenting förmådde. Hon gick sedan i mässan, och under hela tiden låg hon på knä och bad, att hon ändock skulle kunna hjälpa folket. Och, med er tillåtelse, medborgare, mot slutet av mässan fick hon klart för sig, att det var bättre att göra litet än intet. När folket kom ut ur mässan, ställde hon sig på kyrktrappan för att tala till det.

Det ska ingen västflandrare någonsin glömma hur hon då såg ut. Skön var hon som en kejsarinna, och klädd var hon som en kejsarinna. Hon hade låtit giva sig krona och mantel och tagit spiran i hand. Hon hade högt uppsatt, vitpudrat hår, och en snodd med stora, äkta pärlor ringlade fram mellan hårbubblorna. Hon var klädd i rött, lysande siden, men hela klänningen var överdragen med flamländska spetsar. Hon hade röda, högklackade skor med stora juvelspännen över vristen. Det är sådan hon ser ut, då hon regerar Västflandern än i dag.

Nu talade hon till kustborna och sade dem sin vilja.

Hon sade dem hur hon hade grubblat på hjälpmedel. Hon sade, att de nog visste, att hon inte kunde tvinga havet till stillhet eller binda fast vinden, att hon inte kunde föra fiskstimmen in under kusten eller förvandla strandhavren till vete. Men vad hon, arma människa, kunde göra för dem, det skulle dock ske.

De låg alla på knä, medan hon talade. Aldrig förr hade de känt ett så milt och moderligt hjärta slå för dem. Kejsarinnan talade så med dem om deras hårda liv, att de började gråta över hennes medlidsamhet.

Men nu, sade kejsarinnan, hade hon beslutat att lämna kvar hos dem sin kassakista med alla de skatter, som den innehöll. Det skulle vara hennes gåva till dem alla, som bodde ute på dynerna. Det var den enda hjälp hon kunde lämna, och hon bad dem förlåta, att den var så liten. Och hon hade tårar i ögonen, hon ock, då hon sade detta.

Hon frågade dem nu om de ville lova och svära att inte begagna skatten, förrän nöden ibland dem var så stor, att den inte kunde bli större. Och

vidare om de ville svära, att de skulle låta den gå i arv till sina efterkommande, om de inte själva behövde den. Och till sist bad hon varje enskild man svära, att han inte skulle söka att bemäktiga sig skatten för egen del, utan först höra hela fiskarbefolkningen.

Om de ville svära! Det ville de alla. Och de välsignade kejsarinnan och grät av tacksamhet. Och hon grät och sade dem, att hon visste, att de behövde ett aldrig sviktande stöd att lita till och oändliga skatter och onåbar lycka, men det kunde hon inte ge dem. Hon hade aldrig varit så maktlös som här ute på dynerna.

Medborgare, utan att hon visste det, i kraft av den regent vishet, som var nedlagd hos denna stora kvinna, har hon dock lyckats nå mer, än hon hade åsyftat, och det är därför man kan säga, att hon än i dag regerar Västflandern.

Det måste göra er en glädje att höra all den välsignelse, som genom kejsarinnans gåva har blivit spridd över Västflandern. Folket där ute har något att lita på, som det så väl behöver, som vi alla så väl behöver. Hur stor nöden kan vara, så uppstår där ingen förtvivlan.

De har sagt mig där ute hur kejsarinnans kassakista ser ut. Som Sankta Ursulas skrin i Brügge, säger de, och ändå skönare. Den är en efterhärming av domkyrkan i Wien, och den är av rent guld, men på sidofälten ser man kejsarinnans öden avbildade i klaraste alabaster. På de fyra små sidotornen lyser de fyra diamanter, som kejsarinnan hade ryckt ur den turkiske sultanens krona, och på gavlarna finns hennes namnchiffer, inlagt med rubiner. Men när jag frågar dem om de har sett skrinet, säger de, att skeppsbrutna sjömän, som är i livsfara, alltid ser skrinet simma framför dem på vågen, till ett tecken att de inte ska vara i förtvivlan för hustru och barn, om de skulle komma att lämna dem.

Men dessa är de enda, som har sett skatten, annars har ingen kommit den så nära, att han har kunnat räkna den. Och ni vet, medborgare, att kejsarinnan inte sade till någon hur mycket den innehöll. Men om ni tvivlar på hur nyttig den har varit och är, så ber jag er fara ut till havet och se. Där har varit ett grävande och byggande alltsedan, och havet

ligger nu kuvat under vågbrytare och damm och gör ingen skada, och det finns gröna ängar på insidan om dynerna och badställen och växande städer åt havssidan. Men för var fyr, som har blivit rest, och var hamn, som har blivit rensad, för vart skepp, som har börjat byggas, och varje damm, som har blivit uppkastad, har man alltid tänkt: "Om inte de egna pengarna räcker, då får vi hjälp av vår nådiga kejsarinna Maria Teresia." Men det har bara varit som en sporre, de egna pengarna har alltid räckt.

Ni vet också, att kejsarinnan inte sade var skatten befann sig. Var det inte välbetänkt, medborgare? Någon har den i förvar, men inte förr, än alla har beslutat sig för att dela den, ska den, som förvarar skatten, framträda och omtala var den finns. Därför vet man, att varken nu eller i framtiden ska den bli orättvist fördelad. Den är lika för alla. Var och en vet, att kejsarinnan tänker på honom lika mycket som på hans granne. Det kan inte bli tvister och avund bland folket där ute som på andra ställen, då det bästa är gemensamt.

Biskopen avbröt pater Verneau.

--Det är nog, sade han. Hur gjorde ni avslutningen?

--Jag sade dem, sade munken, att det var en stor olycka, att den goda kejsarinnan inte också hade kommit till Charleroi. Jag beklagade dem, därför att de inte ägde hennes kassakista. Med de stora ting, som de hade föresatt sig att utföra, med det hav, som de hade att binda, och den flygsand, som de hade att styra, sade jag till dem, kunde säkert ingenting vara dem nödigare.

--Nå? frågade biskopen.

--Ett par kålrötter, ers högvördighet, och ett par visslingar, men då var jag redan nere från predikstolen. Eljest ingenting.

--De hade förstått, sade biskopen, att ni talade med dem om Guds försyn.

Munken bugade sig.

--De hade förstått, att ni ville visa dem, att denna makt, som de hånar, därför att de inte ser den, måste hålla sig undan. Att den skulle missbrukas i samma ögonblick, som den uppenbarade sig i förnimbar form. Jag lyckönskar er.

Munken drog sig bugande mot dörren.

Biskopen kom efter honom, strålande av välvilja.

--Men kassakistan, de tror ännu på den där borta? . . .

--Om de tror ! Helt visst, monseigneur.

--Och skatten, var det någonsin en skatt?

--Med er tillåtelse, monseigneur, jag har svurit.

--Nå, för mig . . . sade biskopen.

--Det är prästen i Blankenberghe, som har den i förvar. Han har låtit mig se den. Det är en liten tråkista med järnbeslag.

--Nå?

--Och på dess botten ligger tjugu blanka Maria-Teresiathalrar.

Biskopen smålog, men blev hastigt allvarsam.

--Kan man jämföra en sådan tråkista och försynen?

--Alla jämförelser är orättfärdiga, monseigneur. Alla människotankar är fåfängliga.

Pater Verneau bugade sig ännu en gång och gled ut ur mottagningsrummet.

LEGENDEN OM JULROSORNA

Rövarmor, som bodde i rövarhålan uppe i Göingeskogen, hade en dag givit sig av på tiggartåg neråt slättbygden. Rövarfar själv var en fredlös man och tordes inte lämna skogen, utan nöjde sig med att ligga på lur efter de vägfarande, som vågade sig innanför skogsbältet. Men på den tiden var det inte särdeles gott om resande i norra Skåne. Om det alltså hände, att mannen hade otur med sin jakt några veckor, begav sig hustrun ut på vandring. Hon hade med sig fem ungar, och varje unge hade trasiga skinnkläder och näverskor och bar på ryggen en säck, som var lika lång som han själv. När hon trädde inom en stugdörr, tordes ingen neka att ge henne vad hon begärde, för hon höll sig inte för god att vända tillbaka nästa natt och sätta eld på huset, if all hon inte hade blivit väl mottagen. Rövarmor och hennes ungar var värre än vargpack, och mången hade haft lust att sätta spjutet igenom dem, men detta blev aldrig gjort, därför att man visste, att karlen låg kvar där uppe på skogen, och han skulle nog ha vetat att ta hämnd, om det hade hänt barnen eller käringen något.

När nu rövarmor gick från gård till gård och tiggde, kom hon en vacker dag

till Öved, som på den tiden var ett kloster. Hon ringde på vid klosterporten och begärde mat, och portvakten fällde ner en liten lucka i porten och räckte henne sex runda bröd, ett för henne och ett för vart och ett av barnen.

Under det modern stod stilla vid porten, sprang ungarna omkring. Och nu kom en av dem och ryckte henne i kjorteln till ett tecken, att han hade funnit något, som hon borde komma och se, och rövormor följde genast med honom.

Hela klostret var omgivet av en hög och stark mur, men ungen hade varit i stånd att finna reda på en liten bakport, som stod på glänt. När rövormor kom dit, sköt hon genast upp porten och steg på utan att fråga om lov, såsom det var hennes vana.

Öveds kloster styrdes på den tiden av abbot Hans, som var en örtkunnig man. Han hade innanför klostermuren anlagt en liten örtagård, och i denna var det, som rövormor trängde in.

Vid första ögonkastet blev rövormor så häpen, att hon stannade vid ingången. Det var högsommartid, och abbot Hans' örtagård stod så full av blomster, att det blänkte för ögonen av blått och rött och gult, när man såg in i den. Men snart spred sig ett förnöjt leende över hennes ansikte, och hon började gå framåt en smal gång, som löpte fram mellan många små blomsterbäddar.

I trädgården gick en lekbroder omkring och rensade bort ogräs. Det var han, som hade lämnat dörren i muren halvöppen för att kunna kasta ut molla och kvickrot på avskrädeshögen utanför. När han såg rövormor komma in i örtagården med alla fem ungarna efter sig, sprang han genast emot dem och befallde dem att gå sin väg. Men tiggarkäringen gick framåt som förut. Hon kastade blickarna åt alla håll, såg än på de styva, vita liljorna, som bredde ut sig på ett land, och än på murgrönan, som klättrade högt uppåt klosterväggen, och låtsades inte det minsta om lekbrodern.

Lekbrodern tänkte, att hon inte hade förstått honom. Han ville ta henne i armen för att vända henne mot

utgången, men när rövarmor märkte hans avsikt, gav hon honom en sådan blick, att han for baklänges. Hon hade gått med ryggen böjd under tiggarpåsen, men nu rätade hon upp sig till hela sin höjd.

--Jag är rövarmor från Göinge skog, sade hon. Rör mig nu, om du törs! Och det var tydligt, att när hon hade sagt detta, var hon lika säker på att få gå i fred, som om hon hade berättat, att hon var drottning av Danmark.

Men lekbrodern vågade ändå störa henne, fastän han nu, när han visste vem hon var, talade fogligt med henne.

--Du ska veta, rövarmor, sade han, att detta är ett mnkkloster och att ingen kvinna i landet har tillåtelse att komma innanför de här murarna. Om du nu inte går din väg, blir munkarna vreda på mig, därför att jag glömde att stänga porten, och de driver törhända bort mig från både klostret och örtagården.

Men sådana böner var förspilda på rövarmor. Hon gick vidare uppåt det lilla roskvarteret och tittade på isop, som blommade med gredelina blomster, och på kaprifolium, som stod full av gulröda blomklasar.

Då visste sig lekbrodern ingen annan råd än att springa inåt klostret och kalla på hjälp.

Han kom tillbaka med två handfasta munkar, och rövarmor såg genast, att nu gällde det allvar. Hon ställde sig bredbent på gången och började att med gäll röst skrika ut all den förfärliga hämnd, som hon skulle ta på klostret, om hon inte fick stanna i örtagården, så länge som hon önskade. Men munkarna ansåg sig inte behöva frukta henne och tänkte bara på att driva ut henne. Då upphävde rövarmor gälla skrik, kastade sig över dem och klöste och bet, och likaså gjorde alla ungarna. De tre karlarna märkte snart, att hon var dem övermäktig. De hade ingenting annat att göra än att gå inåt klostret och hämta förstärkning.

När de sprang genom gången, som ledde in till klostret, mötte de abbot Hans, som skyndade till för att få veta vad det var för ett larm, som hördes från örtagården. De måste då bekänna, att rövarmor från Göingeskogen hade kommit in i klostret och att de inte hade varit i stånd att driva ut henne, utan måste skaffa sig undsättning.

Men abbot Hans förebrådde dem, att de hade brukat våld, och förbjöd dem att kalla på hjälp. Han sände de båda munkarna tillbaka till deras arbete, och ehuru han var en gammal, bräcklig man, tog han allenast lekbrodern med sig ut i örtagården.

När abbot Hans kom dit, gick rövarmor som förut omkring bland blombäddarna. Och han kunde inte nog förundra sig över henne. Han var övertygad om att hon aldrig förr i sitt liv hade sett en örtagård. Men i alla fall gick hon fram mellan alla de små landen, som var besådda med var sin art av främmande och sällsynta blommor, och besåg dem, sam om de vore gamla bekanta. Det föreföll, som om hon kände till både vintergröna och salvia och rosmarin. Åt somliga smålog hon, och åt andra skakade hon på huvudet.

Abbot Hans älskade sin örtagård så mycket, som det var honom möjligt att älska något, som var jordiskt och förgängligt. Så vild och förfärlig den främmande kvinnan än såg ut, så kunde han inte låta bli att tycka om, att hon hade kämpat med tre munkar för att få betrakta lustgården i ro. Han gick fram till henne och frågade saktmodigt om örtagården behagade henne.

Rövarmor vände sig häftigt mot abbot Hans, för hon väntade endast bakhåll och överfall, men när hon såg hans vita hår och hans böjda rygg, svarade hon helt fredligt:

--Först när jag såg den, tyckte jag, att jag aldrig hade sett en vackrare, men nu märker jag, att den inte går upp mot en annan, som jag känner till.

Abbot Hans hade säkerligen väntat ett annat svar. När han hörde, att rövarmor hade sett en lustgård, som var skönare än hans, spred sig en svag rodnad över hans skrumpna kind.

Lekbrodern, som stod bredvid, började också genast tillrättavisa rövarmor.

--Detta är abbot Hans, sade han, som själv med stor flit och möda har samlat blomstren till sin örtagård från både fjärran och nära. Vi vet alla, att det inte finns en rikare lustgård i hela det skånska landet, och det anstår inte dig, som lever i vilda skogen hela året om, att mästra hans arbete.

Jag vill inte göra mig till någon mästare varken över honom eller dig, sade rövarmor, iag säger bara, att om ni kunde få se den lustgården, som jag tänker på, så skulle ni rycka upp alla de blommor, som här står, och kasta bort dem som ogräs.

Men örtagårdsdrängen var knappast- mindre stolt över blommorna än abbot Hans själv, och när han hörde dessa ord, började han hånskratta.

--Jag kan förstå, att du bara pratar så här för att retas med oss, sade han. Det matte just vara en vacker lustgård, som du har inrättat dig bland tallar och enar på Göingeskogen. Jag skulle våga svära bort min själ på att du aldrig förr har varit inom en örtagårdsmur.

Rövarmor blev röd av förargelse över att bli så misstrodd, och hon utropade:

--Det kan väl vara, att jag inte förrän i dag har varit innanför en örtagårdsmur, men ni munkar, som är heliga män, borde väl veta, att den stora Göingeskogen var julnatt förvandlar sig till en lustgård för att fira Vår Herres födelsetimme. Vi, som lever i skogen, har sett det ske alla år, och i den lustgården har jag skådat så härliga blomster, att jag

inte har vågat lyfta min hand för att bryta dem.

Lekbrodern ville fortsätta att svara henne, men abbot Hans gav honom ett tecken att tåga stilla. För abbot Hans hade alltifrån sina barnår hört talas om att skogen klär sig i högtidsskrud på julnatten. Han hade ofta längtat att få se det, men det hade aldrig lyckats honom. Han började nu ivrigt be och anropa rövarmor, att han på julnatten skulle få komma upp till rövarkulan. Om hon bara ville sända ett av sina barn för att visa honom väg, skulle han rida dit upp ensam, och han skulle aldrig förråda dem, utan i stället belöna dem så väl, som det stode i hans makt.

Rövarmor nekade i förstone, för hon tänkte på rövarfar och den våda han kunde löpa genom att hon lät abbot Hans resa upp till deras kula. Men så blev ändå begäret att visa munken, att den lustgården, som hon kände till, var skönare än hans, henne övermäktig, så att hon gav vika.

--Men mer än en följeslagare får du inte ta med dig, sade hon. Och något försåt eller bakhåll må du inte sätta för oss, så visst som du är en helig man.

Detta lovade abbot Hans, och därmed gick rövarmor. Men abbot Hans befalldes lekbrodern, att han inte för någon skulle förråda det, som hade blivit överenskommet. Han fruktade, att hans munkar inte skulle tillåta en så gammal man, som han var, att dra upp till rövarkulan, om de fick reda på hans förehavande.

Självt ämnade han inte heller förråda planen för någon människa. Men så hände det, att ärkebiskop Absalon från Lund kom resande till ~ved och låg där en natt. När abbot Hans visade honom sin örtagård, kom han att tänka på rövarmor besök, och lekbrodern, som gick där och arbetade, hörde, att abboten berättade biskopen om rövarfar, som i många år hade bott fredlös i skogen, och bad om fridlysningsbrev för honom, så att han åter skulle kunna föra ett hederligt liv bland andra människor.

--Såsom det nu är ställt, sade abbot Hans, växer hans ungar upp till värre

illgärningsmän än han själv, och ni får snart ett helt rövarfölje att handskas med där uppe i skogen.

Men ärkebiskop Absalon svarade, att den onde rövaren ville han inte släppa ner bland det ärliga folket på slätten. Det var bäst för alla, att han blev kvar uppe i sin skog.

Abbot Hans blev då ivrig och tog sig till att berätta biskopen om Göinge skog, som varje år klädde sig i julskrud.

--Om dessa rövare inte är sämre, än att Guds härlighet visar sig för dem, sade han, kan de väl inte vara för onda för att få erfara människors nad.

Men ärkebiskopen visste väl att svara abbot Hans.

--Så mycket vill jag lova dig, abbot Hans, sade han och smålog, att var dag, som du sänder mig ett blomster från julträdgården på Göingeskogen, ska jag ge dig fridlysningsbrev för alla de fågelfria, som du vill be för.

Lekbrodern förstod, att biskop Absalon lika litet som han själv trodde på rövarens berättelse, men abbot Hans märkte intet sådant, utan han tackade Absalon för hans goda löfte och sade, att den blomman skulle han visst skicka honom.

Abbot Hans fick sin vilja fram, och nästa julafton satt han inte hemma vid Öved, utan han var stadd på väg till Göinge skog. En av rövarens vilda ungar sprang före honom, och till följeslagare hade han lekbrodern, som hade talat med rövarens i örtagården.

Abbot Hans hade storligen längtat att få göra denna resa och var nu mycket glad, att den hade kommit till stånd. Men en helt annan sak var det med lekbrodern, som följde honom. Han höll abbot Hans mycket kär, och han skulle inte gärna ha lämnat åt en annan att ledsaga honom och vaka över

honom, men han trodde ingalunda, att de skulle få se någon julnattsträdgård. Han tänkte, att alltsammans var en snara, som rövarmor med stor slughet hade lagt ut för att abbot Hans skulle falla i hennes mans våld.

Medan abbot Hans red norr ut mot skogstrakten, såg han, att det överallt gjordes förberedelser till julfirande. I varje bondby tändes det upp eld i badstugan, för att den skulle bli varm till badningen på eftermiddagen. Från visthusen bars massor av kött och bröd in i stugorna, och från logarna kom karlarna med stora halmkärvar, som skulle strös ut över golven.

När han red förbi de små lantkyrkorna, såg han, att prästen och hans klockare var i färd med att kläda dem med den bästa bonad, som de hade kunnat komma över, och när han kom till avvägen, som förde till Bosjökloster, kom klostrets fattiga vandrande med bördor av stora bröd och långa ljus, som de hade erhållit vid klosterporten.

När abbot Hans såg alla dessa jultillrustningar, ökades hans brådska. Han tänkte på att en större högtid väntade honom än den, som någon av de andra skulle få fira.

Men lekbrodern jämrade sig och klagade, när han såg hur de beredde sig att fira jul i varje den minsta gård. Han blev alltmer ängslig och bad och besvor abbot Hans att vända om och inte frivilligt kasta sig i rövarhänder.

Abbot Hans fortsatte färden utan att bry sig om hans klagan. Han lämnade slättbygden bakom sig och kom upp i ödsliga och vilda skogstrakter. Här blev vägen sämre. Den blev mest lik en stenig och barrströdd stig, och varken bro eller spång hjälpte de resande över åar och bäckar. Ju längre de for, desto kallare blev det, och om en stund träffade de på snötäckt mark.

Det blev en lång och besvärlig resa. De tog av på branta och hala

sidostigar, drog fram över mossar och kärr, trängde igenom vindfällan och snår. Just som dagsljuset började avta, förde rövarpojken dem över en skogsäng, som var omgiven av höga träd, både nakna lövträd och gröna barrträd. Bakom ängen reste sig en bergvägg, och i bergväggen såg de en dörr av tjocka plankor.

Nu förstod abbot Hans, att de var framkomna, och han steg av hästen. Barnet öppnade den tunga dörren för honom, och han såg in i en fattig berggrotta med nakna stenväggar. Rövarmor satt vid en stockeld, som brann mitt på golvet. Utmed väggarna fanns bäddar av granris och mossa, och på en av dessa låg rövarfar och sov.

--Kom in, ni där ute ! ropade rövarmor utan att resa sig upp. Och ta hästarna med in i stugan, så att de inte fördärvas av nattkölden !

Abbot Hans gick nu dristeligen in i hålan, och lekbrodern följde honom. Det var armt och fattigt där, och ingenting var gjort för att fira julen. Rövarmor hade varken bryggt eller bakat, hon hade varken fejat eller skurat. Hennes barn låg på golvet kring en kittel och åt, men det var ingen bättre mat, som bestods, än tunn vattvälling.

Rövarmor talade lika stolt och myndigt som en burgen bondkvinna.

--Sätt dig nu här vid elden, abbot Hans, och värm dig, sade hon, och om du har mat med dig, så ät ! För den maten, som vi lagar i skogen, tänker jag, att du inte vill smaka. Och om du är trött efter resan, kan du sedan lägga dig att sova på en av de där bäddarna. Du behöver inte vara rädd för att försova dig. Jag sitter här vid elden och vakar, och jag ska väcka dig, så att du får se det, som du har ridit ut för att se.

Abbot Hans lydde rövarmor och tog fram sin matsäck. Men han var så trött efter färden, att han knappast orkade äta, och så snart han fick sträcka ut sig på bädden, somnade han.

Lekbrodern blev också anvisad en bädd att vila på, men han vågade inte sova, därför att han tyckte sig böra hålla ögonen på rövarfar, så att han inte steg upp och fängslade abbot Hans. Så småningom tog ändå tröttheten makten också över honom, så att han slumrade in.

När han vaknade, såg han, att abbot Hans hade lämnat bädden och nu satt vid elden och samtalade med rövarmor. Den fredlöse rövaren satt också bredvid elden. Det var en lång, mager man, som såg trög och tungsint ut. Han vände ryggen åt abbot Hans, och det föreföll, som om han inte ville låtsas om, att han lyssnade till samtalet.

Abbot Hans berättade för rövarmor om alla de jultillrustningar, som han hade sett under vägen, och han påminde henne om julgillen och lustiga jullekar, som hon väl hade varit med om i ungdomen, när hon levde i fred bland människorna.

--Det är synd om era barn, som aldrig får springa utklädda på bygatan eller tumla i julhalm, sade abbot Hans. Rövarmor hade först svarat kort och tvärt, men så småningom blev hon mer lågmäld och lyssnade ivrigare. Plötsligen vände sig rövarfar mot abbot Hans och höll upp sin knutna näve framför hans ansikte.

--Du usle munk, har du kommit hit för att locka från mig hustru och barn? Vet du inte, att jag är fredlös och inte får gå ner från skogen?

Abbot Hans såg honom oförskräckt rätt in i ögonen.

--Min mening är att skaffa fridlysningsbrev åt dig från ärkebiskopen, sade han. Knappt hade han sagt detta, förrän både den fredlöse och hans hustru började storskratta. De visste väl vilken nåd en skogsrövare hade att vänta av biskop Absalon.

--Ja, om jag får fribrev från Absalon, sade rövarfar, då lovar jag dig, att jag aldrig mer ska stjäla så mycket som en gås.

Lekbrodern blev förtretad över att rövarfolket tordes skratta åt abbot Hans, men själv tycktes denne vara mycket nöjd. Lekbrodern hade knappast sett honom sitta mer fridsäll och blid bland munkarna på Öved, än han nu såg honom hos det vilda rövarfolket.

Men plötsligen reste sig rövarmor.

--Du sitter här och talar, abbot Hans, sade hon, så att vi glömmert bort att se på skogen. Nu hör jag ända hit hur julklockorna ringer.

Knappt var detta sagt, förrän alla störtade upp och sprang ut. Men i skogen fann de ännu mörk natt och kulen vinter. Det enda, som förnams, var en avlägsen klockklang, som fördes dit av en svag sunnanvind.

"Hur ska den klockklangen kunna väcka den döda skogen?" tänkte abbot Hans. För nu, då han stod mitt i vinterns mörker, tyckte han, att det var långt mer omöjligt, att här kunde uppkomma en lustgård, än det hade syntts honom förut.

Men när klockorna hade ringt ett par ögonblick, for en plötslig ljusning genom skogen. Strax därpå blev det lika mörkt igen, men så kom ljuset tillbaka. Det kämpade sig fram som en lysande dimma mellan de mörka träden. Och så mycket åstadkom det, att mörkret övergick till svag dagbräckning.

Då såg abbot Hans, att snön försvann från marken, som om någon hade dragit bort en matta, och att jorden började grönska. Ormbunkarna stack upp sina skott, hoprullade som biskopskräklar. Ljungen, som växte på stenbacken och porsen, som var rotad i mossen, klädde sig hastigt i nytt grönt. Mosstuvorna svällde och höjde sig, och vårblommorna sköt upp med svällande knoppar, som redan hade ett stänk av färg.

Abbot Hans' hjärta klappade hårt, när han märkte de första tecknen till att skogen började vakna. "Ska då jag, gamle man, få se ett sådant under?" tänkte han, och tårarna ville tränga fram i hans ögon.

Ibland blev det så skumt, att han fruktade, att nattmörkret skulle komma till makten på nytt.

Men snart kom en ny våg av ljus frambrytande. Den förde med sig sorl av bäckar och brus av lösta forsar. Då sprack bladen ut på lövträden så hastigt, som om en mängd gröna fjärilar hade kommit flygande och skockat sig på grenarna. Och det var inte bara träd och växter, som vaknade. Korsnäbbarna började hoppa på grenarna. Hackspettarna hamrade mot stammarna, så att träflisorna flög omkring dem. Ett tåg av starar, som skulle uppåt landet, slog ner i en grantopp för att vila. Det var praktstarar. Toppen av varje liten fjäder lyste klart röd, och när fåglarna rörde sig, glittrade de som ädelstenar.

Åter blev det mörkare en stund, men snart kom en ny ljusvåg. En stark, varm sunnanvind blåste och sådde ut över skogsängen alla de små frön från sydliga länder, som hade bragts till landet av fåglar och skepp och vindar och som för vinterns hårdhets skull inte annorstädes kunde växa, och de slog rot och sköt skott i samma ögonblick, som de nådde marken.

När nästa ljusvåg kom farande, gick blåbär och lingon i blom. Grågäss och tranor ropade uppe i luften, bofinkarna byggde bo, och ekorrhungarna begynte leka på trädgrenarna.

Allt började nu gå så fort, att abbot Hans inte hann att tänka på vilket övermåttan stort under det var, som skedde. Han hade bara tid att bruka sina ögon och öron. Den nästa ljusvåg, som kom brusande, förde med sig doft från nyplöjda åkrar. Långt borta hördes vallpigorna locka korna, och farens små klockor pinglade. Gran och tall kläddes så tätt med sma röda kottar, att träden lyste likt purpurmantlar. Enen fick bär, som bytte färg varje ögonblick. Och skogsblommorna klädde marken, så att den blev vit och blå och gul.

Abbot Hans böjde sig till marken och bröt en smultronblomma. Medan han reste sig upp, mognade bäret. Rävhanan kom fram ur lyan med en stor kull svartbenta ungar. Hon gick fram till rövarmor och krefsade på hennes kjortel, och rövarmor böjde sig ner över henne och berömde ungarna. Uven, som nyss hade börjat nattjakten, vände om hem, bortskrämd av ljuset, sökte upp sin klyfta och satte sig att sova. Gökhanen gol, och gökhanan smög omkring småfågelbona med sitt ägg i munnen.

Rövarmors ungar uppgav kvittrande skrik av glädje. De åt sig mätta av skogsbär, som hängde på buskarna, stora som tallkottar. En av dem lekte med en flock harungar, en annan sprang i kapp med unga kråkor, som hade hoppat ur boet, innan vingarna hade blivit färdiga, en tredje tog upp huggormen från marken och lindade den kring hals och arm. Rövarfar stod ute på mossen och åt hjortron. När han såg upp, gick ett stort, svart djur bredvid honom. Rövarfar bröt en videkvist och slog björnen på nosen.

--Håll dig på din kant, du ! sade han. Detta är min tuva. Då vek björnen undan och luffade av åt annat håll.

Ständigt kom nya vagor av värme och ljus, och nu förde de med sig andsnatter från skogstjärnet. Gult frömjöl från rågfält svärmade i luften. Fjärilar kom, så stora, att de såg ut som flygande liljor. Biens bo i en ihålig ek var redan så fullt av honung, att den dröp neråt stammen. Nu började också de blommorna slå ut, som hade vuxit upp ur frön från främmande länder. De skönaste rosor klättrade uppåt bergväggen i kapp med björnbären. Upp ur skogsängen vällde fram blommor, så stora som människoansikten. Abbot Hans tänkte på den blomman, som han skulle plocka åt biskop Absalon, men han dröjde ännu att bryta den. Den ena blomman växte upp härligare än den andra, och han ville välja honom den allra skönaste.

Våg efter våg kom, och nu var luften så genomträngd av ljus, att den glittrade. All sommarens lust och glans och lycka log omkring abbot Hans. Han tyckte, att jorden inte kunde bringa större glädje än den, som vällde upp omkring honom, och han sade till sig själv: "Nu vet jag inte vad nästa

våg, som kommer, kan medföra av härlighet."

Men ljuset fortfor att strömma till, och nu syntes det abbot Hans, att det förde med sig något från ett oändligt fjärran. Han kände, att överjordisk luft omgav honom, och han började darrande förvänta, att sedan nu jordens glädje hade kommit, så var himmelens glädje i antågande.

Abbot Hans märkte, att allt blev stilla: fåglarna tystnade, rävungarna lekte inte mer, och blommorna upphörde att växa. Saligheten, som nalkades, var sådan, att hjärtat ville stanna, ögat grät, utan att man visste det, själen längtade efter att få flyga bort i det eviga. Långt bortifrån hördes svaga harptoner, och överjordisk sång nådde fram som en susande viskning.

Abbot Hans knäppte händerna samman och sjönk ner på knä. Hans ansikte sken av salighet. Aldrig hade han väntat sig, att det skulle förunnas honom att redan i detta livet få njuta himmelens glädje och höra änglar sjunga julsånger.

Men bredvid abbot Hans stod lekbrodern, som hade ledsagat honom. Det gick mörka tankar inne i hans huvud. "Det kan inte vara ett rätt under, detta, som visar sig för onda illgärningsmän", tänkte han. "Detta kan inte vara kommet av Gud, utan det är upprunnet av onda. Det är hitsänt av djävulens arga list. Det är den lede fiendens makt, som förhäxar oss och tvingar oss att se det, som inte finns."

I fjärran hördes änglaharpor klinga och änglasång tona, men lekbrodern trodde, att det var helvetesandar, som nalkades.

--De vill locka och förföra oss, suckade han, aldrig kommer vi helbrägda från detta. Vi blir bedårade och sålda till avgrunden.

Nu var änglaskarorna så nära, att abbot Hans såg ljusa skepnader skymta

mellan skogens stammar. Och lekbrodern såg detsamma som han, men han tänkte bara på vilken ondskasom låg däri, att djävlarne drev dessa konstner under den natten, då frälsaren var född. Det var ju bara för att desto säkrare kunna dåra de arma människorna.

Hela tiden hade fåglar svärmat omkring abbot Hans' huvud, och han hade fatt ta dem mellan sina händer. För lekbrodern däremot hade djuren varit rädda: ingen fågel hade satt sig på hans skuldra, och ingen orm lekte vid hans fötter. Men nu var det en liten skogsduva. När hon märkte, att änglarna nalkades, tog hon mod till sig, flög ner på lekbroderns skuldra och lade huvudet mot hans kind. Då tycktes det honom, att den lede fienden kom alldeles inpå honom för att fresta och förleda honom. Han slog med handen efter skogsduvan, och han ropade med så hög röst, att det dånade genom skogen:

--Gack du till helvetet, därifrån du är kommen!

Just då var änglarna så nära, att abbot Hans kände fläktandet av deras stora vingar, och han bugade sig ända ner mot jorden för att hälsa dem. Men när lekbroderns ord ljöd, avbröts tvärt deras sång, och de heliga gästerna vände sig till flykt. Och likaså flydde ljuset och den milda värmen i ousäglig skräck för kölden och mörkret i ett människohjärta. Natten sjönk ner över jorden som ett täckelse, kölden kom, växterna på marken krympte samman, djuren ilade bort, forsarnas brus tystnade, löven föll från träden, rasslande som regn.

Abbot Hans kände hur hans hjärta, som nyss hade svällt av salighet, nu drog sig samman i olidlig smärta. "Aldrig", tänkte han, "kan jag överleva detta, att himmelens änglar var mig så nära och blev bortdrivna, att de ville sjunga julsånger för mig och blev jagade på flykt."

I samma stund kom han ihåg den blomman, som han hade lovat biskop Absalon, och han böjde sig till marken och famlade bland mossa och löv för att ändå försöka att plocka den nu i yttersta stunden. Men han kände hur marken frös under hans fingrar och hur den vita snön kom glidande fram över marken.

Då gjorde honom hans hjärta än större ve. Han kunde inte resa sig upp, utan föll till marken och blev liggande.

När rövarfolket och lekbrodern i det djupa mörkret hade trevat sig tillbaka till rövarkulan, saknade de abbot Hans. De tog bränder från elden och gick ut för att söka honom, och de fann honom liggande död på snötäcket.

Och lekbrodern började jämra sig och gråta. Han förstod, att det var han, som hade dödat abbot Hans, därmed att han hade ryckt från honom den glädjebägaren, som han hade törstat efter att få tömma.

Då abbot Hans hade blivit nedförd till Öved, såg de, som tog vård om den döde, att han höll sin högra hand hårt knuten kring något, som han måtte ha omfattat i dödsstunden. När de äntligen fick den öppnad, fann de, att det, som han höll fast med sådan styrka, var ett par vita rotknölar, som han hade ryckt upp ur mossa och löv. Och när lekbrodern, som hade åtföljt abbot Hans, fick se dessa rötter, tog han dem och satte dem i jorden i abbot Hans' örtagård.

Han vaktade dem hela året, i förväntan att en blomma skulle komma upp ur dem, men han väntade förgäves både under våren och sommaren och hösten.

När äntligen vintern var inne och alla blad och blommor var döda, upphörde han att ge akt på dem.

Men när julaftonen kom, påmindes han så starkt om abbot Hans, att han gick ut i örtagården för att tänka på honom. Och se, då han nu gick förbi det stället, där han hade lagt ner de kala rotknölar, såg han, att ur dem hade vuxit upp frodiga, gröna stänglar, som uppbar sköna blommor med silvervita blad !

Han tillkallade alla Öveds munkar, och när de såg, att denna växten blommade på julaftonen, då alla andra örter var som döda, förstod de, att den verkligen var plockad av abbot Hans i jullustgården på Göinge skog. Men lekbrodern bad munkarna om lov att få bringa några av blommorna till biskop Absalon.

När lekbrodern trädde inför biskop Absalon, räckte han honom blommorna och sade:

--Detta sänder dig abbot Hans. Det är de blommor, som han lovade att plocka åt dig ur jullustgården i Göingeskogen.

Då biskop Absalon såg blommorna, som var uppkomna ur jorden i mörka vintern, och hörde orden, blev han rätt så blek, som om han hade mött en död. Han satt tyst en stund, och där på sade han:

--Abbot Hans har hållit sitt ord väl, så ska också jag hålla mitt. Och han lät sätta upp fridlysningsbrev för den vilde rövaren, som hade gått fredlös i skogen alltifrån sin ungdom.

Han lämnade brevet till lekbrodern, och denne drog åstad uppåt skogen och letade sig fram till rövarkulan. När han steg in där på juldagen, kom rövaren emot honom med lyftad yxa.

--Jag vill hugga ner er, munkar, så många som ni är! sade han. Säkert är det er skull, att inte Göinge skog i natt har klätt sig i julskrud.

--Det är min skull allena, sade lekbrodern, och jag vill gärna därför dö, men först måste jag bringa dig ett bud från abbot Hans. Och han drog fram biskopens brev och talade om för mannen, att han var fridlyst.--Hädanefter ska du och dina barn leka i julhalm och fira jul bland människorna, såsom abbot Hans önskade det, sade han.

Då blev rövarfar stående blek och stum, men rövarmor sade i hans namn:

--Abbot Hans har hållit sitt ord väl, så ska också rövarfar hålla sitt.

När rövaren och hans hustru drog bort ur rövarkulan, flyttade lekbrodern dit och bodde där ensam i skogen under ständig bön, att hans hårda hjärtelag måtte varda honom förlåtet.

Men Göinge skog har aldrig mer firat frälsarens födelsetimme, och av all dess härlighet lever kvar endast den plantan, som abbot Hans plockade. Hon har blivit kallad julros, och varje år sänder hon sina vita blommor och gröna stänglar upp ur mullen vid jultiden, som om hon aldrig kunde förgäta att hon en gång har vuxit i den stora jullustgården.

BRÖLLOPSMARSCHEN

Nu ska jag tala om en vacker historia.

För många år sedan skulle det firas ett mycket stort bröllop i Svartsjö socken i Värmland. Det skulle bli kyrkvigsel, och efteråt skulle det hållas gästabud i tre dagar. Och varje dag, som bröllopet varade, skulle det dansas från tidigt på aftonen till långt in på natten.

När det skulle bli så mycken dans, var det av stor vikt att skaffa en bra spelman, och nämndeman Nils Elofsson, som ställde till bröllopet, gjorde sig nästan mer bekymmer över detta än över något annat. Den spelmannen, som fanns i Svartsjö, ville han nämligen inte kalla. Han hette Jan Öster, och nämndemannen visste nog, att han hade ett ganska stort rykte, men han var så fattig, att han ibland kom till bröllop i söndersliten tröja och utan skor på fötterna. Och en sådan trashank ville inte nämndemannen se i

spetsen för brudtåget.

Äntligen beslöt han sig för att skicka bud till en karl från Jössehärad, som vanligen kallades Spelar-Mårten, och fråga honom om han ville komma och spela på bröllopet.

Spelar-Mårten betänkte sig inte ett ögonblick, utan svarade, att i Svartsjö ville han inte spela, därför att i den socknen bodde en spelman, som var styvare än alla andra, som fanns i Värmland. Då de hade honom, behövde de inte kalla någon annan.

När Nils Elofsson fick detta svar, tog han sig några dagars betänketid, och därpå skickade han bud till en spelman, som bodde i Stora Kils socken och hette Olle i Säby, för att fråga om han inte ville komma och spela på hans dotters bröllop.

Men Olle i Säby svarade på samma sätt som Spelar-Mårten. Han bad hälsa till Nils Elofsson, att så länge som det i Svartsjö fanns en så förträfflig spelman som Jan Öster, ville han inte fara dit och spela.

Nils Elofsson tyckte inte om, att spelmännen på detta sättet sökte tvinga på honom den han inte ville ha. Han ansåg nu, att det var en hederssak för honom att få en annan spelman än Jan Öster.

Några dagar efter att han hade fått svar från Olle i Säby, sände han sin dräng till spelman Lars Larsson, som bodde på Ängsgärdet i Ulleruds socken.

Lars Larsson var en välbärgad man, som ägde en vacker gård. Han var klok och betänksam, inte något brushuvud som de andra spelmännen.

Men han som de andra fick genast Jan Öster i tankarna och frågade hur det kom sig, att inte denne skulle spela på bröllopet.

Nils Elofssons dräng tyckte det vara klokast att svara, att eftersom Jan Öster var hemma i Svartsjö, så kunde de där få höra honom alla dagar. När Nils Elofsson gjorde ett så stort bröllop, ville han bjuda folk på något bättre och rarare.

--Jag tvivlar på att han kan få något bättre, sade Lars Larsson.

--Nu tänker ni visst svara detsamma som Spelar-Mårten och Olle i Säby, sade drängen och berättade hur det hade gått honom hos dessa.

Lars Larsson hörde noga på drängens berättelse. Sedan satt han tyst en lång stund och funderade. Till sist gav han ändå ett jakande svar.

--Hälsa till husbonden, att jag tackar för bjudningen och ska komma! sade han till drängen.

Nästa söndag reste alltså Lars Larsson till Svartsjö kyrka. Han körde in på kyrkbacken, just när bröllopsskaran skulle ställa upp sig för att tåga fram till kyrkan.

Han kom åkande i egen schäs med en god häst, han var klädd i svarta klädeskläder och tog fram fiolen ur en blankpolerad låda. Nils Elofsson tog väl emot honom och tyckte, att detta var en spelman, som han kunde ha heder av.

Strax efter att Lars Larsson var anländ, kom också Jan Öster gående upp till kyrkan med fiol under armen. Han gick rakt fram till skaran omkring bruden, alldeles som vore han kallad att komma och spela på bröllopet.

Jan Öster kom i den gamla grå vadmalsjackan, som man hade sett honom bära

sedan lång tid tillbaka, men eftersom detta var ett så stort bröllop, hade hustrun gjort några försök att laga hålen vid armbågen och satt stora, gröna lappar över dem. Han var en lång, vacker karl och skulle ha tagit sig statlig ut i spetsen för brudskaran, om han inte hade varit så dåligt klädd och om inte hans ansikte hade varit fårat och utgrävt av bekymmer och hård strid med olyckan.

När Lars Larsson såg Jan Öster komma, tycktes han bli en smula missnöjd.

--Jaså, ni har kallat hit Jan Öster också, sade han halvhögt till nämndeman Nils Elofsson. Ja, det kan ju inte skada, att vi är två spelmän på ett så stort bröllop.

--Jag har visst inte bjudit honom, bedyrade Nils Elofs son. Jag förstår inte varför han har kommit. Vänta bara, så ska jag låta honom veta, att han har ingenting här att göra !

--Då är det nog någon spektakelmakare, som har bådat honom, sade Lars Larsson. Men om ni vill ta mitt råd, så låtsas om ingenting, utan gå och bjud honom vara välkommen ! Jag har hört sägas, att han ska vara en hetsig karl, och ingen kan veta om han inte skulle ställa till slagsmål och gräl, ifall ni sa honom, att han inte är kallad.

Detta förstod nämndemannen också. Det var ingen tid att börja bråka, då brudtåget höll på att ordna sig på kyrkbacken. Han gick därför fram till Jan Öster och bad honom vara välkommen.

Därpå ställde de båda spelmännen upp sig i spetsen av tåget. Brudparet gick under päll, brudens tärnor och riddare vandrade par om par, och efter dem kom föräldrarna och släktingarna, så att tåget var både ståtligt och långt.

När allt var i ordning, gick en brudriddare fram till musikanterna och bad

dem, att de skulle spela upp brudmarschen.

Båda spelmännen kastade fiolerna upp till hakan, men längre kom de inte, utan så blev de stående.

Det var nämligen ett gammalt bruk i Svartsjö, att den förnämste av spelmännen skulle ta upp brudmarschen och anförda spelet.

Brudriddaren såg på Lars Larsson, som om han väntade, att denne skulle börja, men Lars Larsson såg på Jan Öster och sade:

--Det är Jan Öster, som ska börja.

Men det föll inte Jan Öster in, att inte den andre, som var så finklädd som trots en herreman, skulle vara förnämligare än han, som kom i sin slitna vadmalströja rakt ur den usla stugan, där det inte fanns annat än nöd och fattigdom.

--Nej, för all del ! sade han bara. Nej, för all del !

Han såg, att brudgummen sträckte fram armen och stötte till Lars Larsson.

--Lars Larsson ska börja, sade han.

När Jan Öster hörde brudgummen säga detta, tog han genast fiolen från hakan och trädde ett steg åt sidan.

Lars Larsson däremot rörde sig inte ur fläcken, utan stod trygg och självbelåten kvar på sin plats. Men inte han heller lyfte stråken.

--Det är Jan Öster, som ska börja, upprepade han. Han sade orden envist och segt, likt en, som är van att driva sin vilja igenom.

Det blev uppståndelse i skaran över dröjsmålet. Brudens far kom fram och bad Lars Larsson, att han skulle börja. Kyrkvaktaren kom ut i kyrkdörren och vinkade åt dem, att de skulle skynda sig. Prästen stod redan framför altaret och väntade.

--Du får be Jan Öster, att han börjar spela då, sade Lars Larsson. Vi spelmän håller honom för att vara den styvaste ibland oss.

--Det kan väl så vara, sade bonden, men nu håller vi bönder dig, Lars Larsson, för den duktigaste.

Också de andra bönderna samlade sig omkring dem.

--Seså, börja nu! sade de. Prästen väntar ju. Vi blir till spektakel för kyrkfolket.

Lars Larsson stod där lika seg och dryg som förut.

--Jag vet inte varför folket i den här församlingen har så mycket emot, att deras egen spelman sättes högst, sade han.

Men Nils Elofsson var alldeles rasande över att alla på detta sätt ville tvinga Jan Öster på honom. Han gick

tätt in på Lars Larsson och viskade:

--Jag förstår, att det är du, som har kallat hit Jan Öster, och att du har ställt till detta för att hedra honom. Men skynda dig nu att spela! Annars ska jag jaga bort den trashanken från kyrkbacken med skam och skada.

Lars Larsson såg honom rätt i ansiktet och nickade åt honom utan att visa någon vrede.

--Ja, ni har rätt i att vi måste få ett slut på detta, sade han.

Han vinkade åt Jan Öster, att denne skulle komma tillbaka till sin förra plats. Därpå gick han själv ett par steg framåt och vände sig om, så att alla kunde se honom. Så slängde han stråken långt ifrån sig, drog upp sin slidkniv och skar av alla fyra fiolsträngarna, som sprang med en skarp klang.

--Inte ska det sägas om mig, att jag räknar mig förmer än Jan Öster, sade han.

Men det förhöll sig så, att Jan Öster sedan trenne år gick och grubblade på en låt, som han kände bodde inom honom färdig, fast han inte kunde få fram den över strängarna, därför att han alltid där hemma gick bunden i gråa bekymmer och det aldrig hände honom varken stort eller smått, som lyfte honom över det dagliga slitet. Men när han hörde Lars Larssons strängar springa, kastade han huvudet tillbaka och drog in luft i lungorna. Ansiktsdragen var spända, som om han lyssnade efter något, som kom till honom från ett avlägset fjärran, och så började han spela. Ty den låten, som han hade grubblat över i tre år, stod nu på en gång klar för honom, och medan dess toner klingade, gick han med stolta steg ner mot kyrkan. Och brudskaran hade aldrig förr hört en sådan låt. Den tog dem med sig med en sådan fart, att inte en gång Nils Elofsson tänkte på att hålla sig stilla. Och alla var så glada både åt Jan Öster och Lars Larsson, att hela följet kom med tårade ögon in i kyrkan.

EN JULGÄST

En av dem, som hade levat kavaljersliv på Ekeby, var den lille Ruster, som kunde transponera noter och spela flöjt. Han var av låg härkomst och fattig, utan hem och utan släkt. Det kom svåra tider för honom, då kavaljersskaran skingrades.

Han hade då inte längre häst och karriol, inte päls eller rödmålat matsäcksskrin. Han måste färdas till fots från gård till gård och bar sin packning inknuten i en blårandig bomullsnäsduk. Rocken knäppte han igen ända upp till hakan, så att ingen skulle behöva veta hur det var beställt med skjortan och västen, och i dess vida fickor förvarade han sina dyrbaraste ägodelar: den isärskruvade flöjten, den platta lomflaskan och notpennan.

Hans yrke var att skriva av noter, och om allt hade varit som i de gamla tiderna, skulle det inte ha fattats honom arbete. Men för varje gångande år blev musiken mindre övad där uppe i Värmland. Gitarren med sitt murkna sidenband och sina nötta skruvar och det buckliga valthornet med urblekta tofsar och snören flyttades upp på den skröpiga vinden, och dammet lade sig tumstjockt över de långa, järnbeslagna fiollådorna. Men ju mindre den lille Ruster fick att göra med flöjten och notpennan, desto mer måste han sköta om lomflaskan, och till sist blev han rent försupen. Det var stor synd om den lille Ruster.

Än så länge blev han mottagen på herrgårdarna som en gammal vän; men det var jämmer, då han kom, och glädje, då han gick. Det luktade snusk och brännvin om honom, och bara han hade fått ett par supar eller en toddy, blev han oredig och berättade otrevliga historier. Han var de gästfria gårdarnas plåga.

En jul gick han till Lövdala, där Liljecrona, den store fiol spelarn, hade sitt hem. Liljecrona hade också varit en av Ekebykavaljererna, men efter majorskans död drog han till sin goda gård Lövdala och förblev där. Nu kom Ruster till honom dagarna före julaftonen, mitt i stöket, och begärde arbete. Liljecrona gav honom litet notskrivning att syssla med.

--Du skulle hellre ha låtit honom gå genast, sade hustrun, nu drar han nog ut så länge med detta, att vi måste behålla honom här över julafton.

--Någonstans ska han ju vara, svarade Liljecrona. Och han bjöd Ruster på toddy och brännvin, höll honom sällskap och levde om hela Ekebytiden med honom. Men han var förstämd och leddes vid honom, han som de andra, fast han inte ville lata märka det, ty gammal vänskap och gästfrihet var honom heliga.

I Liljecronas hem hade de nu i tre veckors tid rustat sig för att ta emot julen. De hade levat i otrevnad och brådska, vakat sina ögon röda vid talgljus och törstickor, frusit i boden vid köttsaltningen och i brygghuset vid ölbrygden. Men såväl husfrun som tjänstefolket hade underkastat sig det alltsammans utan knot, för de visste, att då alla sysslor var slutade och den heliga kvällen ingick, skulle en ljuv förtrollning sänka sig över dem. Julen skulle verka, att skämt och gyckel, rim och lustigheter skulle komma dem på tungan alldeles utan ansträngning.

Allas fötter skulle få lust att svinga i dans, och ur minnets mörka vrår skulle danslekarnas ord och melodier komma fram, fastän man alls inte kunde tro, att de fanns kvar där. Och så skulle allesammans bli så goda, så goda.

När nu Ruster kom, tyckte hela hushållet på Lövdala, att julen var förstörd. Husfrun och de äldre barnen och de gamla trotjänarna var alla av samma mening. Ruster väckte hos dem en kväljande ångest. De var rädda för att när han och Liljecrona började tumla om i de gamla minnena, så skulle konstnärsblodet flamma upp hos den store fiolspelarn, och hans hem skulle förlora honom. Fordom hade han inte länge kunnat stanna på Lövdala.

Ingen kan beskriva hur de nu älskade husbonden där på gården, sedan de

hade fått behålla honom hos sig ett par år. Han var mycket för sitt hem, synnerligast om julen. Han hade inte sin plats i någon soffa eller gungstol, utan på en hög, smal, glattsliten träbänk i spiselvrån. När han hade kommit upp där, red han åstad på äventyr. Han for runtom jorden, steg upp till stjärnorna och högre ändå. Han ömsom spelade och talade, och allt husfolket samlades omkring honom och hörde på. Hela livet blev stolt och skönt, då denna enda själs rikedom överstrålade det.

Därför älskade de honom, såsom de älskade julen, glädjen, vårsolen. Och när den lille Ruster kom, var deras julfrid förstörd. De hade arbetat fåfängt, om denne skulle komma att locka bort husbonden. Det var orättfärdigt, att den suparen skulle sitta vid julbordet i ett fromt hus och fördärva all julglädjen.

På julaftonens förmiddag hade den lille Ruster sina noter färdigskrivna, och han nämnde då några ord om att han borde ge sig av, fast det naturligtvis var hans mening att stanna.

Liljecrona hade blivit påverkad av den allmänna förstämningen och sade därför helt tamt och matt, att det var väl bäst, att Ruster stannade julen över.

Den lille Ruster var eldfängd och stolt. Han vred upp sina mustascher och skakade det svarta artisthåret, som stod likt en mörk sky över hans huvud. Vad menade Liljecrona? Skulle han stanna, därför att han inte hade andra ställen att fara till? Å, tänk bara hur de satt och väntade på honom på de stora järnbruken i Bro socken ! Gästrummet var i ordning, välkomstbägaren fylld. Han hade en sådan brådska. Han visste bara inte till vem han skulle resa först.

--Bevars väl, svarade Liljecrona, du ska nog få fara.

Efter middagen lånade den lille Ruster häst och släde, päls och fäll. Drängen från Lövdala skulle skjutsa honom till något ställe i Bro och köra raskt undan, för det såg ut att bli yrväder.

Ingen trodde, att han var väntad eller att det fanns ett enda ställe i trakten, där han var välkommen. Men de ville så gärna bli av med honom, att de fördolde detta för sig och lät honom fara.

--Han har själv velat det, sade de. Och så tänkte de, att nu ville de vara glada.

Men då de vid femtiden samlades i salen för att dricka te och dansa omkring julgranen, var Liljecrona tyst och förstämd. Han satte sig inte på äventyrsbänken, han rörde inte vid te eller punsch, han mindes ingen polska, fiolen var i olag. De, som kunde leka och dansa, fick göra det utan honom.

Då blev hustrun orolig, barnen var missnöjda, allt i hela huset gick på tok. Det blev den bedrövligaste julafton.

Gröten skar sig, ljusen fräste, veden rykte, vinden rörde upp yrväder och blåste bitter köld in i rummen. Drängen, som skjutsade Ruster, kom inte hem. Hushållerskan grät, och pigorna grälade.

Äntligen påminde sig Liljecrona, att ingen kärve hade blivit utsatt åt sparvarna, och han klagade högt över alla kvinnorna omkring honom, som övergav gammal sed och var nymodiga och hjärtlösa. Men de förstod nog, att det, som pinade honom, var samvetskval över att han hade låtit den lille Ruster resa bort från Lövdala på själva julaftonen.

Bäst det var, gick han in i sitt rum, stängde dörren och började spela, såsom han inte hade spelat, sedan han hade upphört att vandra. Det var hat och hån, det var längtan och storm. "Ni tänkte binda mig, men ni ska smida om edra fjättrar. Ni tänkte göra mig småsinnad som ni själva. Men jag drar ut i det stora, i det fria. Vardagsmänniskor, hemträlär, fånga mig, om det

står i er makt !"

Då hustrun hörde de tonerna, sade hon:

--I morgon är han borta, om inte Gud gör ett under. Nu har vår ogästvänlighet framkallat just det, som vi tänkte oss kunna undvika.

Emellertid reste den lille Ruster omkring i yrvädret. Han for från den ena gården till den andra och frågade om där fanns arbete för honom, men han blev ingenstädes mottagen. Man bjöd honom inte ens att stiga ur släden. Somliga hade huset fullt av främmande, andra skulle resa bort på själva juldagen. "Far till nästa granne!" sade de allesammans.

Han kunde väl få komma och förstöra ett par vardagars trevnad, men inte julaftonens. Året hade endast en julafton, och åt den hade barnen glatt sig hela hösten. Inte kunde man sätta den karlen vid ett julbord, där det fanns barn. Förr hade man gärna tagit emot honom, men inte nu, sedan han hade blivit försupen. Var skulle man göra av den fyren? Drängstugan var för simpel och gästrummet för fint.

Sålunda fick den lille Ruster köra från gård till gård i det piskande yrvädret. De våta mustascherna hängde slappa ner över munnen, ögonen var rödsprängda och töckniga, men brännvinet blåste bort ur hans hjärna. Han började undra och förvåna sig. Var det möjligt, var det möjligt, att ingen ville ta emot honom?

Så såg han med ens sig själv. Han såg hur ömklig och förfallen han var, och han begrep, att han var människorna förhatlig. "Det är förbi med mig", tänkte han. "Det är förbi med notskrivningen, det är förbi med flöjten. Ingen på jorden behöver mig, ingen har barmhärtighet med mig."

Yrvädret snurrade och lekte, rev upp drivorna och vräkte ihop dem igen, tog en snöpelare i famnen och dansade utåt fältet, lyfte en flinga skyhögt

och körde en annan ner i en grop. "Så är det, så är det", sade den lille Ruster, "medan man dansar och far, är det lek, men när man ska ner i drivan, bäddas ner och gömmas, då är det bedrövelse och sorg." Men ner skulle de alla, och nu var det hans tur. Tänk, att han nu var kommen till slutet !

Han frågade inte mer efter vart drängen körde honom. Han tyckte, att han åkte in i dödens land.

Den lille Ruster brände inga gudar under den färden. Han förbannade inte flöjtspelet eller kavaljerslivet, han tänkte inte, att det hade varit bättre för honom, om han hade plöjt jorden eller sytt skor. Men däröver klagade han, att han nu var ett utspelat instrument, som glädjen inte längre kunde använda. Ingen anklagade han, ty han visste, att då valthornet är sprucket och gitarren inte håller stämning, så måste de bort. Han blev med ens en mycket ödmjuk man. Han förstod, att det skulle bli slut med honom nu på julaftonen. Hungern eller kölden skulle förgöra honom, ty han förstod ingenting, dugde till ingenting och hade inga vänner.

Då stannade släden, och med ens blev det ljust omkring honom, och han hörde vänliga röster. Det var någon, som hjälpte honom in i ett varmt rum, och någon, som hällde i honom hett te. Pälsen rycktes av honom, flera människor ropade, att han var välkommen, och vänliga händer gned liv i hans valna fingrar.

Han blev så yr i huvudet av allt detta, att han inte kom till sans på väl en kvart. Han kunde omöjligt begripa, att han hade kommit tillbaka till Lövdala. Han hade alls inte varit medveten om att drängen hade tröttnat på att fara omkring i yrvädret och vänt om hem.

Inte heller förstod han varför han nu blev så väl mottagen i Liljecronas hus. Han kunde inte veta, att Liljecronas hustru förstod vilken tung färd han hade gjort denna julafton, då han hade blivit avvisad vid varje port, där han hade klappat på. Hon hade fått ett så stort medlidande med honom, att hon glömde sitt eget bekymmer.

Liljecrona fortsatte med det vilda spelet inne i sitt rum. Han visste inte av, att Ruster var kommen. Denne satt emellertid i salen med hustrun och barnen. Tjänstfolket, som också brukade vara där på julaftonen, hade flytt ut i köket från ledsamheten inne hos herrskapet.

Hustrun dröjde inte att sätta Ruster till arbete.

--Ruster hör väl, sade hon, att Liljecrona inte gör annat än spelar hela kvällen, och jag ska se till dukningen och maten.

Barnen är rent övergivna. Ruster får ta hand om de här två minsta.

Barn var det slags folk, som lille Ruster hade haft minst umgänge med. Han hade varken råkat dem i kavaljersflygeln eller i soldattälten, varken på gästgivargårdar eller landsvägar. Han var nästan blyg för dem och visste inte vad han skulle säga, som var fint nog för dem.

Han tog fram flöjten och lärde dem fingra på klaffar och hål. Det var en fyraåring och en sexåring. De fick sig en lektion på flöjt och var djupt intresserade av den.

--Detta är A, sade Ruster, och detta är C, och så tog han tonerna. Men de små ville veta vad det var för A och C, som skulle spelas.

Då tog Ruster fram notpapper och ritade ett par noter.

--Nej, sade de, det är inte rätt. Och de sprang åstad efter en abcbok.

Då började lille Ruster förhöra dem alfabetet. De kunde och kunde inte.

Det var skralt med vetandet. Ruster blev ivrig, fick piltarna upp på var sitt knä och började lära dem. Liljecronas hustru gick ut och in och hörde på helt förvånad. Det lät som en lek, och barnen skrattade hela tiden, men lärde sig gjorde de.

Ruster höll på en stund, men han var inte rätt närvarande vid det, som han gjorde. Han välvde på de gamla tankarna ute från yrvädret. Detta var gott och behagligt, men för honom var det i alla fall slut. Han var utsliten. Han skulle kastas bort. Och rätt som det var, slog han händerna för ansiktet och började gråta.

Liljecronas hustru kom hastigt fram till honom.

--Ruster, sade hon, jag kan förstå, att han tror, att det är ute med honom. Det går inte för honom med musiken, och han förstör sig med brännvinet. Men det är inte slut än, Ruster.

--Jo, snyftade den lille flöjtspelaren.

--Ser han, att sitta så som i kväll med de små, det vore något för honom, det. Om han ville lära barn läsa och skriva, så skulle han omigen bli välkommen överallt. Det är inga ringare instrument detta att spela på, Ruster, än flöjt och fiol. Se på dem, Ruster !

Hon ställde de två små framför honom, och han såg upp, blinkande, som om han hade sett in i solen. Det var, som om hans små töckniga ögon hade svart att möta barnens, som var stora, klara och oskyldiga.

--Se på dem, Ruster ! uppmanade Liljecronas hustru.

--Jag törs inte, sade Ruster, för det var honom som en skärseld att genom

de vackra barnaögonen se in i de obefläckade själarnas skönhet.

Då skrattade Liljecronas hustru högt och glatt.

--Så ska han få vänja sig vid dem, Ruster. Han kan stanna i mitt hus som skolmästare det här året.

Liljecrona hörde sin hustru skratta och kom ut ur sitt rum.

--Vad står på? sade han. Vad står på?

--Ingenting annat, svarade hon, än att Ruster har kommit igen och att jag har stätt honom till skolmästare för våra små pojkar.

Liljecrona blev alldeles häpen.

--Törs du? sade han, vagar du? Har han lovat att sluta opp-----

--Nej, sade hustrun, Ruster har ingenting lovat. Men det blir mycket han får ta sig i akt för, när han var dag ska se små barn i ögonen. Om det inte hade varit jul, skulle jag väl inte ha vågat detta, men när Vår Herre tordes sätta ett litet barn, som var hans egen son, in bland oss syndare, så törs väl också jag låta mina små barn försöka rädda en människa.

Liljecrona kunde alls inte tala, men det ryckte och slet i varenda rynka i hans ansikte, såsom alltid, då han hörde något storslaget.

Sedan kysste han sin hustru på handen så fromt som ett barn, som ber om förlåtelse, och ropade högt:

--Alla barnen ska komma och kyssa mor på hand !

Det gjorde de, och sedan hade de en god jul i Liljecronas hem.

DE SJU DÖDSSYNDERNA

Den lede frestaren ville driva spott och spe med en vis munk. Han l;ädde sig därför i en vid kappa och en stor, slokig hatt, så att ingen skulle känna honom, och begav sig till den gamle, där han satt i biktstolen i domkyrkan och väntade på sina biktbarn.

--Vördige fader, sade den lede fienden, jag är en åkerbrukare och en åkerbrukares son. Jag stiger opp med solen och glömmer aldrig att läsa min morgonbön, sedan arbetar jag hela dagen ute på fältet. Min föda är bröd och mjölk, och när jag vill göra mig glad med mina vänner, undfägnar jag dem med honung och frukt. Jag är mina gamla föräldrars enda stöd. Jag har ingen hustru, och jag längtar inte efter kvinnor. Jag går flitigt i kyrkan, och jag ger tionde av allt, vad jag äger. Vördige fader, du har hört min bikt. Vill du nu ge mig avlösning?

--Min son, sade munken, du är den frommaste man jag har känt. Jag vill gärna ge dig avlösning. Lat mig blott först berätta dig vad som för kort tid sedan tilldrog sig här på orten ! Det ska glädja dig, för du ska få höra om många berömliga gärningar, och dock ska du kunna säga dig, att de, som har utfört dem, var arma syndare i jämförelse med dig.

--Fader, du frestar till högmod, sade den lede.

--Bevare mig Gud för så stor synd ! svarade munken. När du har hört min berättelse, ska du tänka annorlunda.

Och han förtalade:

--Den stolte riddersmannen, som äger det stora bergslottet på andra sidan floden, beslöt en dag att gifta bort sin dotter med en rik och mäktig man, som hade henne mycket kär. Men det var jungfrun ganska mycket emot, för hon hade redan lovat bort sin tro till en annan.

Så skrev jungfrun ett brev till sin hjärtans kär och berättade honom hur hon av sin fader tvingades att tillhöra en annan. "Därför bjuder jag dig många tusende farväl", skrev hon till honom, "och ber dig, att du inte kommer dig själv till någon skada för min skull, ty jag är dig trogen i mitt hjärta."

Men riddaren, hennes fader, tog brevet från budbäraren och förstörde det lönnligen.

Så kom jungfruns bröllopsdag, och hon hälsade den med många tårar. Men i kyrkan grät hon inte, utan sorgen satte sig fast i hennes anletsdrag och förstenade dem. Och alla människor i kyrkan grät över henne.

Riddaren, hennes fader, såg också hur sorgen hade förstenat hennes ansikte. Då förfärades han över sin gärning. Och när de kom hem från kyrkan, kallade han sin dotter in i sin lönnkammare och sade: "Kära, jag har handlat orätt mot dig." Och ehuru han var en stolt man, föll han på knä för henne och bekände, att han hade begått en neslig handling och tagit hennes brev. För han hade fruktat, att hennes älskade skulle ha kommit ridande med sina svenner och fört bort bruden med våld, om han hade vetat av bröllopet.

Hon sade till honom: "Det må vara din undskyllan, fader, att du inte vet vad nöd du har vållat." Och hon gick ut på höganloftsbron.

Där kom brudgummen ut till henne. "Kära, varför står en sådan sorg tecknad på ditt ansikte?" sade han.

Då svarade bruden: "Därför att jag har en hjärtans kär, som jag har svurit att aldrig någonsin överge."

Men han sade: "Var inte bedrövad för att du har blivit min hustru ! Jag har så stor kärlek till dig, att jag tror ingen kunde göra dig lyckligare, än jag ska göra."

"Så tänker alla, som älskar", sade hon endast.

"Säg blott vad jag ska göra för att driva bort sorgen ur ditt anlete", sade han, "och jag ska visa dig, att jag talar sant."

Då tog bruden mod till sig och tänkte: "Jag vill säga det, törhända att Gud beveker hans hjärta." Och hon talade om för honom, att hon och hennes älskade hade svurit varandra den eden, att den, som blev sviken av den andre, skulle döda sig på dennes bröllopsdag. "Så att i dag dödar sig min älskade", sade bruden. Och hon sjönk samman i sin eländighet och låg tiggande vid brudgummens fötter. "Låt mig gå till honom, innan han hinner att göra det!"

Då var det en sådan makt i kvinnans sorg, att fastän hennes man tänkte: "Låter jag henne gå till den, som älskar henne, så ser jag henne aldrig mer", så besegrade han sig själv och sade: "Du må göra, som dig synes."

Då stod hon upp och tackade honom under tårar. Därpå gick hon in i salen till bröllopsgästerna, som stod vid sina platser utmed de dukade borden och ivrigt väntade på måltiden, för de var mycket hungriga efter den långa

ritten och den långa mässan.

"Gode herrar och fruar", sade bruden till dem, "jag måste säga er, att jag med min mans tillåtelse denna kväll går bort till min käraste. För han ämnar döda sig denna dag, därför att jag är honom otrogen. Nu vill jag gå och säga honom, att jag har blivit tvingad. Undren inte därpå, att jag går själv, för i sådant ärende kan man inte finna brev eller bud, som är säkert nog. Men eder ber jag: äten, dricken och varen lustiga, medan jag är borta ! För jag kommer åter, när jag har räddat min kärastes liv."

Men alla bordsgästerna grät, då hon förtalde om den sorg, som hotade henne, och svarade henne: "Ingalunda vill vi äta och dricka, medan du har sådan sorg. Gå du, och när du kommer åter, ska vi börja måltiden." Och de gick bort från borden.

När bruden vandrade över borggården, var det stort larm borta vid stekarehuset. För en småsven hade skyndat till köksmästaren och ropat till honom, att måltiden inte skulle äga rum på flera timmar. Och köksmästaren hade bedrövats vid tanken på sina stekar och rätter, som nu skulle fördärvas. Ett lispund smör kastade han i elden, och en korg ägg krossade han mot stengolvet, därpå vräkte han omkull småsvennen över tröskeln och stod över honom med den stora kvasten lyftad till slag.

Men när bruden kom ut på borggården, bad hon honom släppa småsvennen, och han bevektes av hennes bön och höll genast upp att slå. Och han utropade: "Prisad vare Gud, som har gjort dig så huld! Jag vill inte ytterligare bedröva dig." Varuppå han bevarade maten under många timmar utan att till någon säga ett vredens ord.

Sedan gick bruden ensam genom den stora skogen, för hon ville komma till den älskade till fots och utan följe, såsom man kommer till Guds moders kapell, då man är i stor nöd.

Men i skogen bodde en fredlös man, som var en rövare. Där denne låg i sitt snår, såg han bruden gå på vägen. Hon hade

ringar på fingrarna, guldkrona på huvudet, tungt silverskärp om livet och pärlor om halsen. Då sade denne rövare till sig själv: "Detta är endast en svag kvinna, hennes skatter vill jag ta. Därmed har jag rikedom nog, jag kan sedan dra till ett annat land, överge detta usla livet i skogen och bli en ansedd och ärlig man."

Men då bruden kom närmare och han såg hennes ansikte, blev han maktstulen. För Gud hade gjort henne mycket fager. Han tänkte: "Jag kan inte skada henne. Hon är en brud, och jag kan inte lata denna väna jungfrun komma plundrad till bröllopsgården." Och han fruktade Gud, som hade gjort kvinnan sådan, och lät henne gå.

I samma skog bodde en gammal eremit, som plågade sin kropp med att vaka i sex dygn och sova endast det sjunde. Han hade stiftat sig en lag, att om han inte fick ro att sova under det sjunde dygnet, då måste han vaka sex andra dygn. Ty han menade, att Gud ville det sa. Nu var hans sjunde dygn nästan gånget, utan att han hade fått sova, för många sjuka och sorgsna hade sökt honom. Men då han hade visat dem alla från sig och ville lägga sig att sova, fick han se bruden komma gående genom den täta skogen. Och han tänkte för sig själv: "Hur ska denna vandrerskan komma över den strida älven, som har svällt i natt och rivit bort sin bro?" Varpå han övergav sin lägerstad och följde henne till älven och bar henne över den på sina axlar. Men när han kom åter till sin håla, var hans tid utlupen, och han måste vaka ännu sex dygn för denna främmande kvinnas skull. Men han ångrade sig inte, ty över henne var sådan ljuvhet, att alla, som fick se henne, var glada att försaka något för hennes skull.

Så kom bruden fram till den älskades gård. Men då hade hennes trolovade gått in i sin sal och stängt dörren med tunga lås. Och när hon klappade på dörren, ville han inte öppna. För han hade dragit svärdet och ämnade döda sig.

Jungfrun kunde varken ropa eller bedja, ty ångesten förtog henne rösten. Men hennes tårar föll strida på stengolvet, och han hörde genom ekdörren hur hon snyftade. Och han kunde inte döda sig, medan han lyssnade till detta, utan han öppnade för henne.

Då stod hon inför honom med knäppta händer och sade honom hur hon hade blivit tvingad. Och när han sag, att han ännu ägde hennes kärlek, lovade han henne att inte döda sig. Då smög hon sig intill honom, och han kysste henne, och de kände på samma gång all glädje och all bedrövelse, som hjärtan kan rymma.

Han sade till henne: "Du ska gå nu, för du tillhör en annan." Och hon svarade: "Hur kan jag?"

Men riddersmannen, som älskade henne, slet sig ur hennes armar och sade: "Jag vill inte förorätta honom, som lät dig gå till mig." Varpå han lät sadla tvenne hästar och red hem med henne till hennes faders gård."----

Detta allt förtalde munken för den lede frestaren och visste ännu inte med vem han talade. Och därpå frågade han honom vilken av dessa, som han hade omtalat, syntes honom ha gjort det största offret. Ty munken var en vis man och kände nogsam, att ingen människa är så utan synd, som denne främmande sade sig vara. Och genom denna berättelse menade han sig få veta vilken av de sju dödssynderna som var hans skötesynd. Ty alltsom han svarade, att fadern eller brudgummen eller bordsgästerna eller köksmästaren eller rövaren eller eremiten eller älskaren hade offrat mest, skulle munken veta om högmodet eller avunden eller frosseriet eller vreden eller girigheten eller lättjan eller vällusten var den synd, som behärskade hans själ. Ty den fromme mannen visste, att den dygd han mest beundrade hos andra skulle han själv ha svårast att efterlikna.

Men den lede var så upptagen av sin egen lek, att han inte märkte munkens list.

--I sanning, sade han, det blir inte lätt för mig att svara på din fråga. Det synes mig, som om brudgummen inte har offrat mindre än älskaren och att bordsgästerna inte har gjort större offer än rövaren. De förtjänar alla det största ros. Och han menade sig svara så, som munken önskade.

--För Guds barmhärtighets skull, utropade då den fromme munken, som blev

mycket förfärad, säg dock, att du föredrar en gärning framför de andra, eller säg, att du håller ingen av stort värde !

--Ingalunda, vördige fader, svarade frestaren, intet, som dessa män har gjort, håller jag för lätt. Inte heller kan jag sätta den ene framför den andre.

Men munken lade sina läppar ner mot hans öra och sade med flämtande röst:

--Jag besvär dig, att du säger, att någon är den bästa !

Men frestaren nekade och bad om avlösning.

--Då är du saker till alla de sju dödssynderna, utbrast munken, och du må vara djävulen själv och ingen människa !

Som han hade sagt detta, störtade han ut ur biktstolen och flydde till altaret. Och där började han läsa besvärjelsen :

--Vade retro, Satanas----

Men då den lede frestaren såg, att han hade förrått sig, lät han sin kappa breda ut sig som ett par vingar och for upp mellan kyrkans skumma valv som en stor, svart flädermus.

Det var inte heller nog därmed, att han hade förfelat sin onda avsikt, utan av Guds nåd hade det skett, att den hade vänts i välsignelse. Ty munkens berättelse blev sedan i långliga tider använd för att utforska det, som bor i människan. Om man väl nyttjar den, är den som ett nät i en

fiskares hand. Liksom detta kastas i havet och uppfångar dess fiskar, så är den gjord att kastas ut i människohjärtat och dra synderna upp i ljuset, att de må bekämpas och kuvas.

KEJSARENS SYN

Det var på den tiden, när Augustus var kejsare i Rom och Herodes var konung i Jerusalem.

Då hände sig en gång, att en mycket stor och helig natt sänkte sig över jorden. Det var den mörkaste natt, som någon ännu hade sett; man skulle ha kunnat tro, att hela jorden hade råkat in under ett källarvalv. Det var omöjligt att skilja vatten från land, och man kunde inte finna sig till rätta på den kändaste väg. Och det kunde inte vara annorlunda, ty från himlen kom inte en ljusstråle. Alla stjärnor hade stannat hemma i sina hus, och den väna månen höll sitt ansikte bortvänt.

Och lika djupt som mörkret var även tystnaden och stillheten. Floderna hade stannat i sitt lopp, vinden rörde sig inte, och till och med aspbladen hade upphört att dallra. Hade man gått vid havet, så skulle man ha funnit, att vågen inte mera slog mot stranden, och hade man gått i öknen, skulle sanden inte ha knarrat under ens fot. Allt var förstenat och orörligt för att inte störa den heliga natten. Gräset tordes inte växa, daggen kunde inte falla, och blommorna vågade inte utandas vällukt.

Under denna natt jagade inte rovdjuren, stack inte ormarna, skällde inte hundarna. Och vad som var ännu härligare: intet av de livlösa tingen skulle ha velat störa nattens helgd genom att låna sig till en ond gärning. Ingen dyrk skulle ha kunnat öppna ett lås, och ingen kniv hade varit i stånd att utgjuta blod.

Just denna natt kom i Rom en liten skara människor ner från kejsarbondingen på Palatinen och tog vägen över Forum upp mot Kapitolium. Under den nyss tilländalupna dagen hade nämligen rådsherrarna frågat kejsaren om han hade något att invända mot att de reste honom ett tempel på Roms heliga berg.

Men Augustus hade inte genast lämnat sitt bifall. Han visste inte om det vore gudarna behagligt, att han ägde ett tempel vid sidan av deras, och han hade svarat, att han först genom ett nattligt offer till sin genius ville utforska de odödligas vilja i denna sak. Det var han, som nu, åtföljd av några förtrogna, gick att verkställa detta offer.

Augustus lät föra sig i sin bärstol, ty han var gammal och Kapitoliums långa trappor besvärade honom. Han höll själv buren med duvorna, som han skulle offra. Inga präster eller soldater eller rådsherrar ledsagade honom, utan endast hans närmaste vänner. Fackelbärare gick före honom liksom för att bana väg in i nattmörkret, och efter honom följde slavar, som bar det trefotade altaret, kolen, knivarna, den heliga elden och allt annat, som behövdes för offringen.

Under vägen språkade kejsaren muntert med sina förtrogna, och därför lade ingen av dem märke till nattens olindliga tystnad och stillhet. Det var först då de på den översta delen av Kapitolium hade nått den tomma plats, vilken var avsedd för det nya templet, som det uppenbarades för dem, att något ovanligt var på färde.

Detta kunde inte vara en natt som alla andra, ty uppe på klippkanten såg de den underbaraste varelse. De trodde först, att det var en gammal förvriden olivstam, de trodde sedan, att en uraldrig stenbild från Jupiterstemplet hade vandrat ut på klippan. Till sist syntes det dem, att det inte kunde vara någon annan än den gamla sibyllan.

Något så gammalt, så väderbitet och så jättestort hade de aldrig sett. Denna gamla kvinna var skräckinjagande. Om inte kejsaren hade varit där, skulle de alla ha flytt hem till sina bäddar.

--Det är hon, viskade de till varandra, som räknar år så många, som det finns sandkorn på hennes hemlands kust. Varför är hon utkommen ur sin håla just i natt? Vad bådär hon kejsaren och riket, hon, som skriver sina profetior på trädens blad och vet, att vinden för orakelordet till den, för vilken det är avsett?

De var så förskrämda, att de alla skulle ha kastat sig på sina knän med pannan mot jorden, om sibyllan endast hade gjort en rörelse. Men hon satt så stilla, som om hon hade varit livlös. Hon satt nedhukad ytterst på klippranden, och, skuggande ögonen med handen, spejade hon ut i natten. Hon satt där, som hade hon gått upp på kullen för att bättre se något, som tilldrog sig långt borta. Hon kunde då se något, hon, under en sådan natt !

I detsamma märkte kejsaren och alla i hans följe hur djupt mörkret var. Ingen av dem kunde se en handsbredd framför sig. Och vilken stillhet, vilken tystnad ! Inte en gång Tiberns dova sorl kunde de höra. Men luften ville kväva dem, kallsvett trängde fram på pannan, och händerna var stela och maktlösa.

De tänkte, att det måtte förestå något förfärligt.

Men ingen ville visa, att han var rädd, utan alla sade till kejsaren, att detta var goda järkecken: hela naturen höll andan för att hälsa en ny gud.

De uppmanade Augustus att skynda med offret och sade, att den gamla sibyllan troligen var uppstigen ur sin håla av vördnad för hans genius.

Men sanningen var, att den gamla sibyllan var så upptagen av en syn, att hon inte ens visste, att Augustus hade kommit upp till Kapitolium. Hon var bortförd i anden till ett fjärran land, och där tyckte hon sig vandra fram över en stor slätt. I mörkret stötte hon med foten oupphörligen emot något, som hon tyckte vara tuvor. Hon böjde sig ner och kände med handen. Nej, det var inte tuvor, utan får. Hon vandrade mellan stora, sovande fårhjordar.

Nu lade hon märke till herdarnas eld. Den brann mitt på fältet, och hon sökte sig fram till den. Herdarna låg och sov vid elden, och bredvid sig

hade de långa, spetsiga stavar, med vilka de brukade försvara hjorden mot vilda djur. Men de små djuren med de glimmande ögonen och de yviga svansarna, som smög sig fram till elden, var de inte schakaler? Och dock slungade inte herdarna stavarna efter dem, hundarna fortfor att sova, fåren flydde inte, och vilddjuren lade sig till vila vid sidan om människorna.

Detta såg sibyllan, men hon visste ingenting om det, som tilldrog sig bakom henne på bergshöjden. Hon visste inte om, att man där reste altaret, tände kolen, strödde ut rökelsen och att kejsaren tog den ena duvan ur buren för att offra henne. Men hans händer var så domnade, att han inte kunde halla fågeln. Med ett enda slag av vingen gjorde sig duvan fri och försvann uppe i nattmörkret.

Då detta skedde, blickade hovmännen misstänksamt bort till den gamla sibyllan. De trodde, att det var hon, som vållade olyckan.

Kunde de veta, att sibyllan alltjämt tyckte sig stå vid herdarnas koleld och att hon nu lyssnade efter en svag klang, som kom dallrande genom den dödysta natten? Hon hörde den länge, innan hon märkte, att den inte kom från jorden, utan från skyn. Slutligen upplyfte hon huvudet, och då såg hon ljusa, skimrande gestalter glida fram uppe i mörkret. Det var små flockar av änglar, som, ljuvligt sjungande och liksom sökande, flög fram och åter över den vida slätten.

Just medan sibyllan lyssnade till änglasången, beredde sig kejsaren till ett nytt offer. Han tvådde sina händer, renade altaret och lät giva sig den andra duvan. Men ehuru han nu ansträngde sig till det yttersta för att hålla fast den, gled duvans hala kropp ur hans hand, och fågeln svingade sig upp i den ogenomskådliga natten.

Kejsaren blev förfärad. Han störtade ner på knä för det tomma altaret och bad till sin genius. Han anropade honom om kraft att använda de olyckor, som denna natt tycktes båda.

Inte heller något av detta hade sibyllan hört. Hon lyssnade med hela sin själ till änglasången, som blev allt starkare. Till sist blev den så kraftig, att den väckte herdarna. De reste sig på armbågen och såg lysande skaror av silvervita änglar röra sig uppe i mörkret i långa, vajande led liksom flyttfåglar. Somliga hade lutor och violiner i händerna, andra hade cittror och harpor, och deras sång klingade så munter som barnskratt och så sorglös som lärkkvitter. Då herdarna hörde detta, steg de upp för att gå till bergsstaden, där de var hemma, och berätta om undret.

De sökte sig fram på en smal, slingrande stig, och den gamla sibyllan följde dem. Med ens blev det ljust där uppe på berget. En stor, klar stjärna tände sig mittöver det, och staden på dess topp skimrade som silver i stjärnljuset. Alla de irrande änglaflockarna skyndade ditåt under jubelrop, och herdarna påskyndade sina steg, så att de nästan sprang. När de hade hunnit staden, fann de, att änglarna hade samlat sig över ett lågt stall i närheten av stadsporten. Det var en usel byggnad med tak av halm och nakna klippan till bakvägg. Häröver stod stjärnan, och dit flockade sig allt fler och fler änglar. Somliga satte sig på halmtaket eller slog ner på den branta bergväggen bakom huset, andra höll sig med fladdrande vingar svävande över det. Högt, högt uppe var luften förklarad av de strålande vingarna.

I samma ögonblick, som stjärnan tändes över bergsstaden, vaknade hela naturen, och männen, som stod på Kapitoliums höjd, kunde inte undgå att märka det. De kände friska, men smekande vindar fara genom rymden, ljuva vållukter strömmade upp omkring dem, träd susade, Tibern började sorla, stjärnorna strålade, och månen stod med ens högt på himlen och upplyste världen. Och ur skyn kom de två duvorna nedsvingande och satte sig på kejsarens skuldra.

När detta under skedde, reste sig Augustus i stolt glädje, men hans vänner och slavar störtade på knä.

--Ave Cesar ! ropade de. Din genius har svarat dig. Du är den gud, som skall tillbedjas på höjden av Kapitolium.

Och hyllningen, som de hänryckta männen tilljublade kejsaren, var så högljudd, att den gamla sibyllan hörde den. Den väckte henne ur hennes syner. Hon reste sig från sin plats på klippranden och gick fram ibland

människorna. Det var, som hade en mörk sky stigit upp från bråddjupet och störtat ner över bergshöjden. Hon var förfärande i sin ålderdom. Strävt hår hängde i glesa testar kring hennes huvud, lemmarnas ledknotor var förstorade, och den mörknade huden klädde kroppen, hård som träbark, med rynka vid rynka.

Men väldig och vördnadsbjudande skred hon fram emot kejsaren. Med den ena handen fattade hon om hans handled, med den andra pekade hon hän mot den fjärran östern.

--Se! befallde hon honom, och kejsaren upplyfte sina ögon och såg. Rymden öppnade sig för hans blickar, och de trängde bort till fjärran österland.

Och han såg ett torftigt stall under en brant klippvägg och i den öppna dörren några knäböjande herdar. Inne i stallet såg han en ung mor på knä framför ett litet barn, som låg på en halmkärve på golvet.

Och sibyllans stora, knotiga fingrar pekade hän mot detta fattiga barn.

--Ave Cesar ! sade sibyllan med ett hånskratt. Där är den gud, som skall tillbedjas på höjden av Kapitolium!

Då ryggade Augustus tillbaka för henne som för en van

sinnig.

Men över sibyllan föll den mäktiga siaranden. Hennes skumma ögon började brinna, hennes händer sträcktes mot himlen, hennes stämma förändrades, så att den inte tycktes vara hennes egen, utan hade sådan klang och kraft, att den kunde ha hörts över hela världen. Och hon uttalade ord, som hon tycktes läsa uppe bland stjärnorna:

"På Kapitoliums höjd skall världsförnyaren dyrkas, Krist eller Antikrist, men icke bräckliga människor."

När hon hade sagt detta, skred hon bort mellan de skräckslagna männen och gick långsamt nedför bergshöjden och försvann.

Men Augustus lät nästa dag strängeligen förbjuda folket att resa honom något tempel på Kapitolium. I dess ställe byggde han där en helgedom åt det nyfödda gudabarnet och kallade den himmelens altare, Ara coeli.

VARFÖR PÅVEN BLEV SÅ GAMMAL

VARFÖR PÅVEN BLEV SÅ GAMMAL

Det var i Rom i början av nittioalet. Leo XIII stod just då på höjden av ära och anseende. Alla rättrogna katoliker jublade över hans framgångar och segrar, som i sanning var storartade.

Också för dem, som inte kunde uppfatta de stora politiska händelserna, var det tydligt, att kyrkans makt ånyo var stadd i framåtskridande. Vem som helst kunde se, att det överallt inrättades nya kloster och att pilgrimsskaror började strömma till Italien som i de forna tiderna. På mångfaldiga ställen såg man de gamla förfallna kyrkorna restaureras, förstörda mosaiker sattes i stånd, och kyrkornas skattkammare fylldes med gyllene relikskrin och diamantinlagda monstranser.

Mittunder denna framgångens tid uppskrämdes det romerska folket av underrättelsen, att påven hade insjuknat. Han sades vara mycket illa därän. Ett rykte påstod till och med, att han var döende.

Tillståndet var också i hög grad allvarsamt. Påvens läkare avgav bulletiner, som knappast skänkte något hopp. Det framhölls, att påvens höga ålder--han var då redan åttio år-- gjorde det nästan otroligt, att han skulle kunna gå igenom sjukdomen.

Denna påvens sjukdom vållade naturligtvis stor uppståndelse. I alla Roms kyrkor började man bedja för hans tillfrisknande. Tidningarna var fulla av meddelanden angående sjukdomsförloppet. Kardinalerna började ta sina mått och steg för att förbereda det nya påvevalet.

Överallt beklagade man den lysande furstens snart förestående bortgång. Man fruktade, att den lycka, som hade följt kyrkans baner under Leo XIII, inte skulle bli den trogen under hans efterföljare. Det var mången, som hade hoppats, att det skulle lyckas denna påve att vinna tillbaka Rom och Kyrkostaten. Andra hade drömt om att han skulle återföra något av de stora protestantiska landen i den rättrogna kyrkans sköte.

För varje ögonblick, som gick, växte oron och bedrövelsen. När natten kom, brydde man sig på många håll inte om att gå till sängs. Kyrkorna hölls öppna ända till långt över midnatt, för att de bedrövade skulle vara i tillfälle att träda in och bedja.

Bland dessa bedjande skaror fanns det säkerligen mer än en fattig stackare, som utropade: "Herre Gud, tag mitt liv i stället för hans ! Låt honom leva, som kan verka så mycket för din ära, och utsläck i stället min livslåga, som inte brinner till nytta för någon !"

Men om dödsängeln hade tagit en av dessa bedjande på orden och plötsligen trätt fram inför honom med lyftad lie för att fordra uppfyllandet av hans löfte, kan man nog undra hur han skulle ha betett sig. Säkerligen skulle han genast ha återkallat ett så förhastat erbjudande och bett om nåd att få genomleva alla de livets år, som ursprungligen hade tillämnats honom.

Vid denna tid bodde en gammal kvinna i ett av de mörka husrucken vid Tiberstranden. Hon var en av dem, som har sådant lynne, att de varje

dag tackar Gud för tillvaron. Om förmiddagarna brukade hon sitta och sälja grönsaker på torget, och detta var en sysselsättning, som i hög grad tilltalade henne. Hon tyckte, att intet kunde vara muntrare än ett salutorg om morgonen. Alla tungor var i gång för att bjuda ut varorna, och köparna trängdes framför borden, valde och prutade, medan månget gott skämt utbyttes mellan dem och de säljande. Ibland lyckades hon göra en god affär och få hela lagret utsålt, men också om hon inte fick sälja så mycket som en rättika, tyckte hon om att stå bland blommor och grönt i den friska morgonluften.

På kvällen åter hade hon en annan och ännu större glädje. Då kom hennes son hem och hälsade på henne. Han var präst, men han var anställd vid en liten kyrka i ett av fattigkvarteren. De stackars prästerna, som tjänstgjorde där, hade inte mycket att leva av, och modern var rädd för att hennes son svalt. Men av detta hade hon också sin stora förnöjelse, för det gav henne anledning att proppa honom full med läckerheter, när han kom och hälsade på henne. Han strävade emot, han var anlagd för ett strängt och försakande liv, men modern blev så förtvivlad, när han sade nej, att han alltid måste ge vika. Medan han åt, gick hon omkring i rummet och sladdrade om allt, vad hon hade iakttagit på morgonen under torghandeln. Det var alltsammans mycket världsliga saker, och ibland föll det henne in, att hennes son kunde ta anstöt. Hon avbröt då mitt i en mening och började tala om andliga och allvarliga ting, men prästen kunde inte låta bli att skratta.

--Nej, nej, mor Concenza! sade han. Fortsätt, som du brukar! Helgonen känner dig redan. De vet vad du går för.

Då skrattade också hon och sade:

--Du har verkligen rätt. Det lönar sig inte att göra sig till för den gode Guden.

När påvens sjukdom började, måste också signora Concenza ta del i den allmänna bedrövelsen. Av sig själv skulle hon helt säkert inte ha fallit på den tanken att oroas för hans bortgång, men när sonen kom hem till henne, kunde hon varken förmå honom att smaka en bit mat eller skänka henne ett leende, fastän hon var alldeles full med infall och historier. Hon blev naturligtvis förskräckt och frågade vad som stod på.

--Den helige fadern har blivit sjuk, svarade sonen.

I förstone kunde hon knappt tro, att detta var enda anledningen till hans förstamning. Naturligtvis var det en sorg, men hon visste ju, att om en påve dog, skulle det genast komma en annan. Hon påminde sonen om att de också hade sörjt den gode Pio Nono. Och se, denne, som hade kommit efter honom, hade varit en ännu större påve. Säkerligen skulle det lyckas kardinalerna att välja dem en lika helig och vis härskare.

Prästen började då tala med henne om påven. Han brydde sig inte om att sätta henne in i hans regentverksamhet, men han berättade henne små historier från hans barndoms- och ungdomsår. Också från hans prelattid fanns det saker att förtälja, som hon kunde förstå och uppskatta, såsom hur han på sin tid jagade rövare i södra Italien, hur han gjorde sig älskad av fattiga och nödställda under de år, då han var biskop i Perugia.

Hon fick ögonen fulla av tårar och utropade:

--Ack, om han inte vore så gammal, om han kunde få leva många år ännu, eftersom han är en så stor och helig man !

--Ja, om han bara inte vore så gammal! sade sonen och suckade.

Men signora Concenza hade redan skakat tårarna ur ögonen.

--Du måste verkligen bära detta med lugn, sade hon. Tänk på att hans levnadsår helt säkert är utrunna! Det är omöjligt hindra döden att gripa honom.

Men prästen var en svärmare. Han älskade kyrkan, och han hade drömt, att

den store påven skulle föra henne till viktiga och avgörande segrar.

--Jag ville ge mitt liv, om jag kunde köpa nytt liv åt honom, sade han.

--Vad är det du säger? utropade modern. Älskar du honom verkligen så högt? Men du får i alla fall inte uttala sådana farliga önskningar. Du måste i stället tänka på att leva rätt länge. Vem vet vad som kan hända? Varför skulle inte du kunna bli påve i din tur?

Det gick en natt och en dag, utan att påvens tillstånd förbättrades.

När signora Concenza nästa dag råkade sonen, såg han alldeles förstörd ut. Hon förstod, att han hade tillbragt hela dagen i fasta och bön, och hon började ta illa vid sig.

--Jag tror verkligen, att du ämnar döda dig för den där gamla sjuka mannens skull, sade hon.

Sonen pinades av att återigen finna henne utan medkänsla och sökte förmå henne att en smula delta i hans sorg.

--Du borde verkligen mer än någon annan önska, att påven finge leva, sade han. Om han får fortsätta att regera, kommer han att utnämna min kyrkoherde till biskop, innan ett år har förgått, och i så fall är min lycka gjord. Han kommer då att ge mig en god syssla vid en domkyrka. Du ska inte mer få se mig gå omkring i sliten sutan. Jag får gott om pengar, och jag ska kunna hjälpa både dig och alla dina fattiga grannar.

--Men om nu påven dör? frågade signora Concenza andlöst.

--Om påven dör, då kan ingen veta. Om min kyrkoherde inte rakar stå i gunst hos hans efterträdare, måste vi bada förbli, där vi nu är, ännu i många år.

Signora Concenza ställde sig framför sonen och betraktade honom bekymrad. Hon såg på hans panna, som var full av rynkor, och på hans hår, som hade börjat gråna. Han såg trött och tård ut. Det var verkligen nödvändigt att han fick den där platsen vid domkyrkan med det allra första.

"I natt ska jag gå till kyrkan och bedja för påven", tänkte hon. "Det går inte an, att han dör."

Efter kvällsvarden övervann hon tappert sin trötthet och begav sig ut på gatorna. Stora skaror av människor strömmade fram där. Många var endast nyfikna och gick ute, emedan de ville vara med om att uppfånga den första nyheten om dödsfallet, men många åter var verkligt bedrövade och vandrade från kyrka till kyrka för att bedja.

Så snart som signora Concenza hade kommit ut på gatan, råkade hon en av sina döttrar, som var gift med en litograf.

--Ack, mor, vad du gör rätt, som är ute och ber för honom ! sade dottern. Du kan inte föreställa dig vad det vore för en olycka, om han doge. Min Fabiano var nära att beröva sig livet, när han fick veta, att påven hade insjuknat.

Hon berättade, att hennes man, litografen, just hade låtit trycka ett hundratusental påvebilder. Om nu påven dog, skulle han inte få sälja hälften av dem, ja, inte en gång fjärdedelen. Han skulle bli ruinerad. Hela deras förmögenhet stod på spel.

Hon ilade vidare för att samla upp några nyheter, varmed hon kunde trösta sin stackars man, som inte vågade gå ut, utan satt hemma och ruvade

över sin olycka. Men hennes mor stod kvar på gatan och mumlade för sig själv:

--Det går inte an, att han dör. Det går verkligen inte an, att han dör.

Hon gick in i den första kyrka hon såg. Där inne lade hon sig på knä och bad för påvens liv.

När hon reste sig upp för att vandra därifrån, kom hon att fästa sina ögon på en liten votivtavla, som hängde på väggen alldeles ovanför hennes huvud. Den föreställde döden, som sträckte ut ett fruktansvärt tveeggat svärd för att hugga ner en ung flicka, medan hennes gamla mor ställde sig i vägen för honom och förgäves sökte motta hugget i dotterns ställe.

Hon stod länge begrundande framför tavlan.

--Herr Död är en noggrann räknemästare, sade hon. Man har aldrig hört, att han har gått in på att byta ut en ung mot en gammal. Kanske han skulle vara mindre omedgörlig, om man föreslog honom att byta ut en gammal mot en ung.

Hon påminde sig sonens ord, att han skulle vilja dö i påvens ställe, och en rysning genomilade henne. Tänk, om döden skulle ta honom på orden !

--Nej, nej, herr Död ! viskade hon. Du får inte tro honom. Du förstår väl, att han inte menade vad han sa. Han vill nog leva. Han vill inte gå bort från sin gamla mor, som älskar honom.

För första gången genomfors hon nu av den tanken, att om någon skulle offra sig för påven, vore det dock bättre, att hon gjorde det, hon, som redan var gammal och hade levat livet.

När hon lämnade kyrkan, kom hon i sällskap med några nunnor av ett mycket vördnadsvärt utseende, som var hemma i norra delen av landet. De hade rest ner till Rom för att utbe sig en smula understöd av den påvliga kassan.

--Vi är verkligen i det allra största behov av hjälp, sade de till den gamla Concenza. Föreställ er, att vårt kloster var så gammalt och skröpligt, att det blåste omkull under den svåra stormen förra vintern! Vad det är för en olycka, att påven är sjuk ! Vi kan ju inte få frambära vara bekymmer för honom. Om han skulle dö, måste vi resa hem med oförrättat ärende. Vem kan veta om hans efterträdare blir en sådan man, att han bryr sig om att bistå fattiga nunnor?

Det tycktes, som om alla människor upptogs av samma tankar. Det var mycket lätt att komma i samspråk med vem som helst. Var och en var glad att få ge uttryck åt sina bekymmer. Alla, som signora Concenza närmade sig, lät henne veta, att påvens död för dem skulle vara en förfärlig olycka.

Och den gamla kvinnan upprepade gång på gång för sig själv:

--Det är sant. Min son har rätt. Det går verkligen inte an, att påven dör.

En sjuksköterska stod mitt i en skara människor och talade mycket högt. Hon var så upprörd, att tårarna strömmade utför hennes kinder. Hon berättade, att hon för fem år sedan hade blivit befalld att fara ut och tjänstgöra vid ett spetälskehospital, som låg på en fjärran ö långt borta på andra sidan av jordklotet. Hon hade naturligtvis måst lyda, men det hade skett motvilligt. Hon hade känt en förfärlig fruktan för uppdraget. Men innan hon hade rest, hade hon blivit mottagen av påven, han hade gett henne en särskild välsignelse, och han hade bestämt lovat henne, att om hon komme tillbaka levande, skulle hon få företräde hos honom än en gång. Och det var på detta hon hade levat under de fem år hon hade varit borta, bara på hoppet att få se den helige fadern en gång till i livet. Det hade hjälpt henne att gå igenom allt det förfärliga. Och nu, när hon

äntligen hade fått komma hem, möttes hon av underrättelsen, att han låg på dödsbädden! Hon fick inte så mycket som se honom.

Hon var alldeles förtvivlad, och den gamla Concenza blev mycket rörd. "Det vore verkligen en alltför stor sorg för alla människor, om påven doge", tänkte hon, när hon vandrade vidare framåt gatan.

När hon såg, att många av de förbigående såg alldeles förgråtna ut, tänkte hon med stort välbehag på vilken lycka det skulle vara att se allas glädje, om påven bleve återställd. Och eftersom hon likt många människor, som har ett lätt humör, egentligen inte var mera rädd för att dö än för att leva, sade hon till sig själv:

--Om jag bara visste hur det skulle gå till, ville jag gärna skänka den helige fadern de år, som ännu står mig åter av livet.

Hon sade så en smula på skämt, men det låg också allvar under orden. Hon önskade verkligen, att hon hade kunnat utföra något sådant. "En gammal kvinna kan väl inte önska sig en vackrare död", tänkte hon. "Jag skulle hjälpa både min son och min dotter, och jag skulle dessutom göra en stor massa människor lyckliga."

Just då dessa tankar rörde sig inom henne, lyfte hon undan det stoppade täcket, som hängde framför ingången till en liten, mörk kyrka. Det var en av de mycket gamla kyrkorna, en av dem, som så småningom tyckas sjunka ner i jorden, därför att stadsgrunden under årens lopp har höjt sig flera meter runtomkring dem. Denna kyrka hade i sitt inre bevarat något av ålderdomlig hemsighet, som måste härstamma från de dystra tider, under vilka den hade kommit till. Man genomlades ofrivilligt av en rysning, när man trädde in under dess låga valv, som vilade på ofantligt tjocka pelare, och såg de barbariskt målade helgonbilder, som blickade ner från väggar och altaren.

När signora Concenza kom in i denna gamla kyrka, som var alldeles uppfylld av bedjande, greps hon av en mystisk fruktan och vördnad. Hon kände, att i

detta rum bodde det sannerligen en gudom. Under de tunga valven svävade något oändligt mäktigt och hemlighetsfullt, något, som ingav en så förintande känsla av övermakt, att hon ängslades över att dröja kvar där inne.

--Se, detta är ingen kyrka, dit man går för att höra en mässa eller för att bikta sig, sade signora Concenza för sig själv. Hit går man, när man är i stor nöd, när man inte kan bli hulpen på annat sätt än genom ett underverk.

Hon stod dröjande borta vid dörren och inandades denna besynnerliga luft av hemlighetsfullhet och förfäran.

--Jag vet inte en gång åt vem den här gamla kyrkan är invigd, mumlade hon, men jag känner, att här verkligen finns någon, som förmår skänka oss det vi ber om.

Hon sjönk ner bland de knäböjande, som var så många, att de täckte golvet från altaret ända ner mot utgången. Allt under det att hon själv bad, hörde hon de omgivande sucka och snyfta. All denna sorg trängde in i hennes hjärta och fyllde det med allt större medlidande.

--Ack min Gud, låt mig göra något för att rädda den gamle mannen! bad hon. Jag skulle ju för det första hjälpa mina barn och så alla andra människor.

Ibland smög sig en liten tunn munk in bland de bedjande och viskade något i deras öra. Den, som han hade talat till, steg genast upp och följde honom in i sakristian.

Signora Concenza förstod snart vad det var frågan om. "De där är sådana, som gör löften för påvens vederfående", tänkte hon.

Nästa gång den lille munken kom och gjorde sin rund, reste hon sig upp och gick med honom.

Det var en alldeles ofrivillig handling. Hon tyckte, att hon drevs därtill av den makt, som rådde i den gamla kyrkan.

Så snart hon kom in i sakristian, som tycktes vara ännu mer ålderdomlig och hemlighetsfull än själva kyrkan, ångrade hon sig. "Vad har jag här inne att göra?" frågade hon sig. "Vad har jag att ge bort? Jag äger ju intet annat än ett par lass grönsaker. Jag kan väl inte skänka helgonen några korgar kronärtskockor."

Längs rummets ena sida löpte en lang disk, och vid denna stod en präst och antecknade i ett register allt, som lovades helgonen. Concenza hörde hur någon lovade att skänka den gamla kyrkan en summa pengar, medan en annan offrade sitt guldur och en tredje sina pärlörhängen.

Concenza stod alltjämt stilla borta vid dörren. Sina sista fattiga styvvar hade hon gett ut för att skaffa lite läckerheter åt sonen. Hon hörde, att flera, som inte tycktes vara rikare än hon, köpte vaxljus och silverhjärtan. Hon vände ut och in på sin kjortelsäck. Hon kunde inte en gång åstadkomma så mycket.

Hon stod och väntade så länge, att hon till sist var den enda främmande i sakristian. Prästerna, som gick omkring där inne, såg på henne en smula förvånade. Hon gick då ett par steg framåt. Hon tycktes till en början osäker och besvärad, men efter de första stegen vandrade hon lätt och raskt upp till disken.

--Ers högvördighet ! sade hon till prästen. Skriv, att Concenza Zamponi, som blev sextio år i fjol på Johannes Döparens dag, ger alla sina återstående år till påven, på det att hans livstråd måtte förlängas !

Prästen hade redan börjat skriva. Han var säkert mycket trött av att ha skött detta register hela natten och tänkte inte vidare på vad det var för saker han antecknade. Men nu bröt han av mitt i meningen och såg frågande upp på signora Concenza. Hon mötte hans blick mycket lugnt.

--Jag är stark och frisk, ers högvördighet, sade hon. Jag hade nog upplevat mina sjuttio. Det är minst tio år jag skänker den helige fadern.

Prästen såg hennes iver och andakt, och han gjorde inga invändningar. "Det är en fattig", tänkte han. "Hon har ingenting annat att ge."

--Det är skrivet, min dotter, sade han.

När den gamla Concenza kom ut ur kyrkan, var det så sent, att rörelsen hade avstannat, och gatan låg alldeles öde. Hon befann sig i en avlägsen del av staden, där gaslyktorna stod så glest, att de endast helt obetydligt skingrade mörkret. Hon gick i alla fall raskt framåt. Hon kände stor högtid inom sig och var viss om att hon nu hade gjort något, som skulle göra många människor lyckliga.

Då hon gick framåt gatan, fick hon på en gång det intrycket, att ett levande väsen svävade fram över hennes huvud.

Hon stannade och såg upp. I dunklet mellan de höga husen tyckte hon sig urskilja ett par stora vingar, och hon trodde sig även höra dånet av de brusande fjädrarna.

--Vad är detta? sade hon. Det kan ju inte vara en fågel, det är alldeles för stort.

Strax därpå tyckte hon sig varsna ett ansikte, som var så vitt, att det

genomskimrade mörkret. Då jagade en outhärlig skräck igenom henne. "Det är dödsängeln, som svävar över mig", tänkte hon. "Ack, vad har jag gjort? Jag har givit mig i den förskräckliges våld."

Hon började springa, men hon hörde dånet av de starka vingarna, och hon var övertygad, att Döden följde efter henne.

Hon flydde med ilande hast genom ett par gator. Under tiden tyckte hon, att Döden kom henne allt närmare. Hon kände redan hans vingar slå mot hennes skuldra.

Plötsligen hörde hon ett vinande i luften. Något tungt och vasst träffade hennes huvud. Dödens tveeggade svärd hade nått henne. Hon sjönk ner på knä. Hon visste, att hon måste mista sitt liv.

Några timmar senare blev den gamla Concenza funnen på gatan av ett par arbetare. Hon låg där medvetslös, träffad av ett slaganfall. Den stackars kvinnan blev genast förd till ett sjukhus, och man lyckades återkalla henne till sans, men det var tydligt, att hon inte hade lång stund kvar att leva.

Man hann i alla fall sända efter hennes barn. När de, fulla av bedrövelse, anlände till hennes sjukbädd, fann de henne mycket lugn och lycklig. Hon kunde inte säga många ord, men hon låg och smekte deras händer.

--Ni ska vara glada, sade hon, glada, glada.

Hon tyckte synbarligen inte om, att de grät. Hon bad också sjuksköterskorna, att de skulle le och visa sin glädje.

--Glada och lyckliga, sade hon, nu måste ni alla vara glada och lyckliga.

Hon låg med hunger i ögonen och väntade att få se en smula glädje.

Hon blev allt otåligare över barnens tårar och över sjuksköterskornas allvarsamma miner. Hon började yttra saker, som ingen kunde fatta. Hon sade, att ifall de inte var glada, hade hon lika gärna kunnat leva. De, som hörde henne, trodde, att hon yrade.

Plötsligt öppnades dörren, och en ung doktor kom in i sjuksalen. Han svängde en tidning i handen, och han ropade med hög röst:

--Påven är bättre. Han kommer att leva. Det har skett ett omslag i natt.

Sjuksköterskorna tystade på honom, för att han inte skulle störa den döende, men signora Concenza hade redan hört honom.

Hon hade också märkt en sprittning av glädje, en glimt av lycka, som inte kunde döljas, genomfara dem, som stod omkring hennes bädd.

Då försvann oron från hennes ansikte. Hon smålog belåtet. Hon gav tecken till att man skulle sätta henne upp i bädden.

Där satt hon och såg sig omkring med något fjärrsynt i blicken. Det var, som om hon blickade ut över Rom, där nu människorna strömmade fram och tillbaka på gatorna och hälsade varandra med den glada nyheten.

Hon lyfte sitt huvud så högt hon kunde.

--Det är jag, sade hon. Jag är mycket lycklig. Gud har låtit mig dö,

för att påven ska få leva. Det gör mig ingenting att dö, när jag har gjort alla människor lyckliga.

Hon lade sig åter ner, och några ögonblick därefter var hon död.

Men i Rom berättar man, att den helige fadern efter sitt tillfrisknande en dag roade sig med att se igenom kyrkornas uppteckningar av fromma löften, som hade gjorts för hans vederfående.

Han läste leende de långa raderna av små gåvor, ända tills han kom till anteckningen, att Concenza Zamponi hade skänkt honom sina återstående levnadsår. Då blev han med ens mycket allvarlig och tankfull.

Han lät efterfråga Concenza Zamponi, och han fick veta, att hon hade dött samma natt, som han hade tillfrisknat. Han lät också kalla till sig hennes son Domenico och utsporde honom om hennes sista stunder.

--Min son, sade påven till honom, när han hade slutat, din mor har inte räddat mitt liv, som hon trodde i sin sista stund, men jag är mycket rörd över hennes kärlek och offervillighet.

Han räckte Domenico sin hand att kyssa, varpå han avskedade honom.

Men romarna försäkrar, att fastän påven inte ville erkänna, att han trodde, att han hade fått sin levnadsdag förlängd genom den fattiga kvinnans gåva, så var han ändå övertygad därom.

--Varför skulle eljest fader Zamponi ha gjort en så snabb karriär? frågar romarna. Han är ju redan biskop, och man viskar om att han snart ska bli kardinal.

Och i Rom fruktade man aldrig, att påven skulle dö, inte ens när han var mycket sjuk. Man var beredd på att han skulle leva längre än andra människor. Hans liv hade ju blivit förlängt med alla de år, som den stackars Concenza hade skänkt honom.

JULMORGONEN

När den lilla flickan var ett år och fyra månader gammal, tog Jan Andersson i Skrolycka henne med sig till kyrkan på julmorgonen.

Katrina, hustrun, tyckte nog, att tösen var bra liten för att komma till kyrkan, och var rädd för att hon skulle sätta till att skrika, såsom hon hade gjort på vaccineringsmötet. Men mannen fick sin vilja fram, eftersom det ändå var brukligt, att småbarnen följde med till julottan.

De gav sig alltså åstad med tösen vid femtiden på julmorgonen. Det var mulen himmel och mörkt som i en säck, men det var inte kallt, utan nästan ljumt i luften och alldeles stilla, såsom det brukar vara så där inemot slutet av december.

Till att börja med hade de att gå en liten trång stig mellan åkrar och hagar i Askedalarna. Sedan måste de följa den branta vintervägen över Snipaåsen, och först därefter kom de in på ordentlig väg.

Det stora tvåvåningshuset i Falla hade ljus i vartenda fönster, och det stod som en ledlyd för folket i Skrolycka, så att de kunde leta sig fram till Börjes stuga. Där träffade de på några av grannarna, som hade gjort i ordning bloss på julaftonen för att lysa sig med, och slöt sig till dem. Var blossbärare gick i spetsen för en liten skara människor. De flesta var tysta, men alla var glada till sinnes. De tyckte sig vara ute och vandra som de tre vise män, lysta av en stjärna, för att söka den nyfödda judakonungen.

När de hade kommit upp på skogshöjden, hade de att gå förbi en stor sten, som en jätte nere i Frykerud hade kastat mot Svartsjö kyrka en julforgon, fast den till all lycka hade flugit över kyrktornet och blivit liggande här på Snipaåsen. Nu, då kyrkovandrarna närmade sig den, låg stenen som vanligt nere på marken, men de visste alla, att under natten hade den varit upplyftad på tolv guldpelare och att trollen hade ätit och druckit och dansat under den.

Det var inte så roligt att gå förbi en sådan sten på julforgonen, och Jan tittade bort till Kattrina för att se om hon höll den lilla flickan säkert tryckt intill sig. Kattrina gick trygg och lugn som vanligt och småpratade med en av grannarna. Hon tycktes inte alls tänka på vad detta var för en farlig plats.

Granarna var uråldriga och grova här uppe på höjden. Och när man såg dem i skenet från blossen, med stora snöklumpar på grenarna, kunde man inte undgå att märka, att flera av dem, som man förut hade trott vara träd, inte var annat än troll, med vassa ögon under de vita snöhättorna och med långa, skarpa klor stickande fram under de tjocka snövantarna.

Det gick an, så länge som de höll sig stilla, men tänk, om en av dem skulle sträcka ut en arm och rycka till sig någon, som gick förbi ! De vuxna och gamla var det väl inte så farligt för, men Jan hade alltid hört, att trollen hade en stor kärlek för små, små människobarn, ju mindre, ju bättre.

Han tyckte allt, att Kattrina höll den lilla flickan bra bekymmerslöst. Det var ingen konst alls för de stora, klobevåpnade trollhänderna att rycka barnet ifrån henne. Inte tordes han ta barnet ur hennes armar heller här mittpå det farliga stället. Det kunde just ha kommit trollpaket att röra på sig.

Det började redan susa och viska från det ena trädtrillet till det andra. Det knarrade till uppe i grenarna, som om de skulle försöka sätta sig i rörelse.

Inte tordes han fråga de andra om de såg och hörde det, som han såg. Det kunde ha varit just den frågan, som hade satt liv i trollpaketet.

I den våndan visste han bara en sak att ta sig till. Han började sjunga en psalm i skogen.

Han hade dålig sångröst och hade aldrig sjungit förr, så att någon hade hört det. Han var så klen att hålla tonen, att han inte en gång vågade sjunga i kyrkan, men nu måste han därän, det fick gå, hur det ville.

Han såg, att grannarna blev litet förvånade. De, som gick före, stötte till varandra och såg sig om. Det fick inte hindra honom, utan han måste fortsätta.

Men strax därpå viskade en av kvinnorna till honom:

--Vänta lite, Jan, så ska jag hjälpa er ! Och så tog hon upp julpsalmen med rätt melodi och rätt ton.

Det ljud vackert i natten mellan träden. De andra kunde inte låta bli, utan de stämde in, de också. "Var hälsad, sköna morgonstund, som av profeters helga mund är oss bebådad vorden ! "

Då gick det liksom ett sus av ängslan genom trädtrullen. De sköt ner snöhuvorna, så att man inte mer såg de arga trollögonen, och de drog tillbaka de utsträckta klorna under granbarr och snö. När första versen hade klingat ut, var ingen i stånd att se, att det fanns annat än vanliga gamla ofarliga granträd på skogshöjden.

Stickblossen, som hade lyst folket från Askedalarna över skogen, var utbrända, när de kom till landsvägen. Men här gick man fram med ledning av de upplysta bondstugorna. När ett hus kom ur synhåll, strax glimmade ett

annat fram på litet avstånd. De hade ljus utställda i alla fönster för att visa fattiga vandrare till rätta på kyrkvägen.

Till slut kom man då upp på en kulle, därifrån man kunde se kyrkan. Den låg där, med ljusskenet strömmande ut genom alla fönster, som en jättestor lykta. När de vandrare fick syn på den, blev de tvungna att stanna och dra efter andan. Efter alla små stugor och alla låga fönster, som de hade gått förbi, tyckte de, att kyrkan var så förunderligt stor och så förunderligt lysande

Då Jan såg kyrkan, kom han ovillkorligen att tänka på ett fattigt folk i Palestina, som en natt hade varit ute och gått och burit med sig ett litet barn, deras enda tröst och glädje. De kom ifrån Betlehem, och de skulle gå till Jerusalem, därför att barnet måste omskäras i Jerusalems tempel. Men de var tvungna att smyga sig fram i mörka natten, därför att det var många, som stod efter det barnets liv.

Folket från Askedalarna hade gått hemifrån tidigt för att hinna fram före dem som åkte, men i närheten av kyrkan blev de dock upphunna av dessa. De kom med frustande hästar och klingande bjällror och for förbi i flygande fläng, tvingande de stackars fotgängarna att ge sig upp i den höga snön.

Nu var det Jan, som bar barnet. Han måste oupphörligen springa undan för de åkande. Vandrigen blev svar på den mörka vägen, men framför dem låg det strålande templet, och bara de kunde komma dit, var de trygga och bärgade.

Bakom dem hördes ett väldigt buller av dombjällror och hästramp. Det kom en stor släde, förspänd med parhästar. I sitsen satt en ung herreman i svart päls och hög pälsmössa med sin unga fru vid sidan. Han körde själv, men bakom honom stod kusken med ett brinnande bloss i handen. Han höll det högt i luften, lågan kastades bakåt av luftdraget och lämnade efter sig en lång svans av gnistor och rök.

Jan stod högt uppe på snökanten med barnet i famnen. Det såg vådligt ut,

för hans ena fot sjönk plötsligen djupt ner i drivan, och han var nära att falla. Den åkande herrn drog häftigt in tömmarna och ropade till dem, som han hade kört från vägen.

--Ge hit barnet, så ska det få åka med mej till kyrkan! sa han vänligt. Det är farligt att gå och bära en liten, när det är så många åkande ute.

--Tack! sa Jan Andersson. Men det går nog bra.

--Vi ska sätta flickan här mellan oss, Jan, sa den unga frun.

--Tack! Men det far vara.

--Jaså, du törs inte lämna henne ifrån dej? sa den åkande och for skrattande vidare.

Vandrarna fortsatte alltså, men deras färd blev allt farligare och besvärligare. Släde följde släde. Det fanns inte en häst i socknen, som inte var ute och skjutsade på julmorgonen.

--Du kunde ha låtit dom tatt jänta, sa Kattrina. Jag är rädd för att du faller mä'na.

--Skulle jag ha låtit dom tatt barnet? Du vet inte vad du säger. Såg du inte vem det var?

--Vad skulle det ha vart för farligt å låta'na åka mä brukspatrons på Duvnäs?

Jan Andersson i Skrolycka tvärstannade.

--Var det brukspatrons på Duvnäs? sa han och såg ut, som skulle han ha vaknat ur en dröm.

--Visst var det han ! Vem trodde du att det var?

Ja, var hade Jan varit med sina tankar? Vad var det för ett barn, som han hade gått och burit på? Vart hade han ämnat sig? I vilket land var det, som han hade vandrat?

Han strök sig över pannan med handen och såg litet förlägen ut, då han svarade Kattrina.

--Jag trodde, att det var kung Herodes av Judaland och Herodias, hans hustru !

PRINSESSAN AV BABYLONIEN

Det var en mörk vinterafton i den lilla stugan i Skrolycka. Kattrina, hustrun i gården, satt och spann, och katten låg i hennes knä och spann, han också, så gott han kunde. Mannen, Jan Andersson, satt vid spisen och värmdes sig med ryggen mot elden. Han hade hela dagen gått och huggit ved i Erik i Fallas skog, så att ingen kunde begära, att han skulle ta sig före något arbete nu, när han var hemma. Inte en gång Kattrina hade något att anmärka på att han inte gjorde annat än lekte och pratade med deras lilla flicka, som den här vintern gick på sitt femte år.

Kattrina satt i sina egna tankar och hörde inte mycket på vad mannen och barnet pratade om. Men en sak höll hon strängt på. Hon kunde inte tåla, att Jan sade till den lilla flickan, att hon var vacker och märkvärdig,

som han så gärna ville göra. För om Klara Gulla skulle få höga tankar om sig själv, redan medan hon var liten, så visste ju Kattrina, att det aldrig kunde bli en förnuftig människa av henne.

Jan var svår med att hitta på alla möjliga saker, som kunde göra barnet högfärdigt. Men denna kvällen var Kattrina alldeles lugn, för nu satt han och berättade om sådant, som hade skett förr i världen, på den tiden, då jorden skapades och människorna började uppfylla den. Han höll just på med att berätta den gamla historien om Babels torn, och då fick en ju

hoppas, att han inte skulle få något tillfälle att komma med de vanliga dumheterna.

--Ja, så kom de bärande mä ler, sa Jan, å de slog tegel, å de släckte kalk, å de reste opp ställningar, å tornet, det blev högre för var dag.

De visste ju, att det inte behagade Vår Herre, att de byggde detta tornet, men det frågte de inte efter, för de hade föresatt sej, att de skulle ända opp te himmelen å se hur där såg ut.

"Hör på, gott folk!" sa då Vår Herre. "Nu säger jag för sista gången, att om ni inte går härifrån å slutar opp te å bygga, så blir jag alldeles tvungen te å låta e olycka komma över er. Å det blir e sån olycka, att ni aldrig kan bli den kvitt å aldrig kan få nån hjälp mot den."

Men människorna tänkte nog, att Vår Herre skulle vara långmodig som vanligt. De fortsatte te å bygga på tornet, å de kom högre och högre för var dag.

Då tog Vår Herre och förbistrade deras tungomål. Se, ända te den dan hade de talat så, att de hade förstått varandra, men nu var det slut med den glädjen.

När murarmästarna nu ville säga: "Ge mej ler!" så sa de i stället: "Kolvippen, kolvappen !" A när lärlingarna skulle fråga vad det var, som de önskade, så sa de: "Erbe derbe, mirbe marbe?" Å då var det inte så underligt, att de inte kunde förstå varandra.

Mästarna trodde, att lärlingarna ville göra narr av dom, men när de ville säga: "Tala ordentligt!" så sa de i stället: "Ullen dullen dorf !" Å när lärlingarna ville fråga varför de såg så förargade ut, kunde de inte få fram annat än: "Abrakadabra?"

Då blev mästarna å de andra mä så arga, att de flög i håret på varandra å börja' slåss.

Alltifrån den dan var det slut mä vänskapen människorna emellan, å det var inte mera nån, som tänkte på te bygga på tornet, utan de gick allesammans var åt sitt håll.

När Jan hade kommit så långt i sin berättelse, sneglade han bort till Kattrina. Spinnrocken stod stilla, och det såg nästan ut, som om både hustrun och katten hade somnat in. Då tog Jan genast upp sin berättelse igen. Han bara sänkte rösten en smula.

--Men bland alla de andra, som hade varit mä där i Babylon å byggt på tornet, var det också en kung å e drottning, som hade e lita prinsessa. Å denna lilla flicka börja' också på en gång a tala så underligt, att varken hennes föräldrar eller nån annan kunde förstå ett enda ord.

Då ville kungen å drottninga inte behålla'na hos sej på slottet, utan de jaga' bort'na, å hon måste alldeles ensam ge sej ut i den stora, vida världen.

Hon gick naturligtvis å var mycke olycklig. Hon visste ju inte vem hon kunde möta på vägen. Det skulle ju vara en lätt sak för björnar å vargar

te å äta opp e tocka lita prinsessa levande, ifall de fick syn på'na.

Men så söt å lita, som hon var, så var det ändå ingen, som gjorde'na någe ont.

Nä, tvärtom. Alla, som hon mötte, gick fram te'na å sa godda å räckte'na hanna och frågte vart hon skulle sta. Men vad hon svarte, kunde de inte förstå ett ord av, å då brydde de sej inte om'na någe vidare.

Å så söt och fin, som hon var, så behövde hon bara gå opp te slottena å herrgårdarna, så slog de opp dörrarna på vid gavel å lät'na gå in. Men knappt hade hon öppnat sin mun å de hade hört tocke underligt språk hon talte, förrn hon måste gå sin vag igen.

Te sist, när hon hade vandrat igenom alla kungariken, som finns, kom hon sent en kväll te en stor skog, å när hon hade gått igenom denna skogen, fick hon se e lita stuga, som var så låg, att det var nätt å jämnt, att hon kunde komma in genom dörrn, å dit gick hon in å sa: "Goafta!"

Där inne satt hustrun å spann, å mannen satt ve spisen å värmd e sej. Å när de såg, att det kom en främmande in genom dörrn, så sa de också: "Goafta!"

Då blev den lilla prinsessa så förfärligt glad, för i den stuga talte de så, att hon kunde förstå dom. Men hon var så försiktig, att hon inte genast talte om för dom hur det hängde ihop.

"Va heter den här stuga?" sa hon för te å pröva dom.

"Den heter Skrolycka", svarte de genast, å då kunde hon märka, att de förstog'na.

Hon blev alldeles utom sej av glädje, men hon tyckte det var bäst te å sätta dom på prov en gång te.

"Vad heter det språket, som ni talar här i huset?" sa hon.

"Det är det värmländska språket", sa folket i stuga.

Då gick den lilla prinsessa fram te dom å bad, att hon skulle få stanna hos dom, för detta var det enda ställe i världen, där de kunde förstå vad hon sa.

Men när hon kom fram te elden, såg ju folket, att hon var e lita prinsessa av Babylonien, å de sa te'na, att hon hade gått galet. Å de sa, att det var alldeles omöjligt, att hon kunde trivas hos dom. Det värmländska språket var känt i varenda gård i hela trakten här omkring, sa de, så hon kunde slå sej ner, var hon behagade.

Men den lilla prinsessa ville inte ge mä sej. "Nej", sa hon, "nu kan jag märka, att jag har gått rätt. Å här vill jag stanna, för här kan jag vara te nytta å te glädje", sa hon.

Den lilla Klara Gulla hade setat alldeles stilla i Jans knä och lyssnat med ögon, som blev allt rundare och rundare av förvåning. Men nu, när Jan slutat att berätta, satt hon först alldeles tyst, sedan vände och vred hon på huvudet och tittade på allting i stugan, som om hon inte hade sett det förut.

--Ja, nu kan det ju få vara, som det är, en liten tid te, sa hon till sist. Men när jag blir stor, då ska jag allt gå tebakars dit, som jag är kommen från.

Jan blev lite lång i synen. Och det värsta var, att Kattrina nu var vaken och hade hört det sista av samtalet.

--Ja, se, det har du för du alltid ska inbilla tösa, att hon är någe fint å stort ! sa hon.